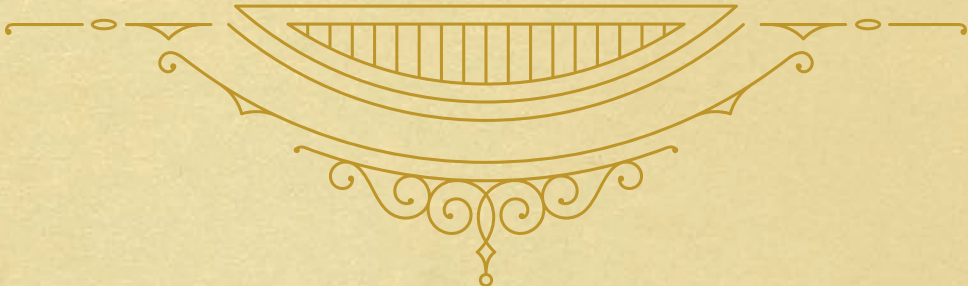




พระอัครราชูปถัมภิกา
การจดหมายเหตุไทย
The Royal Patron of Thai Archives

พระอัครราชูปถัมภิกา
การจดหมายเหตุไทย

THE ROYAL PATRON OF THAI ARCHIVES





บทอาศรัยวาทเกิดพระเกียรติ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย

๑ สมเด็จพระรัตนเจ้า	จักรี
ปราชญ์ป็นศัลป์ศาศตรัศรี	สง่าล้ำ
อุปถัมภ์ทำนุวิธี	วิภูเทอด
ยอดยิ่งอารยะย้า	ยั้งแคว้นแดนสกล
๑ อนุสนธิ์พระดำริเทื้อ	กิจการ
หลักจทดหมายเหตุพส่าน	สรรพท่วน
ประวัตรหัสบริหาร	ทุกแห่ง
ระเบียบระบบครบถ้วน	เลืศแล้วรังสรรค์
๑ กตัญญูบุชัฒพร้อม	พลนิกร
กราบพระคุณบุญขจร	เกริกฟ้า
จทดหมายเหตุพระอาทร	ธุระราช
หนุนศักษากทัวหล้า	สฤชดีมั่นจ่านงหมาย
๑ ถวายเป็นนามวิศิษฏ์ย้า	สมันญา
พระอัครราชูปถัมภิกการ	มิ่งเกล้า
การจทดหมายเหตุไทย สดดา	พรสดีด
ตระหนักพระคุณค้ำใช้	ชลิดแถวกรุงสยาม ฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า ปวงข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร

(นายพิทักษ์พงศ์ เก้าเอี้ยน นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ประพนธ์)

พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย

จัดทำโดย คณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
จัดพิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๖๗
จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย. --กรุงเทพฯ : สำนักงานหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๖๗.
๒๖๔ หน้า.

๑. เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๔๙๘ -- พระราชกรณียกิจ. I. ชฎาพันธ์ มลิพันธุ์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

923.2593

ISBN 978-616-283-716-6



คณะที่ปรึกษา

- นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช

นายวีระ โรจน์พจนรัตน์

ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ

นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร

นางยุธิกา อิศรางกูร ณ อยุธยา

นางชมัยกร บางคมบาง

นายพนมบุตร จันทรโชติ

นายกิตติพันธ์ พานสุวรรณ

นางรักชนก โคจรานนท์
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

อธิบดีกรมศิลปากร

อดีตอธิบดีกรมศิลปากร

ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม

คณะบรรณาธิการ

- นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ
- นางณิชา จริยเศรษฐการ

นางภาวิดา สมวงศ์
- นางบุศยารัตน์ คู่เทียม

คณะผู้จัดทำ

- พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ

พันโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมโชติ วีรภัทรเวช

นางบุศยารัตน์ คู่เทียม

นางภาวิดา สมวงศ์

นางสาวละอองเทียน นพขุนทด

นายธนิทร พูนศรีสวัสดิ์
- นางกรรณิรมย์ กังสนันท์

นางสาวจิราภรณ์ ศิริธร

นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

นางสาวนันทมน จิตเจตน์

นางสาวอารยา อุ่มหล้า

นางภาวนา สุพัฒกุล
- พันเอกหญิง ดร.เมธิณี เถลิมวัฒน์

นางสาวเนาวรัตน์ ปัญญางาม

นางพัชรินทร์ ลั้งแท็กุล

นางสาวปริม ชัยเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิศปัติย์ ชัยช่วย

นางสาวภาพิศุทธิ์ สายจำปา

ผู้แปล

- นางสาวชฎาพันธ์ มลิพันธุ์

ผู้ออกแบบงานศิลป์

- นายวุฒินันท์ จินศิริวานิชย์

พิมพ์ที่

- บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด
- ๕๕๕ หมู่ ๑๒ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐
- โทรศัพท์ : ๐-๒๑๑๘-๓๕๕๕

The Royal Patron of Thai Archives

Prepared by the Working Group for producing commemorative books on the occasion of conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn

First edition: Published in 2024

Quantity: 2,000 copies

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

The Royal Patron of Thai Archives. --Bangkok: The National Archives of Thailand,
The Fine Arts Department, Ministry of Culture. 2024, 264 p.

1. Maha Chakri Sirindhorn, Her Royal Highness Princess, 1955--Royal duties.

I. Chadapan Malipan, Translator. II. Title.

923.2593

ISBN 978-616-283-716-6



Advisory Board

Mr. Sermsak Pongpanit	Minister of Culture
Mr. Weera Rojpojanarat	Former Minister of Culture
Special Professor Tongthong Chandransu	
Mrs. Yupha Taweewattanakitborvon	Permanent Secretary of the Ministry of Culture
Mrs. Yuthika Isarangkura Na Ayuthaya	Deputy Permanent Secretary for Culture
Mrs. Chamaiphon Bangkhombang	National Artist in Literature Discipline
Mr. Phanombootra Chandrajoti	Director-General of the Fine Arts Department
Mr. Kittiphan Pansuwan	Former Director-General of the Fine Arts Department
Mrs. Rakchanok Kojaranon	Inspector-General of Minister of Culture

Editorial Members

Miss Pimpan Paibulwangcharoen	Mrs. Nitcha Jariyasetkarn	Mrs. Buthsayaarat Kootiem
Colonel Dr. Sorasak Ngamcachonkulkid	Mrs. Pawida Somwong	

Working Group

Colonel Dr. Sorasak Ngamcachonkulkid	Mrs. Kanpirom Kangsan	Colonel Dr. Metinee Chalermwat
Lieutenant Colonel Assistant Professor Somchote Wiraphattrawet		Mrs. Chiraporn Siridhara
Ms. Nawarat Panyangam	Mrs. Buthsayaarat Kootiem	Mrs. Daorat Choosap
Mrs. Patcharin Langthaekul	Mrs. Pawida Somwong	Ms. Natthamon Jitjate
Ms. Prim Chaipeth	Ms. Laongtien Nopkhuntod	Ms. Araya Umlum
Associate Professor Dr. Wisapat Chaichuay	Mr. Thanintorn Poonsrisawat	Mrs. Phawana Supattanakul
Ms. Bhabhisuti Saichampa		

Translator

Ms. Chadapan Malipan

Art Designer

Mr. Wuttinan Jinsiriwanich

Printed in Bangkok, Thailand

Rung Silp Printing Co., Ltd., 555 Moo 12 Phutthamonthon Sai 5 Road, Rai Khing Subdistrict,
Sam Phran District, Nakhon Pathom Province 73210, Telephone: 0-2118-3555

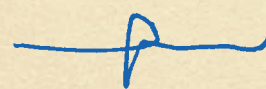


คำปรารภ

ด้วยพระกรุณาธิคุณในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่อการจดหมายเหตุประเทศไทยนับแต่ครั้งทรงเป็นนิสิต ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนพระราชหฤทัยทรงศึกษาแนวทางในการดำเนินงานจดหมายเหตุด้วยพระองค์เองตลอดมา และมีพระราชกระแสรับสั่งอันเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนางานจดหมายเหตุไทยทั่วประเทศ ทรงรับเป็นประธานและที่ปรึกษาในกิจการงานจดหมายเหตุไทย ด้วยทรงมุ่งหวังให้การจัดเก็บเอกสารจดหมายเหตุสามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสมบูรณ์ ต่อยอดการศึกษา วิจัย ในศาสตร์สาขาวิชาการต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศาสตร์เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า การถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นการน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ อย่าง สมพระเกียรติที่ทรงพระวิริยอุตสาหะต่องานจดหมายเหตุมานับการ ทรงเป็นต้นแบบแก่ประชาชนชาวไทยในการนำ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากเอกสารจดหมายเหตุมาพัฒนาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ในประเทศ และทรงเป็นขวัญกำลังใจ แก่บุคลากรสายงานจดหมายเหตุทั่วทั้งประเทศ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพิจารณากลับ กรองข้อมูล ดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ ทั้งได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กำหนดรูปแบบหนังสือ รายละเอียดหนังสือ รวบรวมเอกสารข้อมูล เรียบเรียงต้นฉบับ ตลอดจน จัดพิมพ์หนังสือ **“พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย”** สำหรับเผยแพร่พระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถให้แผ่ไพศาล

ในนามคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ขอขอบคุณคณะกรรมการและคณะทำงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยาม บรมราชกุมารี มา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือฉบับนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อผู้อ่านและร่วมน้อมสำนึกใน พระกรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมที่ทรงมีส่วนในการพัฒนางานจดหมายเหตุของประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองเสมอมา



(ดร.ปานปรีย์ พหิทธานุกร)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ



Foreword

It is a great honor to receive the boundless benevolence of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn towards Thailand's archival works. Starting from being a student at the Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Her Royal Highness had a keen and active interest in studying the guidelines of archival work and provided royal suggestions to the development of Thai archives nationwide. Her Royal Highness has kindly accepted roles of Chairman and Advisor for the Thai archival work, with an objective to collect archival records as complete historical evidences to enhance further studies and research in various fields that can be used as the basis of the discipline's development beneficial to Thai people.

The National Cultural Commission has considered that conferring the honorary title of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn is to humbly express deep gratitude to Her Royal Highness for her compassion and dedication in archival works. Her Royal Highness is a role model in using historical information from archival records to develop knowledge and various activities across the country, also graciously providing moral support to every archival personnel. The National Culture Commission has therefore appointed the Sub-committee for conferring the Honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, and the Working Group for producing commemorative books on this auspicious occasion to define the publications' format and details, gather relevant records, and arrange manuscripts in order to publish **"The Royal Patron of Thai Archives"** for the royal duties and wisdom to the public.

On behalf of the National Culture Commission, the Ministry of Culture, I am grateful for the Sub-Committee and the Working Group's hard works in conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, with a sincere hope that this publication will benefit all the readers. Please join us in expressing deep gratitude to Her Royal Highness for her dedication in pursuit of the prosperous development of Thailand's archives.

(Parnpree Bahiddha-Nukara, Ph.D.)

Deputy Prime Minister of the Kingdom of Thailand
Chairman of the National Culture Commission



ถ้อยแถลง

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สนพระราชหฤทัย งานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติทุกสาขา ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดภารกิจในด้าน ศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างเป็นระบบมาโดยตลอด

งานจดหมายเหตุนับเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในด้านวัฒนธรรม ที่ดำรงไว้ซึ่งหลักฐานอันเป็นมรดกศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ด้วยเอกสารจดหมายเหตุเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงขั้นต้นที่น่าเชื่อถือ ทรงเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการงาน จดหมายเหตุของชาติให้มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา วิจัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์แก่ประชาชน ในประเทศ นำไปสู่ความสมบูรณ์ของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง ทรงศึกษาแนวทางการจัดการจดหมายเหตุ จากหน่วยงานจดหมายเหตุทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วทรงนำวิทยาการ แนวคิดที่ทันสมัยมาส่งเสริมหน่วยงาน จดหมายเหตุของไทย ทั้งยังพระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนางานจดหมายเหตุที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างปลอดภัยต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงาน สามารถรวบรวมเอกสารจดหมายเหตุได้อย่างสมบูรณ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมถึงอำนวยความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี

กระทรวงวัฒนธรรมน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณดังกล่าว จึงได้ถวายพระราชสมัญญา **“พระอัคร ราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย”** แต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และเสนอสำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ พร้อมรวบรวมข้อมูลนำมา ร้อยเรียง เพื่อเผยแพร่พระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย ในหนังสือ **“พระอัครราชูปถัมภิกา การจดหมายเหตุไทย”**

ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ประชาชนชาวไทยจะได้รับประโยชน์จากหนังสือ **“พระอัครราชูปถัมภิกา การจดหมายเหตุไทย”** ในการศึกษาพระราชกรณียกิจและพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย อันเป็นรากฐาน สำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย และเข้าใจแนวพระราชดำริที่ทรงมีต่อการพัฒนางานจดหมายเหตุไทยให้เป็นแหล่งเรียน รู้ และอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมประเภทเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม



Statement

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has a keen interest in all fields of national arts and culture, kindly bestowing royal guidelines for conserving, restoring and sustaining the mission of national arts and culture in a systematic way.

Archival work is one of cultural disciplines that preserves evidences of the nation's artistic and cultural heritage. Her Royal Highness oversees the importance of managing national archives efficiently as archival records are the primary source of reliable information and highly beneficial to education. Research on historical data leads to comprehensive and accurate historical records. Her Royal Highness has studied guidelines of archival management from domestic and international archival agencies and brought modern and innovative concepts back to promote among Thai archival agencies. Her Royal Highness also kindly bestowed royal guidelines for developing archival work on those agencies in order to carry out the work in line with the personnel safety and collect archival materials completely and correctly according to the academic principles, in addition to facilitating the public access to archives.

With gratitude to Her Royal Highness' infinite kindness, the Ministry of Culture has conferred the honorary title of **"The Royal Patron of Thai Archives"** on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. The proposal was submitted to the Prime Minister's Office and the announcement was published in the Royal Gazette on 16th June 2023. The relevant information was collected and records were arranged to disseminate Her Royal Highness's great contribution to Thai archival work through the publication entitled **"The Royal Patron of Thai Archives"**

Thai people will benefit from **"The Royal Patron of Thai Archives"** publication, by studying Her Royal Highness' royal duties and contribution to Thai archival work that is an important foundation of the Thai history. They will also understand the royal initiatives to develop Thai archival work as a source of learning and preserving the artistic and cultural heritage in the area of archives for the benefit of Thai people at present and in the future.

(Mr. Sermsak Pongpanit)

Minister of Culture



คำนำ

กระทรวงวัฒนธรรม น้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย อันเป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทย ดังปรากฏพระราชกรณียกิจเสมอมา ทั้งยังมีพระราชกระแสรับสั่งแก่คณะผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานจดหมายเหตุทั่วประเทศให้บริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุให้มีประสิทธิภาพ ด้วยทรงมุ่งหวังให้การดำเนินงานจดหมายเหตุไทยเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบทัดเทียมนานาชาติและการเปลี่ยนแปลงของโลก ทรงส่งเสริมการบริการที่มีความทันสมัยแก่ประชาชน เพื่อการเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังทรงห่วงใยต่อสุขภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านจดหมายเหตุอันมีความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน นับเป็นพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้แก่บุคลากรด้านจดหมายเหตุทั่วทั้งประเทศ

กระทรวงวัฒนธรรมตระหนักในพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้จึงได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา **“พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย”** เพื่อร่วมแสดงความสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย อันยังประโยชน์แก่การอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุที่บันทึกเรื่องราวในอดีตส่งต่อให้อนุชนได้ศึกษาเรียนรู้และวิเคราะห์วิจัยสาระในเอกสารจดหมายเหตุ ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และศาสตร์ทุกแขนง เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความเป็นมาของชาติได้อย่างถ่องแท้

ในโอกาสอันเป็นมหามงคลยิ่งนี้ กระทรวงวัฒนธรรม และคณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้จัดทำหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อแสดงถึงพระปรีชาสามารถ พระวิริยอุตสาหะ พระราชกรณียกิจในพระองค์อันเป็นคุณูปการแก่การจดหมายเหตุไทย นำมาซึ่งความเจริญพัฒนา และความยั่งยืนสถาพรของการจดหมายเหตุสืบไป

(นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร)

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ประธานคณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญา
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี



Introduction

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has played a vital role as a model of creativity and initiatives in the National Archives of Thailand. Her Royal Highness has always provided support for archival activities, offering advice to the Ministry of Culture and archival agencies on new knowledge and technology concerning modernly and systematically archival work and services according to the international standard. She also gives importance to make the archival materials accessible to all. More importantly, Her Royal Highness is concerned about archive officer's health and safety caused by some hazards inherent to the workplace or resulted from equipment failure and chemical spills.

In recognition of her great contribution to the development of preservation activities in national archives, the Ministry of Culture has conferred upon Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn the title of **"The Royal Patron of Thai Archives"**. Archives take part in society by preserving our collective memory, documenting our history, and providing a foundation for research. The archival collections enable future generations to understand their own past. They inevitably have an important role to play in the economic, social and political development of the country.

On this auspicious occasion, the Ministry of Culture and the Sub-Committee for Conferring the Honorary Title upon Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn have published a commemorative book portraying Her Royal Highness's talent including the royal duties dedicated to the national archives contributing to development, prosperity, and sustainability of Thailand's National Archives. It is hoped that readers will realize and appreciate Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's work and achievements.

(Mrs. Yupha Taweewattanakitborvon)

Permanent Secretary of the Ministry of Culture

Chairman of the Sub-Committee for Conferring the Honorary
Title upon Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn

คำชี้แจง

นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๙ ที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาทัศนศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ พร้อมคณาจารย์และนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้นมา สมนพระราชนิพนธ์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์จากเอกสารจดหมายเหตุ การดำเนินงานด้านจดหมายเหตุ อันเป็นรากฐานในการจัดเก็บเอกสารจดหมายเหตุที่บันทึกข้อมูลประวัติศาสตร์สำคัญของประเทศให้ยั่งยืนและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทรงศึกษาการดำเนินงานจดหมายเหตุเพิ่มเติมจากต่างประเทศ เพื่อทรงนำมาปรับประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนา และมีพระราชกระแสรับสั่งต่อคณะผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ กระทั่งเปลี่ยนโครงสร้างมาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหน่วยงานด้านจดหมายเหตุหลายแห่ง ทรงรับเป็นที่ปรึกษา ประธาน ทรงสนับสนุนกิจกรรมด้านจดหมายเหตุ รวมถึงทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการจัดวางหลักสูตรจดหมายเหตุให้แก่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ทรงสร้างรากฐานการดำเนินงานจดหมายเหตุให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

กรมศิลปากรน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ จึงจัดทำหนังสือที่ระลึก **“พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย”** เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โดยได้รับพระราชทานลายพระราชหัตถเลขาข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การจัดทำหนังสือเล่มนี้เป็นปฐมบท กรมศิลปากรและคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึกฯ จึงได้รวบรวมข้อมูลพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุทั่วประเทศ และนำมาเสนอรายละเอียดเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย **แรงบันดาลใจที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ** แสดงถึงเหตุแห่งความสนพระราชหฤทัยต่องานจดหมายเหตุ **พระกรุณาธิคุณต่องานจดหมายเหตุ** ทั้งในพิธีพืชมงคลสมเด็จพะพันวัสสาอัยยิกาเจ้า หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอจดหมายเหตุสุภาภาชาติไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย หอจดหมายเหตุต่างประเทศ มูลกระหม่อมอาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่ทรงเป็นที่ปรึกษาและทรงอุปถัมภ์การดำเนินงาน **พระกรุณาธิคุณต่อหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ** ที่ทรงมีแนวพระราชดำริให้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุในมหาวิทยาลัยศิลปากร และ **การถวายพระราชสมัญญา**ในครั้งนี้ เพื่อเป็นการบันทึกหลักฐานอันเนื่องด้วยพระวิสัยทัศน์ พระราชกรณียกิจในการทรงสนับสนุนส่งเสริม และทรงพัฒนางานจดหมายเหตุของไทยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนสืบไป

กรมศิลปากรหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นบันทึกสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติที่แสดงให้เห็นถึงพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย และจะอำนวยประโยชน์แก่อนุชนไทยในการดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทเพื่อสืบสานรักษาเอกสารจดหมายเหตุไทยให้มั่นคงยั่งยืน สมเป็นชาติที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมสืบเนื่องมายาวนาน

๙๙๙๙

(นายพนมบุตร จันทรโชติ)

อธิบดีกรมศิลปากร

ประธานคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญา
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี



Explanation

Since 1976, when taking a field trip to Thailand's National Archives along with faculty members and students from the Faculty of Arts Chulalongkorn University, Her Royal Highness has had a keen and active interest in studying history from archival records and archival work which form a foundation for storing important historical records in a sustainable and efficient way. Her Royal Highness further studied additional archival work abroad in order to adapt and apply the knowledge of the guidelines to the development of archives. She further bestowed royal instructions on the Executive team of the Ministry of Education. The structure was later transferred to the Ministry of Culture, the Fine Arts Department, and the Office of National Archives and several archival departments. Her Royal Highness has kindly accepted roles as Advisor and Chairman in supporting archival activities and as Royal Patron in placing archival curricula for higher education institutions for the first time in Thailand that have built the foundation for the strength and sustainability of Thai archival work.

The Fine Arts Department with the deepest gratitude for Her Royal Highness' kindness has produced a commemorative book titled **"The Royal Patron of Thai Archives"** on the occasion of conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. In addition to receiving Her Royal Highnesses' handwritten document which is used for the first chapter of this book, the Fine Arts Department and the Working Group for producing commemorative books have collected information on Her Royal Highness' royal duties in archival work throughout the country. The details of the royal duties are presented in 4 parts, consisting of the royal inspiration for archival work that portrays the origin of Her Royal Highness' interest in archival work; Her Royal Highness' great contribution to archival work in the Queen Savang Vadhana Museum, National Archives, Thai Red Cross Archives, Bank of Thailand, and Foreign Archives of the Chulachomklao Royal Military Academy where Her Royal Highness is the Advisor and Patron of the operations; Her Royal Highness' great contribution to the development of archival curriculum based on the royal initiative to open a curriculum for archival studies at Silpakorn University; and the process of conferring the honorary title on Her Royal Highness. This publication aims to record evidences of Her Royal Highness's vision and the royal duties in supporting, promoting, and developing Thailand's archival work in the most efficient and sustainable approach.

The Fine Arts Department hopes that this book will be one of the nation's important historical records, reflecting on the infinite grace of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, the Royal Patron of Thai Archives. It will benefit Thai youth who follow the path of Her Royal Highness in preserving Thai archival records to be as sustainable as a nation with a long-standing cultural basis.

(Mr. Phanombootra Chandrajoti)

Director-General of the Fine Arts Department

Chair of the Working Group for producing a commemorative books
on the occasion of conferring the honorary title on

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn





สารบัญ

List of contents

อาศิรวาท	๓
Salutation	4
คำปรารภ	๖
Foreword	7
ถ้อยแถลง	๘
Statement	9
คำนำ	๑๐
Introduction	11
คำชี้แจง	๑๒
Explanation	13
บทนำ	๑๗
Preface	17
แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ	๒๙
Royal inspiration for archival work	29

พระกรุณาธิคุณต่องานจดหมายเหตุ	๕๗
Her Royal Highness' great contribution to archival work	57
พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า	๖๓
Queen Savang Vadhana Museum	63
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ	๗๓
The National Archives	73
หอจดหมายเหตุสุภากาชาดไทย	๑๓๙
Thai Red Cross Archives	139
ธนาคารแห่งประเทศไทย	๑๕๑
Bank of Thailand	151
หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	๑๕๕
Foreign Archives, Chulachomklao Royal Military Academy	155
พระกรุณาธิคุณต่อหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ	๑๗๙
Her Royal Highness' great contribution to the archival curriculum	179
การถวายพระราชสมัญญา	๑๙๗
Presentation of the honorary title	197
ภาคผนวก	๒๑๗
Appendix	217
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน	๒๑๙
Order for Appointment of Project Committee, Sub-committee and Working Group	219
การขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา	๒๒๗
Proposal for conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn	227
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	๒๓๓
Master of Arts Program	233





บทนำ

Preface





บทนำ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สนมพระราช
หฤทัยวิชาประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ด้วยคุณสมบัติของนักประวัติศาสตร์ ทรงมีความสามารถ
ในการสำรวจและวิเคราะห์หลักฐานจากเอกสารข้อมูลขั้นต้นและชั้นรอง ประมวลข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน เชื่อถือได้
รวมทั้งพระราชอุปนิสัยใฝ่รู้ที่ทรงมีอยู่เต็มเปี่ยมในพระองค์ จึงโปรดการเสด็จพระราชดำเนินยังแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ
ทั้งในประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ ภาพที่ปรากฏต่อสาธารณชนทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปยังที่ต่าง ๆ
ทรงจดบันทึกข้อมูลที่ทอดพระเนตรหรือทรงฟังคำบรรยาย พร้อมทรงบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพ
ส่วนพระองค์หรือโทรศัพท์ ข้อมูลเหล่านั้นทรงนำมาใช้ประโยชน์ในการติดตามและพัฒนางานของพระองค์
ทรงจัดเก็บสมุดบันทึกและภาพถ่ายโดยจัดเรียงและจัดเก็บตามวันเดือนปีของพระราชกรณียกิจ ทำให้สะดวกต่อการ
เรียกใช้ข้อมูล นับเป็นต้นแบบของนักจดหมายเหตุที่ดี





เมื่อครั้งทรงเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงรับทราบถึงความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุซึ่งมีผลต่องานประวัติศาสตร์ โดยเสด็จพระราชดำเนิร่วมกับคณาจารย์และนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปทรงศึกษานอกสถานที่ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ครั้งนั้นนางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช เป็นผู้กราบบังคมทูลถึงความสำคัญและวิธีการทำงานจดหมายเหตุ นับเป็นแรงบันดาลใจพระราชหฤทัยต่องานจดหมายเหตุ นำไปสู่การศึกษาจัดหาแนวทางที่จะพัฒนางานจดหมายเหตุให้สามารถจัดเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไทยที่สมบูรณ์ ทรงใช้เวลาเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศแวะเยี่ยมชมหน่วยงานด้านจดหมายเหตุ ทรงศึกษาวิทยาการและเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพทั้งในแถบทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา ทรงใช้ข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุในพระราชนิพนธ์และพระราชกรณียกิจในพระองค์ รวมถึงพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทำให้ทรงเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของบุคลากรด้านจดหมายเหตุ และความต้องการใช้บริการในฐานะผู้รับบริการ ทรงตระหนักถึงความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่มีเพียงชิ้นเดียว ไม่สามารถจัดหาทดแทนได้ นับเป็นหลักฐานสำคัญที่เป็นเครื่องยืนยันถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาประเทศด้วย



ด้วยพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลประกอบกับทรงศึกษางานด้านจดหมายเหตุ นำไปสู่การพระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับวิทยาการและเทคนิคสมัยใหม่ที่ได้ทอดพระเนตรมาทรงถ่ายทอดเป็นพระราชดำริต่อการพัฒนางานจดหมายเหตุอันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ประเทศชาติ เช่น เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดนิทรรศการพิเศษ เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีรับสั่งให้กรมศิลปากรส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศที่เป็นต้นแบบการบริหารจัดการงานหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพ ทั้งประเทศสิงคโปร์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ เพื่อให้บุคลากรด้านวัฒนธรรมนำความรู้และประสบการณ์การทำงานมาใช้นำมาพัฒนางานอย่างมีอาชีพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนารูปแบบการบริการให้มีมาตรฐาน พร้อมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ตลอดจนปรับปรุงระบบจัดเก็บเอกสารหายากให้สามารถสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น และร่วมมือกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติของต่างประเทศ เพื่อขอสำเนาเอกสารมาสร้างโอกาสให้คนไทยศึกษาค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยทรงเป็นหลักชัยให้แก่บุคลากรด้านจดหมายเหตุ โดยพระราชทานอุปถัมภ์ในการดำเนินงาน นับเป็นขวัญกำลังใจที่สำคัญยิ่ง ได้แก่ การเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ทรงเปิดอาคารและนิทรรศการทอดพระเนตรนิทรรศการเป็นการส่วนพระองค์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลตรวจและรักษาสุขภาพของบุคลากรหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทรงสนับสนุนการจัดเก็บรักษาเอกสารต้นฉบับในหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ พิพิธภัณฑ์สภากาชาดไทย พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ตลอดจนพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์พร้อมส่งเสริมให้บุคลากรด้านจดหมายเหตุเดินทางไปศึกษางานด้านการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่การเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุไทย และสำเนาเอกสารจดหมายเหตุเกี่ยวกับประเทศไทยในต่างประเทศมาจัดเก็บในแหล่งสารนิเทศต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของไทย อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ให้เห็นถึงเรื่องราวในอดีตได้อย่างสมบูรณ์

ประการสำคัญ ด้วยพระปรีชาสามารถของความเป็นครู ทรงเล็งเห็นว่าพื้นฐานความรู้ด้านจตหมายเหตุมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงทรงรับเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตรจตหมายเหตุศึกษา ของมหาวิทยาลัยศิลปากร มีบุคลากรจากหอจตหมายเหตุแห่งชาติ อาทิ นางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช และคณาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร อาทิ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรสระริน ร่วมกันปรึกษาหารือจัดตั้งหลักสูตรวิชาจตหมายเหตุในสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการผลิตบุคลากรด้านจตหมายเหตุให้มีคุณภาพ รองรับการดำเนินงานจตหมายเหตุที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การจัดตั้งหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจตหมายเหตุและเอกสาร ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นแห่งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้หลักวิชาการจตหมายเหตุสมัยใหม่ให้แก่บุคลากรด้านจตหมายเหตุและผู้สนใจทั่วไป จากนั้นสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เปิดการเรียนการสอนรายวิชานี้ในระดับปริญญาตรี เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน ได้เข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของเอกสารจตหมายเหตุ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเข้ารับราชการเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย สังคมวิทยา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทรงให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ความเป็นไปในสังคม ประเทศ และโลก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทรงวิเคราะห์วิจารณ์ความรู้เป็นประสบการณ์แก่ชีวิต ทรงเตรียมการสอนและทรงจัดทำเอกสารประกอบคำบรรยายด้วยพระองค์เอง โดยทรงค้นคว้าจากข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทรงจัดหาสื่อการสอนมาประกอบอยู่เสมอ อาทิ หนังสือ วารสาร วิดิทัศน์ แผนที่ ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เพื่อให้การสอนมีความเชื่อมโยงจากเรื่องในอดีตกับปัจจุบัน ทรงสนับสนุนให้มีการศึกษานอกห้องเรียนหรือทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อให้นักศึกษาดูและฝึกตัดสินใจเหล่านั้นด้วยตนเอง ทรงสอดแทรกงานจดหมายเหตุในการทัศนศึกษา เพื่อให้นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเข้าใจถึงความสำคัญของงานจดหมายเหตุที่มีผลกระทบต่องานประวัติศาสตร์ ความสำคัญในการใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง นำไปสู่การต่อยอดแนวทางในการพัฒนาสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต



ด้วยพระปรีชาสามารถ อันเป็นที่ประจักษ์ว่า สนพระราชหฤทัยและทรงส่งเสริมงานจดหมายเหตุไทย ให้มีความเจริญรุ่งเรืองอันเป็นคุณูปการแก่งานหน่วยงานและองค์กรด้านจดหมายเหตุให้มีพัฒนาการก้าวหน้าทัดเทียม นานาอารยประเทศ และเอกสารจดหมายเหตุของชาติได้รับความสนใจจัดเก็บเป็นหลักฐานและเกิดประโยชน์ แก่การศึกษาอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ของชาติได้อย่างสมบูรณ์

กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จึงมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ วร ๐๔๒๔/๓๔๖๓ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๕ กราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย” พระราชสมัญญานี้อ่านว่า “พระ-อัคร-ระ-รา-ชูป-ถัม-ภิก-กา-กาน-จทด-หมาย-เหตุ-ไทย” มีความหมายว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ การจดหมายเหตุไทย” เพื่อเฉลิมพระเกียรติและน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย อันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่การศึกษาค้นคว้าของอนุชน เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุ แห่งชาติ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕





Preface

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has been interested in history since childhood. Remarkable with the historian characteristics, Her Royal Highness has the expertise in exploring and analysing primary and secondary documents to proceed accurate, clear, and reliable information. With the knowledge-seeking personality, Her Royal Highness the Princess regularly pays visits to various domestic and international centres of information sources. It is clearly seen as Her Royal Highness' public image of recording what she sees or listens every time on every royal visiting by taking notes or pictures with personal camera or phone for making reports. The collected information is fundamentally used for following up and developing own work. Her Royal Highness has kept diaries and photographs, sorted and organized by date, month, and year of royal duties. The information is conveniently retrieved for usage later and this is considered a model of a good archivist.





After commencing studies for a bachelor's degree at the Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Her Royal Highness acknowledged the importance of archival records to historical work. Her Royal Highness paid a visit to the National Archives of Thailand together with lecturers and students of the Faculty of Arts, Chulalongkorn University. At that time, Ms. Khanitha Wongpanich proposed a report and explained the importance and methods of archival work. It has become an inspiration of Her Royal Highness for archival work, leading to the study of how to develop archival work to collect comprehensive historical data. Her Royal Highness spent time abroad to visit archival agencies in order to study the science and innovation adopted in Asia, Europe, and America and utilize information from personal records and royal duties including the royal duties of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great that made Her Royal Highness understand the role and duties of archival personnel and the need of using archival services as a service recipient. Her Royal Highness is fully aware of the importance of archival records as an irreplaceable national cultural heritage and a vital evidence that confirms Thailand's historical facts as well as being used for research and development of the country.





With the broad vision in combination with the study of archival work, Her Royal Highness kindly gives advice on modern science and techniques of archives based on own experiences obtained from visits. The royal initiatives are conveyed for the development of archival work that is of great benefit to the nation. For instance, Her Royal Highness presided over the opening of a special exhibition on the occasion of Thai Heritage Conservation Day 2014, and bestowed an order on the Fine Arts Department to send officials on study trips to the countries that serve as a model for efficient management of the National Archives such as Singapore, France and England. As a result, the cultural personnel can apply their knowledge and experience to develop their archival work more professionally and efficiently, also to develop a model of providing standard services to the public with more amenities and to improve a storage system for archiving rare documents to make information easier to search and access. The cooperation with National Archives in foreign countries in requesting copies of records gives Thai people opportunities to study and research into historical evidences. Her Royal Highness is also an anchor of success to the archival personnel by granting the royal patronage and providing moral support such as presiding over foundation stone laying ceremonies, opening buildings and exhibitions, personally visiting exhibitions, and bestowing orders on personnel of the Faculty of Medicine and Siriraj Hospital to regularly examine the health of National Archives personnel. In addition to the support to the preservation of original documents in various agencies such as the Thai Red Cross Museum, Queen Savang Vadhana Museum, Her Royal Highness also bestows private funds on archival personnel to study the conservation of archival documents abroad in order to enhance and adapt the knowledge to suit the preservation of Thai archival records. Copies of archival records about Thailand available abroad are also archived in various information sources in Thailand for the benefit of further studies and research into Thai historical information. It is clear that they are the perfect evidences of the past.





Importantly, with the expertise as a teacher, Her Royal Highness realizes the importance of fundamental knowledge of archives and therefore graciously accepted the role of Advisor to the Sub-Committee for drafting the curriculum for archival studies of Silpakorn University. The personnel from the National Archives of Thailand, such as Ms. Khanitha Wongpanich, and from Silpakorn University, such as Professor Emeritus Dr. Uraisri Worasarin, gathered to discuss the establishment of archival courses in higher education institutions in Thailand to produce quality archival personnel and to support strong and efficient archival work. It led to the establishment of the Master of Arts program, Department of Archives and Document Management at Silpakorn University for the first time in 1997 with the objective of enhancing academic knowledge of modern archives for archival personnel and the general public. Afterwards, several educational institutions have launched archival courses at the bachelor's level to encourage younger generations to understand the importance and value of archives.

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has accepted being a teacher of History and Sociology at Chulachomklao Royal Military Academy, providing knowledge on the society, the country, the world, and the past incidents, in addition to analyzing and criticizing knowledge for life experiences. Her Royal Highness prepared teaching and the materials by herself.

Through research information acquired in both Thai and foreign languages, Her Royal Highness provides teaching materials, usually including books, journals, videos, maps, and important historical photographs, to connect the past to the present. Her Royal Highness encourages learning outside the classroom or on field trips from time to time where students can see and practice their evaluation by themselves. Archival work is also included in the field trips to enable the cadets of Chulachomklao Royal Military Academy to understand the importance of archival work to the history and using it as an evidence that leads to further enhancement of current and future developments.





It is evident that Her Royal Highness is interested in archival work and promotes Thai archival work in prosperity, greatly contributing to the progress and development of archival agencies and organizations to be as advanced as other civilized countries. Thai archival records are also well received by the public and are archived as evidence which are completely useful for historical studies and references.

The Ministry of Culture by the Fine Arts Department, the Office of National Archives of Thailand, therefore has issued an urgent letter No. 0424/3463 dated 22nd August 2022, respectfully proposed to Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, for conferring the honorary title of “**The Royal Patron of Thai Archives,**” on Her Royal Highness. The title is pronounced as “Phra-ak-kara-ra-chu-pa-tham-pi-ka-kan-chod-mai-het-thai” with the meaning of “**Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn is the Royal Patron of Thai Archives**”. It is with great honor to express deep gratitude to Her Royal Highness for the great contribution to Thai archival work which is highly beneficial to the young generation to study and research into historical records. The honorary title was conferred on the occasion of the 70th anniversary of the founding of the National Archives, celebrated on 18th August 2022.





แรงบันดาลใจพระราชหฤทัย
ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ

Royal inspiration for archival work





แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงจดบันทึกความทรงจำต่าง ๆ จากสิ่งที่ทอดพระเนตรและพระประสบการณ์ส่วนพระองค์ เริ่มตั้งแต่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทรงรักในการหาความรู้ ด้วยการฝึกสังเกต ทรงคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรองสิ่งที่ศึกษา แล้วทรงถ่ายทอดเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จ ต่อมาได้ทอดพระเนตรกิจการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๙ ขณะทรงเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นจุดเริ่มต้นของความสนพระราชหฤทัยในงานจดหมายเหตุ นำไปสู่แรงบันดาลใจในการพัฒนางานจดหมายเหตุ ทรงศึกษาความรู้ในศาสตร์นี้เพิ่มเติมจากการเสด็จพระราชดำเนินเยือนหน่วยงานในต่างประเทศ มีพระราชปฏิสันถารกับผู้มีความรู้ในศาสตร์จดหมายเหตุ ทรงส่งเสริม อุปถัมภ์ พระราชทานพระราชดำริอันเป็นประโยชน์แก่งานจดหมายเหตุไทยเมื่อทรงรับราชการในฐานะทูตกระหม่อมอาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทรงสนับสนุนให้นักเรียนนายร้อยรู้จักการเป็นนักสังเกตที่ดี หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่มีมาก่อนเพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ของตน และยังทรงสนับสนุนการก่อตั้งหอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูตกระหม่อมอาจารย์ ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อรวบรวมเอกสารประวัติศาสตร์จากต่างประเทศ มาจัดเก็บและให้บริการการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่องานประวัติศาสตร์ไทยเป็นอเนกประการ





Royal inspiration for archival work

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn started writing down her memories in the paper, making notes, detailing her audio-visual experiences while accompanying their Majesties King Bhumibol Adulyadej the Great and Queen Sirikit the Queen Mother on royal visits. All while leading a busy life as a university student.

Her Royal Highness being motivated by a deep thrust for knowledge, honed her observation and analytical thinking skills early on, and incorporated those skills in whatever she studied, leading to many successful projects. In 1976, Her Royal Highness paid a visit to the National Archives when she was a student in the Faculty of Arts, Chulalongkorn University. It was the beginning of Her Royal Highness' interest in archival work that became her inspiration for the development of archival work. Her Royal Highness further enhanced this field of knowledge by visiting related agencies abroad and conferred with experts in archival discipline, also promoting, patronizing, and bestowing useful royal initiatives on Thai archival agencies.

Filling the role of Lecturer at the Chulachomklao Royal Military Academy, Her Royal Highness kindly encourages the cadets to be good observers, always seeking knowledge from existing sources in order to expand their own knowledge base. Her Royal Highness also supports the establishment of the Foreign Archives at the Chulachomklao Royal Military Academy, to collect historical records from foreign countries and provide educational services beneficial to Thai historical work.





ทรงนำนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษิณารายวิชาไทยศึกษา ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง โดยมีหม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงปฏิบัติหน้าที่วิทยากรถวายการบรรยาย



แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ :
กรณีศึกษาผ่านบทพระราชนิพนธ์คำนำในการเสด็จพระราชดำเนิน
ทรงนำนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไปทัศนศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ พันเอกหญิง ดร.เมธิณี เฉลิวัฒน์
และพันโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมโชติ วีรภัทรเวช

หลายท่านคงอาจเคยเห็นและจดจำภาพที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะทูตกระหม่อมอาจารย์เสด็จพระราชดำเนิน ทรงนำลูกศิษย์นักเรียนนายร้อย ในการตามเสด็จพระราชดำเนินไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศจากข่าวในพระราชสำนัก พระราชกรณียกิจดังกล่าวได้สะท้อนภาพของหลักหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ กล่าวคือทรงให้ความสนใจพระราชหฤทัยในการฟังการบรรยายความรู้จากวิทยากรและบุคคลต่าง ๆ ทรงจดบันทึกความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งที่ทอดพระเนตรลงในสมุดบันทึกเป็นประจำอยู่เสมอ มีพระราชปฏิสันถารกับวิทยากรโดยทรง ใต้ถามข้อสงสัย อีกทั้งพระราชทานความรู้และข้อคิดส่วนพระองค์อันเป็นประโยชน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อีกด้วย กิจกรรมการทัศนศึกษาดังกล่าวจึงสะท้อนพระปรีชาสามารถในการเป็นนักประวัติศาสตร์และนักจดหมายเหตุ ได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างของผู้ฟังและผู้อ่านที่ดีแล้ว ยังทรงเป็น “นักเขียน และนักพูดที่ดี” อีกด้วย ในการเขียนนั้นทรงเป็นผู้สร้าง “จดหมายเหตุ” อันเป็นบันทึกเหตุการณ์ร่วมสมัย ซึ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น (ปฐมภูมิ) ที่ทรงคุณค่าผ่านผลงานพระราชนิพนธ์จำนวนมาก โดยทรงเล่าเรื่องผ่านบันทึก



ความทรงจำต่าง ๆ จากประสบการณ์ส่วนพระองค์ ซึ่งเริ่มจากการตามเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ไปจนถึงการทรงงานเมื่อภายหลังที่ทรงสำเร็จการศึกษา ทรงมีโอกาสดำเนินทางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ความสำคัญของการเดินทางจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่เป็นการสร้างสติปัญญาของเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตด้วยเหตุนี้จึงทรงสนับสนุนการเดินทางของนักเรียนนายร้อยด้วยการเสด็จพระราชดำเนินทรงนำนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าไปทัศนศึกษาด้วยพระองค์เอง ดังความตอนหนึ่งในบทพระราชนิพนธ์คำนำว่า

“ภาษาฝรั่งเศสมีคำกล่าวว่า “*Les voyages forment la jeunesse*” แปลได้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวสร้าง (ให้การศึกษา) วัยเยาว์ ซึ่งเป็นวัยเรียนและเป็นวัยที่สมองว่องไว ดีความว่า ในการท่องเที่ยวไปรู้เห็นในสถานที่ที่ไม่เคยไป เป็นการเปิดหูเปิดตา และสร้างสติปัญญาของเยาวชน ให้แตกฉาน จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต”^๑

ทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระกรุณาธิคุณในการเสด็จพระราชดำเนินมาทรงสอนนักเรียนนายร้อย ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๓ จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลามากกว่า ๔ ทศวรรษ ตลอดระยะเวลาที่ทรงสอนลูกศิษย์นอกเหนือจากการบรรยายในชั้นเรียนแล้ว การทัศนศึกษาจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เอาพระทัยใส่เป็นอย่างมาก จากการศึกษาเอกสารคู่มือตามเสด็จพระราชดำเนินทัศนศึกษา ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๕๒-๒๕๖๕ นอกจากเป็นชุดเอกสารในยุคที่เริ่มต้นการเสด็จพระราชดำเนินทรงนำนักเรียนนายร้อยไปทัศนศึกษาในต่างประเทศแล้ว ยังเป็นชุดเอกสารที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน อันเกี่ยวข้องกับเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย และท้องถิ่นในประเทศไทย เอกสารชุดดังกล่าวได้สะท้อน “แรงบันดาลใจพระราชหฤทัย” จากการเดินทางและการเป็นนักจดหมายเหตุได้เป็นอย่างดี อันมาจากประสบการณ์ส่วนพระองค์ที่ทรงดำเนินพระราชภารกิจนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะทำให้ได้ทราบถึงพระราชประสงค์ที่สำคัญในการเดินทางไปทัศนศึกษาในหลายสถานที่ อันมีภูมิหลังมาจากแรงบันดาลใจที่มีกรอบแนวคิดที่กระชับ น่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษา

^๑ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “*Les voyages forment la jeunesse*”: ตามเสด็จฯ เยือนสองนครมาเลย์-สิงคโปร์ ๒๔-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : มุสลิมศึกษาในโลกปัจจุบัน (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๕.



คู่มือตามเสด็จพระราชดำเนินทัศนศึกษาทุกเล่มประกอบไปด้วยส่วนนำซึ่งเป็น “พระราชนิพนธ์คำนำ” ข้อมูลดังกล่าวเป็นหลักฐานขั้นต้นขึ้นสำคัญในการสะท้อนพระอุปนิสัยและพระคุณลักษณะบางประการส่วนพระองค์ในการเป็นแบบอย่างของนักประวัติศาสตร์ที่ดีทั้งในเชิงวิวิธวิทยาการและเนื้อหา ในเชิงวิวิธวิทยาการเริ่มต้นจากที่ทรงรักในการเรียนรู้ ทรงฝึกการสังเกต ตลอดจนทรงแสวงหาวิธีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยพระองค์เอง อันก่อปรด้วยพระวิริยอุตสาหะและความเอาพระราชหฤทัยใส่เสมอมา ทรงคิดวิเคราะห์ให้ไตร่ตรอง ตลอดจนทรงปลูกฝังและทรงถ่ายทอดวิธีการเหล่านี้พระราชทานแก่ลูกศิษย์ ข้าราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอตามหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นหลักที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงในด้านเนื้อหาทรงมีความมุ่งหมายสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมิตรประเทศ โดยทรงเริ่มต้นจากการศึกษาภูมิศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงเข้ากับภูมิสังคมของผู้คนในแต่ละพื้นที่ โดยทรงตัดสินพระราชหฤทัยเลือกสถานที่ในการให้ความรู้ให้เหมาะสมทั้งเวลาและเนื้อหา อีกทั้งทรงปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยศึกษาแบบอย่างของการช่วยเหลือและพัฒนาสังคม โดยเฉพาะผู้คนที่ขาดโอกาส และการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม อันได้รับแรงบันดาลใจพระราชหฤทัยมาจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงทำสงครามต่อสู้กับความยากจนมายาวนานกว่า ๗๐ ปี ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติ

“แรงบันดาลใจพระราชหฤทัย” ที่สำคัญเกิดจาก “ความรักในความรู้” ในการเป็นนักวิชาการทางประวัติศาสตร์และนักจดหมายเหตุ เริ่มต้นครั้งแรกเมื่อทรงศึกษาอยู่ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรกิจการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทรงใช้เอกสารจดหมายเหตุสำหรับเป็นหลักฐานอ้างอิง ในพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์ ความรักในความรู้ต่องานจดหมายเหตุจึงนำไปสู่ความสนพระราชหฤทัย ทรงศึกษา วิเคราะห์ จนเป็นสายพระเนตรที่กว้างไกล ให้พระองค์ทรงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และสร้างงานจดหมายเหตุ ทรงให้การสนับสนุนต่อการรวบรวม อนุรักษ์ และเผยแพร่อีกด้วย จนเกิดการก่อตั้งหอจดหมายเหตุต่างประเทศทูลกระหม่อมอาจารย์ ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อพุทธศักราช ๒๕๖๕ เพื่อรวบรวมเอกสารที่เกิดขึ้นจากพระราชดำริและทุนทรัพย์ส่วนพระองค์มายาวนานกว่าสามสิบปี ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการ อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ ไปศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งถ่ายสำเนาจากต้นฉบับภาษาต่างประเทศ มารวบรวมเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในวงวิชาการของไทยด้วยการเผยแพร่ผ่านทางออนไลน์ ซึ่งสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่และดูแลระบบข้อมูลสารสนเทศในชุดดังกล่าว ผู้ใช้ประโยชน์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่สาขาวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้นแต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงสหวิทยาการได้เป็นอย่างดี



ทรงนำนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทำนศศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย



ทรงนำนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทดสอบศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย



การสั่งสมพระอุปนิสัยในการเป็นนักจดหมายเหตุของทูลกระหม่อมอาจารย์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ส่วนหนึ่งทรงได้รับแรงบันดาลใจมาจากการที่สมเด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงได้รับการปลูกฝังอบรมด้วยการสั่งสมประสบการณ์จากการตามเสด็จพระราชดำเนินบ่อยครั้ง จนเกิดความคุ้นเคยในพื้นที่ต่าง ๆ และเป็นแรงกระตุ้นนำไปสู่การขยายความสนพระราชหฤทัยในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยพระองค์เองอยู่เสมอ การเสด็จลงพื้นที่ในชุมชนอยู่เป็นประจำ ทรงสำรวจว่าชุมชนมีลักษณะทางภูมิศาสตร์อย่างไร มีทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้าง ผู้คนมีความเป็นอยู่อย่างไร ประกอบอาชีพใดบ้าง มีศิลปวัฒนธรรมสิ่งใดที่น่าสนใจ การพบปะเรียนรู้กับบุคคลในท้องถิ่นทำให้ทรงรู้จัก “ภูมิสังคม” ในการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ในขั้นแรกตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ทำให้ทรงได้รับแบบอย่างและทรงเจริญรอยตามแนวทางของทั้งสองพระองค์ในการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชน ดังเห็นได้จากความตอนหนึ่งในบทพระราชนิพนธ์เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปราชบุรีและเพชรบุรี ความว่า

“จังหวัดราชบุรีและจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ตั้งแต่ได้ข้าพเจ้าได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปที่หัวหินอยู่เป็นประจำจึงรู้จักบริเวณนี้ดี...ที่อำเภอสวนผึ้งมีเหมืองแร่ มีสภาพธรณีวิทยาน่าศึกษา มีลำธารน้ำร้อน มีป่าซึ่งมีสัตว์และพืชที่หายาก ที่นักพฤกษศาสตร์ และสัตวศาสตร์ยังไม่พบในสมัยก่อน เมื่อไปเดินวิจัยก็ค้นพบพืชใหม่ ๆ เช่น ชมพูราชสีรินในอุทยานธรรมชาติวิทยาที่สวนผึ้ง...สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) เป็นสหกรณ์โคนมที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรฯ เสด็จทอดพระเนตรพระราชทานความช่วยเหลืออยู่เสมอ...โครงการพระราชดำริที่ราชบุรี มีหลายโครงการ เช่น โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินที่เสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ อำเภอปากท่อ เป็นต้น อำเภอคูบัวมีเมืองคูบัว เป็นโบราณสถานสมัยทวารวดี ตอนสมัยข้าพเจ้าเด็ก ๆ มีลูกปิดโบราณตกอยู่ตามพื้น นอกจากนั้นมีการทอผ้าจากแบบ โยนก ผู้ทอที่ข้าพเจ้ารู้จักชื่อคุณยายซ้อน กำลังหาญ และลูกสาวชื่อคุณป้าทองอยู่ นอกจากทอผ้า คุณยายยังมีทอเรียกขวัญที่ไพเราะ ท่องทำขวัญช่างทอผ้าคนหนึ่งที่ทำของหาย... การทัศนศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี มีการจัดนิทรรศการที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี”^๒

^๒ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษาราชบุรี และเพชรบุรี ๒๔-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๔.



ทรงสนุกสนานและทรงเพลิดเพลินกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับการปลูกฝังจากการตามเสด็จพระราชดำเนิน จึงขยายแนวทางในการศึกษาหาความรู้ด้วยพระองค์เอง โดยมีพื้นฐานสำคัญมาจากฉันทะหรือ “ความรักในความรู้” ซึ่งเป็นหลักการข้อแรกของหลักอิทธิบาท ๔ อันเป็นหลักที่ใช้ในการประกอบกิจการงานให้สำเร็จ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่มีพระราชประสงค์ในการแสวงหาความรู้เป็นขั้นแรกซึ่งทรงเรียกว่า “ความอยากรู้อยากเห็น” ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ข้าพเจ้าได้เขียนไว้ในหนังสือ ‘ขอให้เจ้าภาพจงเจริญ’ เล่าเรื่องการไปฟิลิปปินส์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) ว่าข้าพเจ้าไปฟิลิปปินส์ด้วยความอยากรู้อยากเห็น ‘ความอยากรู้อยากเห็นนั้นคงจะอยู่ในสายเลือดของคนไทยทุกผู้ทุกนามมาแต่ครั้งโบราณ เราจึงมีคำเรียกกันว่า ‘ไทยมุง’ ข้าพเจ้าคงจะมีเลือดเช่นนี้มากหน่อย’ ขอเชิญทุกท่านมาเป็นเลือดไทยมุงด้วยกันในครั้งนี้” ^๓

ขั้นต่อมาที่มีความมึ่วริยะคือความเพียร ในการเป็นนักสังเกตการณ์ที่ดี ด้วยการหมั่นสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ข้าวของเครื่องใช้ ภาษา วัฒนธรรม แม้กระทั่งป้ายโฆษณา โดยพระราชทานคำแนะนำในการสังเกตสิ่งที่คนทั่วไปอาจมองข้ามเพราะทุกสิ่งล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าในตัวเองอยู่เสมอสามารถให้ความรู้แก่ผู้สังเกตได้ โดยทรงจดบันทึกอยู่เป็นประจำ เพื่อไม่ให้ความทรงจำเหล่านั้นสูญหายไปเพราะบางครั้งความทรงจำสามารถลืมเลือนได้ รวมทั้งทรงมี “จิตตะ” ความเอาพระทัยใส่ในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการซักถามข้อสงสัย การเรียนรู้นอกตำราเรียน การศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในระยะเวลาที่จำกัดให้ได้ความรู้ที่มากที่สุด สุดท้ายคือการทรงใช้หลัก “วิมังสา” คือการรู้จักพิจารณาไตร่ตรองในการนำมาใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยเฉพาะประยุกต์เชื่อมโยงให้เข้ากับสังคมไทย โดยจะขอยกตัวอย่างพระราชนิพนธ์ค่านำในหลายบท เพื่อแสดงให้เห็นว่าทรงสะท้อนพระราชจริยาวัตรอันงดงามส่วนพระองค์ในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์เสมอมา ดังนี้

^๓ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “สวัสดิ์ฟิลิปปินส์”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษากรุงมะนิลาและนครเซบู สารานุกรมรัฐฟิลิปปินส์ ๓-๔ มิถุนายน ๒๕๖๒. คู่มือทัศนศึกษาวิทยาทานข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์อาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๒.



“...ถึงเราจะมีเวลาน้อย แต่เราควรใช้ความสังเกตของเราในการศึกษาเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีผู้อธิบาย ถ้ามีโอกาสถามคำถามก็ควรถามเพื่อแก้ความสงสัย หรือจะดูสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ความเป็นอยู่ของผู้คน ต้นไม้ แม้แต่ป้ายโฆษณาข้างทาง แล้วมาเปรียบกับประเทศไทย หรือประเทศที่นักเรียนเคยไป จะได้รับความรู้เพิ่มเติม...”^๔

“...เราจะได้ไปวังสุลต่านที่สืบเชื้อสายจากเจ้าผู้ครองนครตั้งแต่สมัยก่อนที่อินโดนีเซียจะเป็นอาณานิคมของดัตช์ จึงมีสิ่งของต่าง ๆ ที่แสดงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น ผ้าบาติก ของใช้ ภาพถ่ายต่าง ๆ และยังได้ดูการแสดงฟ้อนรำ และดนตรีแบบคลาสสิกของชวา บางสิ่งบางอย่างที่มักคุเทศก์หรืออาจารย์ไม่ได้อธิบายเราควรใช้ความสังเกตพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ที่เราได้เรียนมาจะทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น...”^๕

“...เพอรานากันเป็นลูกหลานชาวจีนที่มาอยู่ในคาบสมุทรมลายาในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕-๑๗ ส่วนมากมาทำธุรกิจ เช่น เป็นพ่อค้าคนกลาง เป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาดี มักพูดได้ ๒ ภาษาหรือมากกว่า ภาควิชาต่ออังกฤษมากกว่าจีน เรียกว่าพวกย่าหย่า บ้าบ้า หรือพวก Straits Chinese จะอยู่กันที่ปีนัง สิงคโปร์ มะละกา ประเทศไทยที่จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง มีพิพิธภัณฑ์เพอรานากันในสิงคโปร์ มะละกา และไทยด้วย แสดงให้เห็นงานด้านสถาปัตยกรรม สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โต๊ะเตี้ย ถ้วยชาม เสื้อผ้า เกมต่าง ๆ ประเพณี เช่น ประเพณีแต่งงาน การทำอาหาร หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงยุโรปกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเชื่อมโยงกับไทย ให้ผู้สนใจได้ศึกษาเพิ่มเติมต่อไป”^๖

^๔ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “Les voyages forment la jeunesse”: ตามเสด็จฯ เยือนสองนครมาเลย์-สิงคโปร์ ๒๔-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : มุสลิมศึกษาในโลกปัจจุบัน (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๕.

^๕ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “ประเวศชาว”: ตามเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๙-๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (HI 4105). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๕.

^๖ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “จากมะละกาสู่ปีนัง”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษารัฐมะละกาและเมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ยุโรป (HI 5108). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๘.



นอกจากการเป็นนักสังเกตที่ดีแล้ว การแสวงหาความรู้ด้วยการทบทวนความรู้จากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะจากแหล่งข้อมูลที่มีมาก่อนนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างพื้นฐานความรู้ก่อนการเดินทางทัศนศึกษา จะทำให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้สนุกสนานเพลิดเพลินมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถขยายต่อยอดความรู้ ภายหลังการเดินทางทัศนศึกษาได้อีกด้วย ในฐานะที่ทรงเป็นนักประวัติศาสตร์ทรงแนะนำเอกสารที่ทรงคุณค่าในอดีต พระราชทานแก่ลูกศิษย์นักเรียนนายร้อยอยู่เสมอเพื่อทบทวนความเข้าใจในการศึกษา อีกทั้งทรงปฏิบัติพระองค์เป็น “นักอ่าน” อันเป็นแรงบันดาลใจพระราชหฤทัยที่ดีเสมอมา จึงทำให้ทรงรู้จักและเข้าถึงแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า ที่หลากหลายและมีคุณภาพ ดังปรากฏพระราชนิพนธ์ ความว่า

“...ถึงแม้ว่าในบางที่อาจจะไม่มีมัคคุเทศก์อธิบาย แต่เราสามารถใช้ความสังเกต ของตนเอง เช่น อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ การแต่งกายของบุคคล ป้ายโฆษณา และอาหาร เป็นต้น หรืออาจจะศึกษาได้จากบันทึกของผู้ที่ได้เคยเดินทางไปในประเทศพม่ามาแล้ว เช่น ‘บันทึกเรื่องการเสด็จไปดูกิจการต่าง ๆ ในแหลมมลายูและประเทศพม่า’ ของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๑ พระนิพนธ์ ‘เที่ยวเมืองพม่า’ ของสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พ.ศ. ๒๔๗๘ นอกจากนี้ยังมีบันทึกเรื่อง ‘ไทยเที่ยวพม่า’ ซึ่งได้เคยเขียนไว้เมื่อครั้งเดินทางไปเยือนพม่าใน พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้น” ^๗

“ในสมัยก่อน สุโขทัยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรของชนชาติไทยเมื่อ ๗๐๐ กว่าปีมาแล้ว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ตอนเหนือและตอนใต้เป็นที่ราบสูง มีภูเขาหลวง เป็นภูเขาที่สูงที่สุด สูงประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร มีพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจมากมาย แต่ก่อนเคยป็น ขึ้นไป... มีวรรณคดีที่พูดถึงสุโขทัย เช่น ขุนช้างขุนแผน ‘วันหนึ่งถึงเมืองสัชชาลัย กรมการ ผู้ใหญ่ก็พร้อมหน้า เลี้ยงดูรับรองตามท้องตรา พักอยู่สามเวลาในธานีฯ...’ นอกจากนี้ มีพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องเที่ยวเมืองพระร่วง และ บทละครพูดคำกลอนเรื่อง พระร่วง เรื่องย่อพระเกียรติพระร่วงเจ้าของท้าวศรีจุฬาลักษณ์ เป็นต้น ในสุโขทัยยังมีแม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำเดียวที่เป็นต้นแม่น้ำเจ้าพระยาที่ยังไม่มีระบบชลประทานยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้ไปจังหวัดกำแพงเพชร ดูอุทยานประวัติศาสตร์ วัดต่าง ๆ คลองท่อปู่พญาร่วง ที่อำเภอพรานกระต่ายมีโครงการพระราชดำริโครงการท่อทองแดง (พ.ศ. ๒๕๒๘)...” ^๘

^๗ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “มิงกะลาบา เที่ยวเมืองพมายุคใหม่”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (HI 4100). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๖.

^๘ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “สุโขทัย รุ่งอรุณแห่งความสุข”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษา สุโขทัย และกำแพงเพชร ๑๒-๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ไทย (HI 5105). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๔.



“...ที่เราจะไปเยี่ยมชมอีกแห่งหนึ่งคือ มหาวิทยาลัย Santo Tomas สร้างมาเกือบ ๔๐๐ ปีแล้ว บาทหลวงสั่งหนังสือมาจากยุโรป จึงเป็นแหล่งความรู้ที่เยี่ยมยอด นอกจากนั้นยังมีพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา อีกด้วย ขอย้อนมาแล้วเรื่องหนังสือฟิลิปปินส์ หนังสือไม่สวยงามนัก แต่ราคาถูกมีเนื้อหาหลากหลาย นักศึกษามีโอกาสซื้อได้ มีร้านหนังสือมากมายที่มีชื่อเสียง เช่น ร้าน Solidaridad เจ้าของได้รางวัลแมกไซไซ ขายหนังสือด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา มีมุมกาแฟให้คนมาพบปะกัน อ่านกลอน วิจารณ์การเมืองและสังคม อีกร้าน Fully Booked ขายหนังสือดี ๆ ทั่ว ๆ ไป ข้าพเจ้าเป็นแฟนประจำร้านนี้...”^๙

ในการอนุรักษ์ทรงได้รับแรงบันดาลใจสำคัญมาจากการที่ทรงสังเกตและทอดพระเนตรภาคสนามจากการลงพื้นที่ ทำให้ทรงเข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริง รวมทั้งทรงแสวงหาแนวทางในการอนุรักษ์ด้วยการคัดเลือกบุคลากรและแนวทางที่เหมาะสม โดยทรงขอความร่วมมือจากผู้คนในชุมชนเพื่อมิให้ของดั้งเดิมเสียหายหรือถูกทำลายไป ดังความตอนหนึ่งว่า

“...ที่อำเภอโพธารามมีหนังใหญ่วัดขนอน ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาพของตัวหนังชำรุดมาก และเวลาแสดงเด็กๆ ที่แสดงชอบเอาตัวหนังฟาดกัน จึงขอร้องให้อนุรักษ์ตัวหนังเอาไว้ และทำให้ใหม่สำหรับใช้แสดง อาจารย์สน สีมাত্রัง อำนวยการสร้างหนังตัวใหม่...”^{๑๐}

^๙ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “สวัสดิ์ฟิลิปปินส์”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษากรุงมะนิลาและนครเซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ๓-๔ มิถุนายน ๒๕๖๒. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์อาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๒.

^{๑๐} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษาราชาบุรี และเพชรบุรี ๒๔-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๔.



นอกจากวิธีวิทยาการในการศึกษาแล้ว ความสนพระราชหฤทัยเป็นแรงบันดาลใจแก่พระราชหฤทัยในการศึกษาค้นคว้านั้นมีเนื้อหาเริ่มต้นจากภูมิศาสตร์ เพราะสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอิทธิพลทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของสังคมแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป โดยทรงมีความพยายามเชื่อมโยงภูมิศาสตร์ให้กับเข้า “ภูมิสังคม” อีกทั้งภูมิศาสตร์เป็นส่วนสำคัญในการนำไปสู่การขยายการศึกษาในลักษณะสหวิทยาการ ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา ภูมิศาสตร์จึงถือว่าเป็นศาสตร์ที่นำไปสู่ความเข้าใจของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งประวัติศาสตร์ด้วย ดังนั้นการเป็นนักจดหมายเหตุของทุลกระหม่อมอาจารย์จึงไม่ได้จำกัดอยู่ที่สาขาประวัติศาสตร์ แต่สนพระราชหฤทัยในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลายเพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจสังคมแต่ละแห่งที่แตกต่างกันออกไปโดยมีพื้นฐานมาจากภูมิศาสตร์ โดยปรากฏข้อความที่น่าสนใจ ดังนี้

“ข้าพเจ้าไปประเทศบรูไนครั้งแรกหลังจากไปที่ราชสมาคมภูมิศาสตร์ (Royal Geographical Society) ได้เห็นโครงการศึกษาป่าดิบเมืองร้อนที่บรูไน จึงสนใจไปเรียนรู้ ได้สมัครเป็นสมาชิกสมาคมและได้เดินทางไปป่าเทมบุง (Temburong) ใน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับความรู้เรื่องพฤกษศาสตร์ สัตวศาสตร์ มานุษยวิทยา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และความรู้อีกหลายอย่าง ได้เขียนในหนังสือเรื่องป่าสูงน้ำใส...บรูไนยังรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรด้านป่าไม้ไว้เป็นอย่างดี...และจะได้ดูด้านวัฒนธรรมที่พิพิธภัณฑไปหมู่บ้านวัฒนธรรมกำปงไอยอร์ (Kampong Ayer ภาษามลายูเรียกว่า Kampong Air) กำปง แปลว่า หมู่บ้าน ไอร์ แปลว่า น้ำ จะได้เห็นความเป็นอยู่อย่างดั้งเดิม มัลลียิด เป็นที่เราจะไปดูงานเพราะประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมทั่วไปเป็นวัฒนธรรมมาเลย์...”^{๑๑}

^{๑๑} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “บรูไน เมืองป่าสูง น้ำใส”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษาเนการา บรูไนดารุสซาลาม ๓๑ ตุลาคม-๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์: ความมั่นคงในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๑.



“...เรื่องที่น่าสนใจอีกอย่างคือ อาหารต่าง ๆ ที่จะจัดให้พวกเราได้ชิม ขอแนะนำว่าขอให้ทดลองชิม แม้ว่าอาจจะไม่ชอบบางอย่าง เพราะอาหารนอกจากจะบำรุงร่างกายทำให้เรามีความสุขด้วยความอร่อยแล้ว ยังทำให้เรารู้จักสภาพภูมิศาสตร์ และสภาพสังคมของผู้ทำอาหารด้วย ขอให้ทุกท่านพบกับสิ่งที่น่าสนใจ และได้ความรู้จากการสังเกต และคิดเปรียบเทียบซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป” ^{๑๒}

“...มณฑลยูนหนานมีภูมิประเทศต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ภูเขาสูงเทียมเมฆ ยอดมีหิมะปกคลุม นาข้าวแบบขั้นบันได นาข้าวในที่ราบ ทะเลสาบ มีชนเผ่าต่าง ๆ มากกว่าทุกมณฑลในประเทศจีน มีชนเผ่าที่พูดภาษาตระกูลไท ได้แก่ พวกไต พวกลื้อ (ที่สิบสองปันนา) มีหลายเผ่าที่เดินทางไปมา หรือมาอยู่ในประเทศไทย เช่น ม้ง ก้อ (อาข่า) จีนที่เราเรียกกันว่าจีนฮ่อ ทำอาหารอร่อยมาก ภูเขาในยูนหนาน รวมทั้งที่ราบสูงมาก บางคนที่เป็นโรคแพ้ความสูงอาจเวียนศีรษะเวลาเดินเร็ว ๆ เมืองหลวงของยูนหนานคือคุนหมิง ปัจจุบันมีเทคโนโลยีก้าวหน้า แต่ก็เต็มไปด้วยพืชพันธุ์ที่สวยงาม เคยเป็นที่จัดเอ็กซ์โปไม้ดอก (Flower Expo) และเอ็กซ์โปพืชสวน (Horticultural Expo) มีไม้ดอกไม้ประดับ ผักต่าง ๆ หลากหลาย น่าตื่นตาตื่นใจมาก...” ^{๑๓}

ในการเลือกเนื้อหาที่ศึกษามีความมุ่งหมายหลักมาจากแรงบันดาลใจจากแรงบันดาลใจในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่กระหว่างไทยกับมิตรประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันดี จนนำมาสู่ความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีแนวพระราชดำรินักเรียนนายร้อยนั้นเป็นบุคคลที่จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไปในอนาคต

^{๑๒} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “รู้จักชาวเอเชียใต้นอกภูมิภาค”: ตามเสด็จฯ ทศศึกษา สารณรัฐสิงคโปร์ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒. คู่มือทศศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : เอเชียใต้ศึกษา (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๒.

^{๑๓} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “เยือนถิ่นดือน้องยูนหนาน”: ตามเสด็จฯ ทศศึกษา นครคุนหมิงและเมืองลี่เจียง สารณรัฐประชาชนจีน ๒๓-๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑. คู่มือทศศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก (HI 5102). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๑.



“...หลังจากที่ลาวเข้าเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน และปลายปีนี้สมาคมอาเซียน จะเปลี่ยนเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าอดีตจะเป็นอย่างไรก็ต้องปรับตัว เข้าหากันมากขึ้น จึงจะได้ประโยชน์ด้วยกันทุกชาติ เราจึงควรทำความรู้จักกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนายร้อย ซึ่งยังอยู่ในค่ายเป็นเยาวชน และเป็นทหาร ซึ่งถือกันว่าเป็นผู้ที่สร้างความสัมพันธ์ได้ดีที่สุด...หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะทำให้ทุกท่านได้ความรู้ ความบันเทิง และความประทับใจทั่วกัน” ^{๑๔}

“...ข้าพเจ้าจึงเห็นว่ากรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นสถานที่ที่นักเรียนควรรู้จัก เวียดนามเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันดีงามแต่ครั้งโบราณ ได้ผ่านสงครามและความทุกข์ยากมามาก แต่คนเวียดนามก็ไม่ได้ท้อถอย เมื่อมีโอกาส อย่างในปัจจุบัน เวียดนามก็พัฒนาบ้านเมืองได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการร่วมมือกับต่างประเทศ...อนึ่ง ในการจัดทำหนดการได้นำไปพิพิธภัณฑสถานเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ให้ข้อมูลได้มากในเวลาสั้น หวังว่าการเดินทางไปทัศนศึกษาครั้งนี้ จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องประเทศร่วมภูมิภาคดีขึ้น เป็นการเพิ่มความรู้และความรู้สึก เป็นมิตรไมตรีซึ่งจะเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและหน้าที่การงานสืบไป หนังสือคู่มือ ทัศนศึกษาเล่มนี้เป็นผลงานค้นคว้าร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักเรียนนายร้อยเพื่อสร้างความเข้าใจให้การทัศนศึกษานี้ประสบความสำเร็จดีขึ้น...” ^{๑๕}

“...ในการติดต่อกับประเทศไทย มีคนจีนจากมณฑลกว๋างตุ้งที่มาอยู่ใน ประเทศไทยหลายวัฒนธรรม และสำเนียงภาษา เช่น กว๋างตุ้ง แต่จิ๋ว และแคะ บุตรหลานชาวจีน เหล่านี้ได้กลมกลืนเป็นคนไทย ประกอบคุณงามความดีเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย และ ยังมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์ไทย-จีน จนถึงทุกวันนี้ มณฑลกว๋างตุ้ง ในปัจจุบันเป็นมณฑล ที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรม การค้าและเทคโนโลยี มีเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตการค้าเสรี มีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง...เอกสารฉบับนี้จะช่วยให้ผู้ร่วมดูงานทุกท่านได้ความรู้ ที่มีประโยชน์ ทำให้เข้าใจประเทศจีนมากขึ้น และต่อเนื่องให้เกิดความคิดที่กว้างขวางสืบไป” ^{๑๖}

^{๑๔} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “เยือนลาว เพื่อนใกล้ชิดบ้าน”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์ และเมืองหลวงพระบาง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อ พิเศษทางประวัติศาสตร์ : อาเซียนศึกษา (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๘.

^{๑๕} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “ตามเสด็จฯ เยือนฮานอย ศึกษาร่องรอยแห่งอดีต” ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (HI 4105). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๒.

^{๑๖} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “บุรพาภิวัตน์จากประเทศจีน”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษา นครกว่างโจว สาธารณรัฐประชาชนจีน ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก : บุรพาภิวัตน์ศึกษา (HI 4102). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๖.



การเลือกสถานที่ทัศนศึกษาหรือทอดพระเนตรนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาและเวลา ถ้ามีเวลาน้อยจะทรงเลือกทัศนศึกษาสถานที่ที่เดินทางได้ง่ายไม่ไกลมากนัก โดยเป็นศูนย์รวมความรู้และวิทยาการที่สำคัญ เช่น พิพิธภัณฑ์ เพราะเป็นสถานที่ให้ความรู้อันมากในเวลาที่มีจำกัด ศาสนสถาน หรือสถานที่สำคัญในชุมชนที่ทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมในหลากหลายด้านที่นอกเหนือจากพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งไม่ทรงแนะนำในการเชิญนักวิชาการมาบรรยายถ้ามีเวลาน้อยจนเกินไป แต่ถ้ามีเวลามากพอ ทรงพยายามแสวงหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้เพราะจะทำให้ได้ความรู้ มุมมอง ทักษะที่แตกต่าง และกว้างขวางยิ่งขึ้น ในการทัศนศึกษาถ้าไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่ที่ต้องการศึกษาได้จริงเนื่องจากระยะทางที่ไกล สามารถเลือกสถานที่ที่อยู่ไม่ไกลนักและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังปรากฏความว่า

“การเดินทางทัศนศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างแปลกกว่าครั้งอื่นคือ เราเรียนเรื่องเอเชียใต้ แต่ไปดูงานที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่มีประชาชนจากภูมิภาคเอเชียใต้ได้เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก...คนที่มาจากเอเชียใต้ได้นำวัฒนธรรมของตนมาที่ประเทศที่ตนอาศัยอยู่ และรับวัฒนธรรมของประเทศที่มาอาศัยด้วย เช่น วัฒนธรรมด้านภาษา ศาสนา การก่อสร้างศาสนสถาน วัฒนธรรมด้านศิลปะ ทัศนศิลป์ นาฏศิลป์...ที่สิงคโปร์มีสถาบันวิจัยเอเชียใต้ นักวิชาการที่วิจัยเรื่องเอเชียใต้หลายท่านมีหนังสือน่าสนใจที่ตีพิมพ์ออกมามาก แต่เนื่องจากเรามีเวลาน้อยจึงไม่เหมาะสมนักที่จะเชิญนักวิชาการมาพูดให้เราฟัง จึงเห็นว่าการไปชมพิพิธภัณฑ์ศูนย์มรดกอินเดีย (Indian Heritage Centre) จะทำให้เราเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศที่ชาวเอเชียใต้ไปอยู่ และอาจจะเปรียบเทียบกับคนเอเชียใต้ที่มายุ่งประเทศไทยได้...” ๑๗

๑๗ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “รู้จักชาวเอเชียใต้นอกภูมิภาค”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษาสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : เอเชียใต้ศึกษา (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๒.

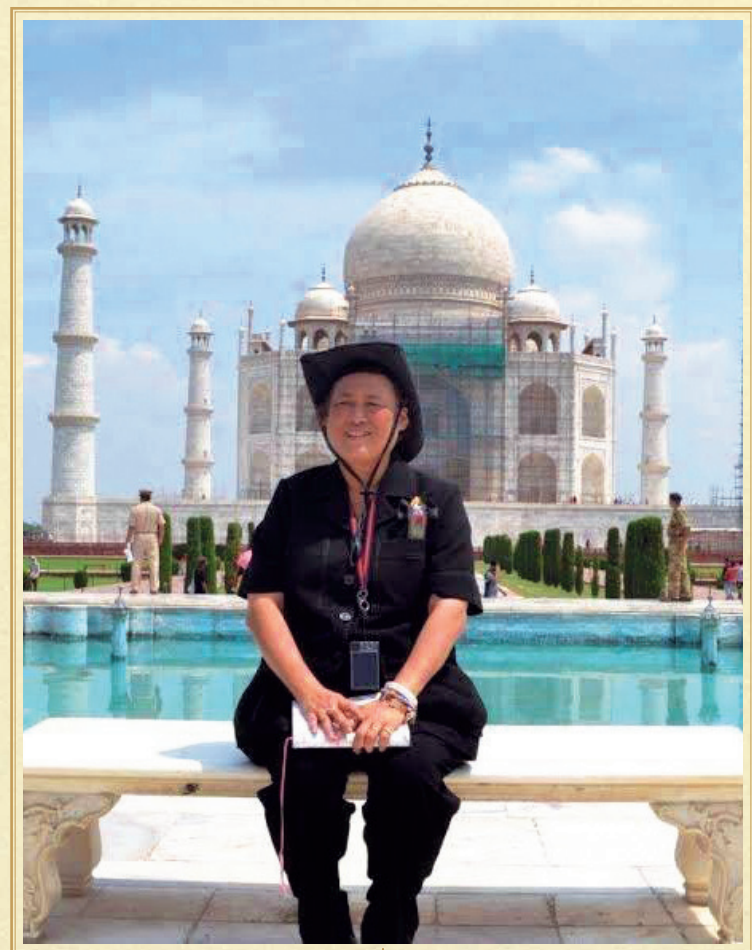


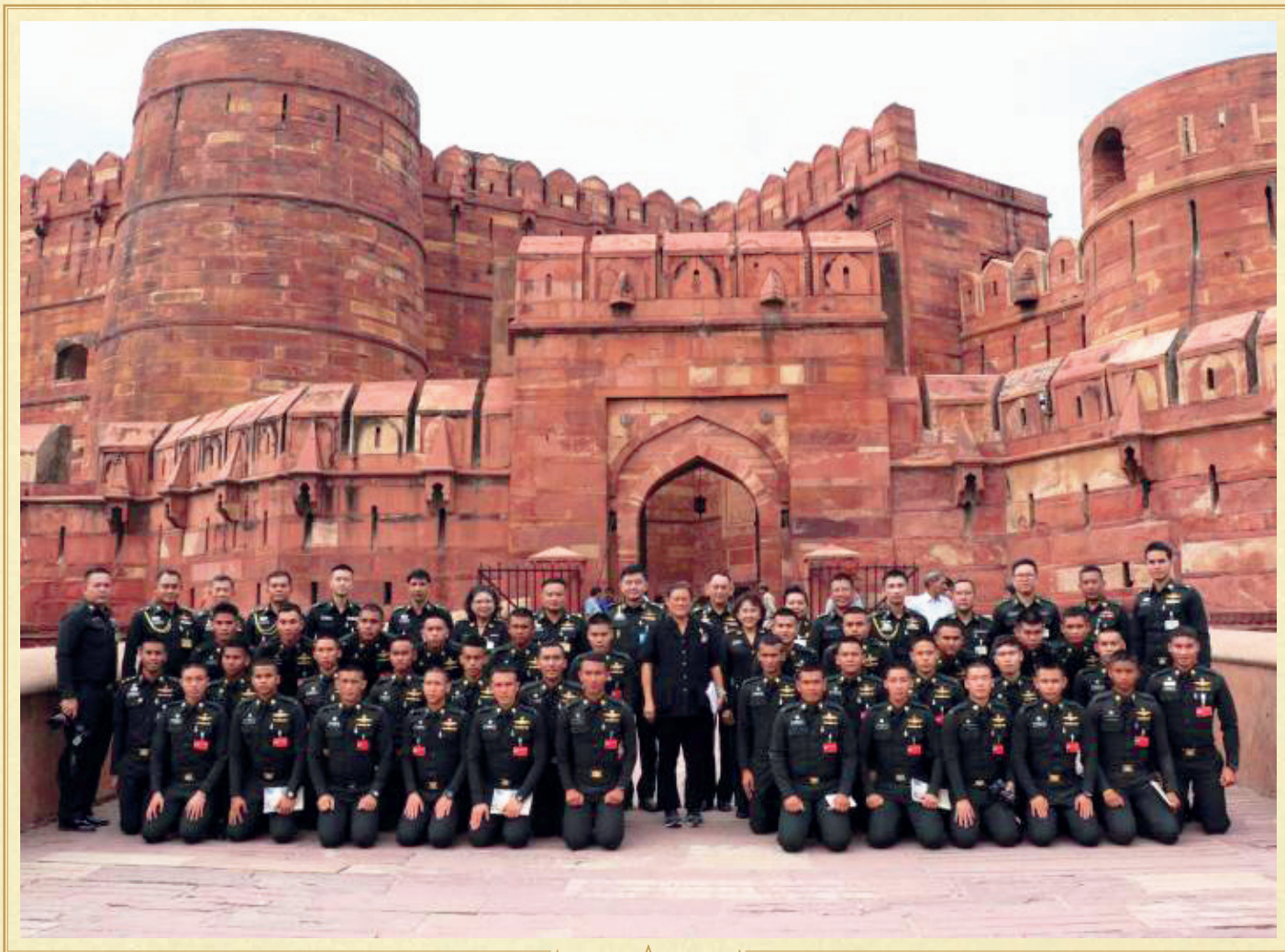
“หัวข้อวิชาเลือกเสรีในภาคการศึกษานี้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโลกตะวันตก เราไม่สามารถเดินทางไปประเทศตะวันตกได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่ใกล้ที่สุดที่จะใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องนี้ได้ เนื่องจากเป็นประเทศแรกที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต่างประเทศครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๑๓ (ค.ศ. ๑๘๗๐) เพื่อทรงเรียนรู้เทคโนโลยี วิทยาการ การเมืองการปกครองของตะวันตกสำหรับนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิรูปสยามขณะนั้น...นอกจากนั้น เรายังจะมีโอกาสรับประทานอาหารที่มีชื่อเสียงของสิงคโปร์ อีกด้วย ถึงจะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ เราควรจะต้องถือโอกาสสังเกต เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แม้ว่าไม่ได้อยู่ในหลักสูตรที่เราศึกษา ก็จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่มีประโยชน์แก่เรา” ^{๑๘}

“เอเชียใต้ เป็นภูมิภาคที่ใหญ่โตและหลากหลาย ไม่ใช่ใช้เวลาเพียง ๒๔ ชั่วโมง จะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ เหตุที่เลือกเมืองกัลกัตตา (Calcutta หรือปัจจุบัน เรียกว่า Kolkata) เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ที่เราพอจะเดินทางไปได้ กัลกัตตาอยู่ในรัฐเบงกอลตะวันตก (เบงกอลตะวันออกคือประเทศบังกลาเทศ) เป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่น เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวัฒนธรรม...บุคคลที่มีชื่อเสียงชาวเบงกอลที่เราจะได้พบคือศาสตราจารย์ ดร.อมารตยะ กุมาร เซน ผู้ได้รับรางวัลโนเบลทางด้านเศรษฐศาสตร์ใน ค.ศ. ๑๙๙๘... พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอินเดีย (Indian Museum) เป็นพิพิธภัณฑ์เก่าแก่ที่สุดในอินเดีย ที่ Asiatic Society of Bengal สร้างใน ค.ศ. ๑๘๑๔ เพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์แบบสหวิทยาการ เราจะได้ศึกษาศิลปะอินเดีย ซึ่งเราไม่ค่อยได้มีโอกาสศึกษาในชั้นเรียน สิ่งอื่น ๆ ที่แสดงอยู่จะให้ความรู้ด้านสัตววิทยา ธรณีวิทยา มัมมี่จากอียิปต์ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างประเทศในยุคที่ตั้งพิพิธภัณฑ์นี้ อนุสรณ์สถานสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย (Victoria Memorial) เป็นอาคารหินอ่อนที่งามสง่า มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม อยู่ริมแม่น้ำ Hooghly สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียทรงได้รับพระสมัญญาว่า สมเด็จพระจักรพรรดินีแห่งอินเดีย หลังจากທີ່บริษัทยินเดียตะวันออกเลิกไป ในอนุสรณ์สถานนี้มีห้องแสดงสิ่งของต่าง ๆ เช่น ภาพเขียน หนังสือโบราณ ประวัตินครกัลกัตตา ด้านนอกมีสวนสวยงาม...” ^{๑๙}

^{๑๘} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “สิงคโปร์ ประตูสู่ตะวันตกในอดีต”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษาสาธารณรัฐสิงคโปร์ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๗. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ไทย : ความสัมพันธ์กับโลกตะวันตก (HI 4106). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๗.

^{๑๙} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “ท่องอนุทวีปเอเชียใต้ใน ๒๔ ชั่วโมง”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษาเมืองกัลกัตตา สาธารณรัฐอินเดีย ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : เอเชียใต้ (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๗.





ทรงนำนักเรียนนายร้อย พร้อมคณะผู้บังคับบัญชาและข้าราชการกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทัศนศึกษา
ณ สาธารณรัฐอินเดีย โดยทัศนศึกษาสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในกรุงนิวเดลีและเมืองอัครา สาธารณรัฐอินเดีย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเดลี อนุสรณ์สถานคานธี
สมฤติ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงนิวเดลี ประตูดงอินเดีย พิพิธภัณฑ์สุขานานาชาติสุลลภ หัซ มาฮาล บ่อมปราการอัครา และสุสานอติมาต อุดเดาละห์
เพื่อนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับไปใช้ในทางบวก และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับภูมิภาคเอเชียใต้ เมื่อวันที่ ๑๗-๑๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐



แรงบันดาลใจของพระราชนิพนธ์อีกส่วนหนึ่งมาจากการที่ทรงรับราชการทหาร จึงมีความสนพระราชนิพนธ์ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ จากการที่ทรงปฏิบัติหน้าที่ทูตกระหม่อมอาจารย์ของนักเรียนนายร้อย จึงทรงแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านความมั่นคงอยู่เสมอเพื่อพัฒนาลูกศิษย์ให้มีความคิดและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยเฉพาะเชิงความมั่นคงสมบูรณ์แบบที่นอกเหนือไปจากการรบและการใช้อาวุธสงคราม แต่เป็นความมั่นคงทางด้านอาหาร พลังงาน ไซเบอร์ สังคม รวมไปถึงการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนนายร้อยในต่างประเทศ อีกทั้งทรงส่งเสริมความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนของพระองค์ให้มีความก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ การส่งเสริมในการศึกษาดูงานวิทยาการสมัยใหม่จากทั้งในและต่างประเทศ การจัดหาวิทยาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมาบรรยายให้ความรู้ การจัดแสดงสาธิตนวัตกรรมต่าง ๆ และการเผยแพร่โครงการวิจัยอยู่บ่อยครั้ง โดยผู้เขียนขอยกตัวอย่างในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“...เราจะได้ไปมหาวิทยาลัยบรูไน ฟังการบรรยาย เช่น เรื่อง Borneo One ความมั่นคงด้านพลังงาน และการพัฒนาการเกษตรของบรูไน คุณนัยวิชัยพฤกษศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โรงเรียนรวมเหล่าบรูไน คุณนัยวิชัยทางการเกษตร แปลงนาสาธิตปลูกข้าว และส่วนที่เป็นป่าชายเลน จะได้เห็นพืชต่าง ๆ ที่มีในเกาะบอร์เนียว มองดูคล้ายพืชพันธุ์ในประเทศไทย...” ๒๐

“...ความสำคัญของมาเลเซียและสิงคโปร์สำหรับเรา นอกจากการมาศึกษาเรื่องมุสลิมแล้ว ยังเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เราจะต้องมีวิถีทางที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น ทั้งสองประเทศนี้ กำลังเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี...เราควรเรียนรู้ทุกประเทศ เพื่อความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในอนาคต” ๒๑

^{๒๐} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “บรูไน เมืองป่าสูง น้ำใส”: ตามเสด็จฯ ทักษิณศึกษาเนการาบรูไนดารุสซาลาม ๓๑ ตุลาคม-๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์: ความมั่นคงในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (HI 5901). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๑.

^{๒๑} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “Les voyages forment la jeunesse”: ตามเสด็จฯ เยือนสองนครมาเลย์-สิงคโปร์ ๒๔-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : มุสลิมศึกษาในโลกปัจจุบัน (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๕.



นอกจากนี้บทบาทหลักของทหารในปัจจุบันคือการพัฒนาประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์จึงมีความสนพระราชหฤทัยให้นักเรียนนายร้อยเห็นแบบอย่างของการพัฒนาช่วยเหลือบุคคลที่ขาดโอกาสในสังคม ด้วยการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเหลือประชาชนเหล่านั้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันของผู้คนในสังคม ด้วยการส่งเสริมความคิดอิสระให้นักเรียนนายร้อย ให้รู้จักเคารพในความคิดของผู้อื่นรวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อสังคมไทยและสังคมโลก ดังจะเห็นได้จากบทพระราชนิพนธ์ค่านำบางตอน เช่น

“...พิพิธภัณฑสถานหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินเดีย เป็นพิพิธภัณฑสถานใหญ่มีสิ่งของจัดแสดงถึง ๒๐๐,๐๐๐ อย่าง เราจึงไปชมได้เพียงบางห้องเท่านั้น พิพิธภัณฑสถานนานาชาติ เป็นผลงานของ Sulabh International Social Service Organisation ผู้ก่อตั้งคือ Dr. Bindeshwar Pathak มีแนวคิดตามอุดมการณ์ของมหาตมะคานธีที่จะช่วยพวกจัณฑาล หรือพวกที่มีชาติ (Jati อ่าน ชา-ติ หมายถึงกลุ่มอาชีพ) ที่ต่ำต้อย...พร้อมทั้งสอนเรื่องความสะอาด สุขาภิบาล อนามัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การทำก๊าซชีวภาพ ระบบกำจัดน้ำเสีย การสร้างส้วมที่ถูกอนามัยแต่ราคาไม่แพง...หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะทำให้เรารู้จักมิตรประเทศที่มีความใกล้ชิดกับไทยมาเป็นเวลานาน โดยที่ปีนี้มีฉลองความสัมพันธ์ไทยอินเดีย ๗๐ ปี” ^{๒๒}

“...พิพิธภัณฑสถานพิณทรภาติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยรพิณทรภาติ เป็นที่แสดงประวัติของท่านรพิณทรนาถ ฐากูร (Rabindranath Tagore) เป็นคนที่ไม่ได้เป็นชาวยุโรปคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลทางวรรณคดีใน ค.ศ. ๑๙๑๓ ท่านเขียนทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวีการเดินทาง เขียนภาพ แต่งเพลง ได้เคยเขียนบทกวีเรื่องประเทศไทยด้วย นอกจากนั้นท่านยังเป็นนักการศึกษา ได้ตั้งมหาวิทยาลัยวิศวภาติ ที่สันตินิเกตัน เพื่อส่งเสริมความคิดอิสระ และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวัฒนธรรม หลังอาหารเย็นนักเรียนจะได้ไปเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตของชาวกลักตตายามค้าคืนที่ตลาดพื้นเมืองที่เรียกกันว่า New Market ก่อนจะกลับประเทศไทย...” ^{๒๓}

^{๒๒} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “การศึกษา”: ตามเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐอินเดีย ๑๗-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : เอเชียใต้ (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๖๐.

^{๒๓} กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “ท่องอนุทวีปเอเชียใต้ใน ๒๔ ชั่วโมง”: ตามเสด็จฯ ทัศนศึกษาเมืองกลักตตา สาธารณรัฐอินเดีย ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗. คู่มือทัศนศึกษารายวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : เอเชียใต้ (HI 4110). นครนายก : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๕๗.



แรงบันดาลใจจากที่ยกตัวอย่างบางส่วนของพระราชนิพนธ์คำนำทั้งหมดนี้ได้เป็นส่วนสำคัญที่สะท้อน “แรงบันดาลใจ” ในการเป็นนักจดหมายเหตุของพระองค์ ทั้งในแง่ภูมิวิริยวิทยาการ ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ทรงมีความสนพระราชหฤทัยในหลากหลายแง่มุมที่เรียกว่าสหวิทยาการ ซึ่งมาจากทั้งประสบการณ์ส่วนพระองค์ตั้งแต่วัยเยาว์ การเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก จึงทำให้ทรงเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกอย่างกว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมวัฒนธรรม แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยอีกส่วนหนึ่งมาจากการทรงงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชนและทรงเป็นครูต้นแบบของนักเรียนนายร้อย โดยทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงนำความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปลูกฝังพัฒนานักเรียนนายร้อย ผู้ซึ่งเป็นลูกศิษย์ให้มีสติปัญญาที่กว้างไกล ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยทางความคิด เด็บโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีวิสัยทัศน์ในอนาคตโดยมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภายในประเทศและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับมิตรประเทศต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับกระแสพระราชดำริสตอนหนึ่งว่า

“งานพัฒนาเป็นงานยากและใช้เวลานานกว่าจะทำให้สำเร็จได้ นักพัฒนา
จึงต้องอดทน มั่นคงในธรรมะ คุณงามความดี ทั้งยังต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง
เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อถือไว้วางใจ” ^{๒๔}



^{๒๔} พระราชดำรัสตอนหนึ่งในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลอินทรา คานธี ด้านสันติภาพ การลดอาวุธ และการพัฒนา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๗ ณ กรุงนิวเดลี สาธารณรัฐอินเดีย



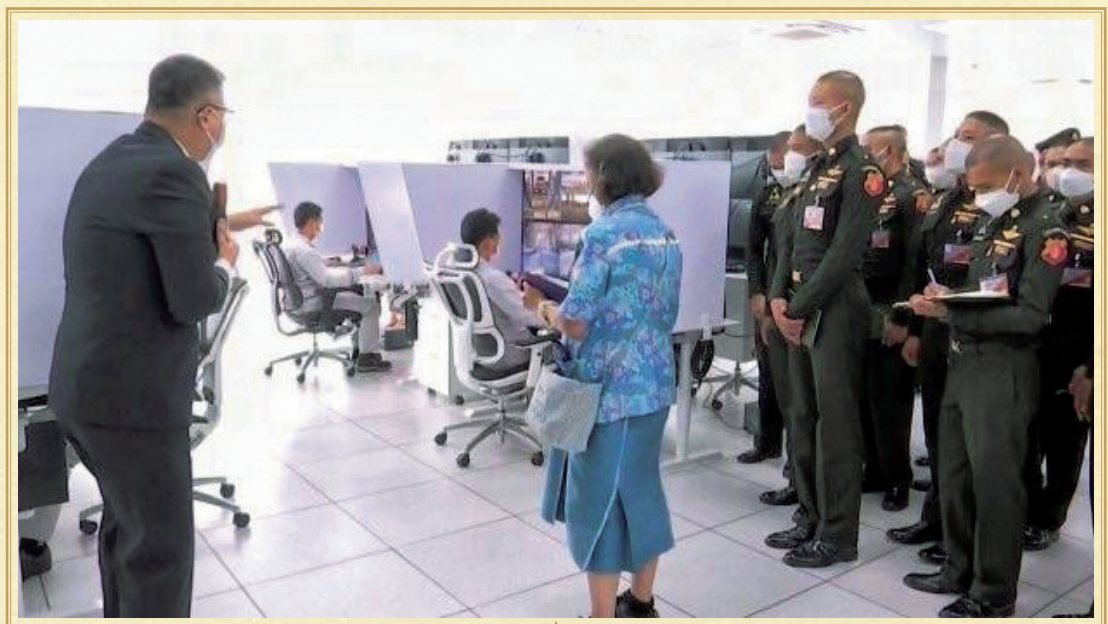
ทรงนำนักเรียนนายร้อย พร้อมคณะผู้บังคับบัญชาและข้าราชการกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษณศึกษา ณ พระตำหนักใหญ่ วังสระปทุม



ทรงนำนักเรียนนายร้อย พร้อมคณะผู้บังคับบัญชาและข้าราชการกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทัดนศึกษา
ณ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว



ทรงนำนักเรียนนายร้อย พร้อมคณะผู้บังคับบัญชา
และข้าราชการ กองวิชาประวัติศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทดสอบ
ณ เมืองมะละกา สหพันธรัฐมาเลเซีย



ทรงนำนักเรียนนายร้อย พร้อมคณะผู้บังคับบัญชา
และข้าราชการ กองวิชาประวัติศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทดสอบ
ณ ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
พุทธศักราช ๒๕๖๖



พระกรุณาธิคุณ
ต่องานจดหมายเหตุ

Her Royal Highness'
great contribution to archival work





พระกรุณาธิคุณต่องานจดหมายเหตุ

งานจดหมายเหตุเป็นงานที่รับผิดชอบในการรวบรวม เก็บรักษา อนุรักษ์เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ประวัติการจัดตั้ง อำนาจหน้าที่ การบริหารงาน นโยบาย แผนงาน โครงการ ฯลฯ เพื่อเป็นหลักฐานในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและสถาบัน ตลอดจนเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในสาขาต่าง ๆ เอกสารจดหมายเหตุจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญยิ่ง จำเป็นต้องได้รับการเก็บรักษาไว้อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการจดหมายเหตุ ดังนั้นในบรรดาประเทศที่เจริญแล้วต่างตระหนักถึงความสำคัญของงานจดหมายเหตุ ซึ่งเปรียบเสมือนชุมทรัพย์ทางปัญญาของประชาชน เนื่องจากเอกสารจดหมายเหตุแต่ละชิ้นเป็นเอกสารสำคัญของชาติที่มีอยู่เพียงหนึ่งเดียวในประเทศ เป็นประจักษ์พยานในการดำเนินงานของรัฐบาลแต่อดีต ที่ช่วยเสริมส่งเสริมเกียรติภูมิของชาติให้โดดเด่นขึ้นเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม สะท้อนภาพสังคมและความเป็นอยู่ของคนในชาติบ้านเมือง นอกจากนี้เอกสารข้อมูลที่เก็บรักษาไว้จะช่วยเป็นแนวทางในการวางแผนงานด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของชาติที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนพระราชหฤทัยในงานจดหมายเหตุ ทรงส่งเสริม ทรงอุปถัมภ์ และพระราชทานพระราชดำริอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาอ้างอิงของอนุชนสืบไป



ด้วยพระราชกรณียกิจนานัปการที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ ถือได้ว่าทรงเป็นต้นแบบ แรงบันดาลใจ และขวัญกำลังใจต่อบุคลากร สายงานจดหมายเหตุที่จะปฏิบัติงานจดหมายเหตุให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อธำรงรักษาเอกสาร จดหมายเหตุให้มีความสมบูรณ์ยั่งยืนตลอดไป





Her Royal Highness' great contribution to archival work

Archival work encompass the process of acquisition, preserving, and conserving vital historical records of the nation to be utilized as reference sources and evidences for the government and private agencies, as well as their history of establishment, authorities and duties, administrations, policies, plans, projects, and so forth. Archival records are extremely important to national cultural heritages as they are used as evidences to preserve the rights of individuals and institutions and as information for studies and research in various fields. Archives must be preserved systematically and correctly in accordance with archival principles. Therefore, citizens of developed countries are aware of the importance of national archives as they are the people's intellectual treasures.

As each archival record is a individual vital document, with only one existing in the country, it is important evidence of the state's operations from the past and enhances the nation's honor. It is vital evidence that confirms sovereignty over the territory, representing the prosperity of arts and culture and reflecting on society and the well-being of the local people. In addition, the preserved records will serve as guidelines for planning accurate and appropriate political, economic, and social affairs of the nation.

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn has interested in archival work, she has been promoting, patronizing, and bestowing royal initiatives beneficial to the development of archives conservations to sustain them as artistic and cultural heritages for the benefit of the future generations' studies.





The great contribution is evident in Her Royal Highness' support and acceptance of the role of Royal Patron for the establishment of **"Queen Savang Vadhana Museum"** housed in Sra Pathum Palace, with the support of the Queen Savang Vadhana Foundation in collecting information and disseminating the history and royal duties of Queen Savang Vadhana; the establishment of **"Thai Red Cross Society Archives"** which maintains archival records of the Thai Red Cross Society at Mahidol Luangsanusorn, Thai Red Cross Society; and the establishment of **"Foreign Archives of the Royal Lecturer, Chulachomklao Royal Military Academy"**, which collects copies of archives from foreign countries, on Thailand's politics, governance, military, economy and security.

Her Royal Highness also regularly pays visits to several agencies of archives on various occasions, such as visiting **"the National Archives"** to research into archival records, presiding over the foundation stone laying ceremony for the National Archives building, opening the building and special exhibitions of the National Archives, personally gracing exhibitions of **"the Bank of Thailand"**. In every visiting, Her Royal Highness graciously interacts with the personnel and bestows royal initiatives greatly beneficial to their development, also expressing kind concern for the health of the archival personnel. This is Her Royal Highness' infinite kindness to the archive agencies.

With a wide range of royal duties towards archival work, Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn is highly regarded as an inspirational role model and morale booster for the personnel in the field of archives to accomplish their work efficiently to continuously sustain and complete archival records.





พระตำหนักใหญ่ วังสระปทุม



พิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

นางกรรณิรมย์ กังสนันท์

“พิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า” สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงจัดการให้มีขึ้นตามพระราชปรารภในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดพิพิธภัณฑฯ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สาธารณชนเข้าชมตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๕๒ เป็นต้นมา

พิพิธภัณฑฯ ตั้งอยู่ ณ พระตำหนักใหญ่ วังสระปทุม อันเป็นสถานที่สำคัญแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์และแห่งชาติ ด้วยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๕๙ ตราบจนเสด็จสวรรคตในพุทธศักราช ๒๔๙๘ และยังเป็นที่พักประทับของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในเวลาต่อมา พิพิธภัณฑฯ เฉลิมพระเกียรตินี้แสดงพระราชกรณียกิจอันเป็นแบบอย่างอันดีงามแห่งการดำรงชีวิตที่อำนวยการประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มา



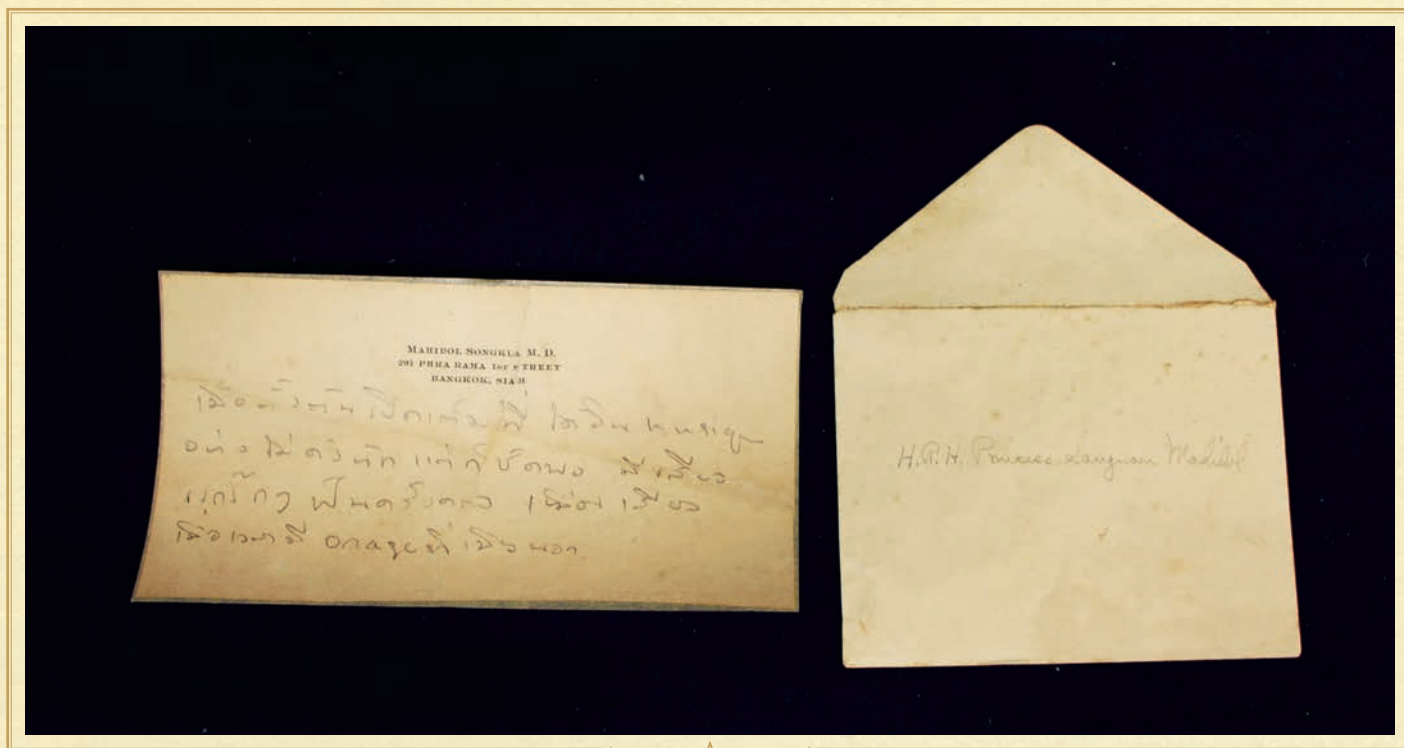
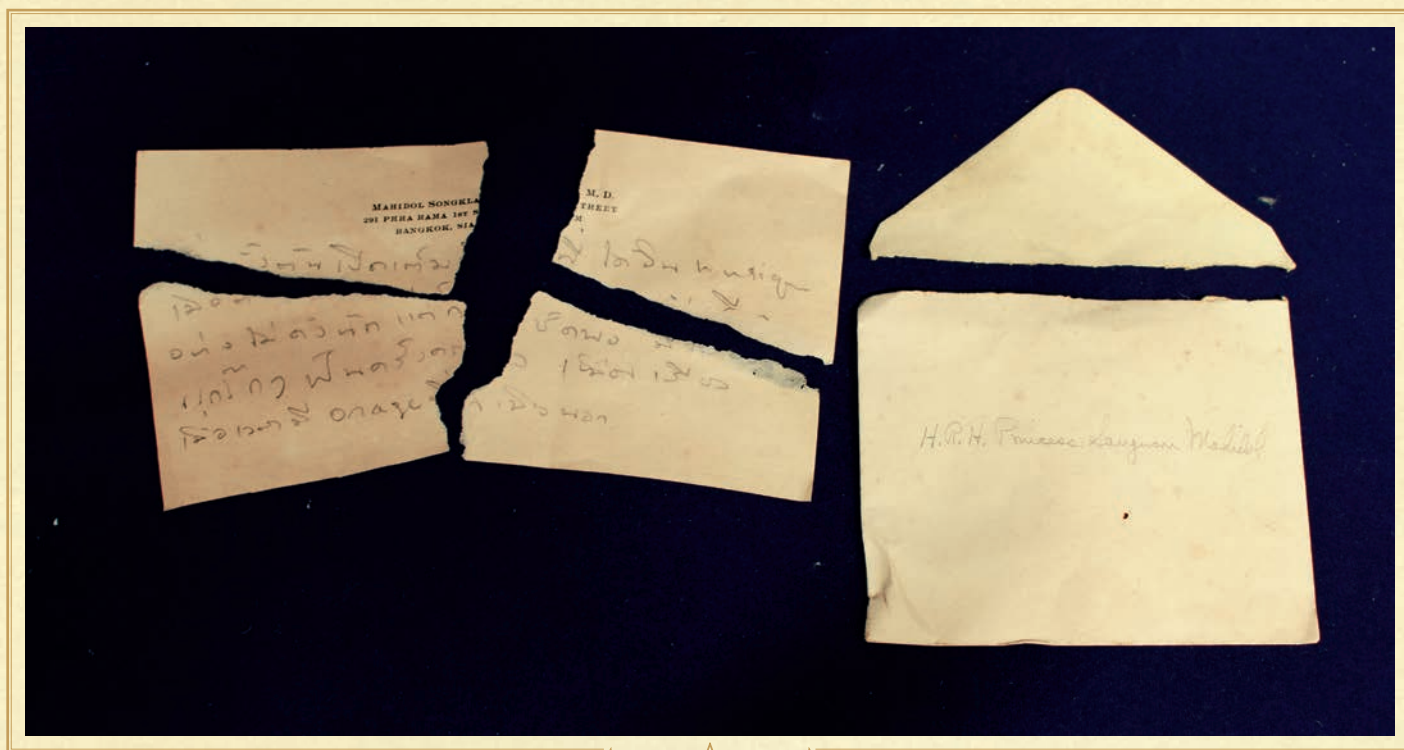
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑



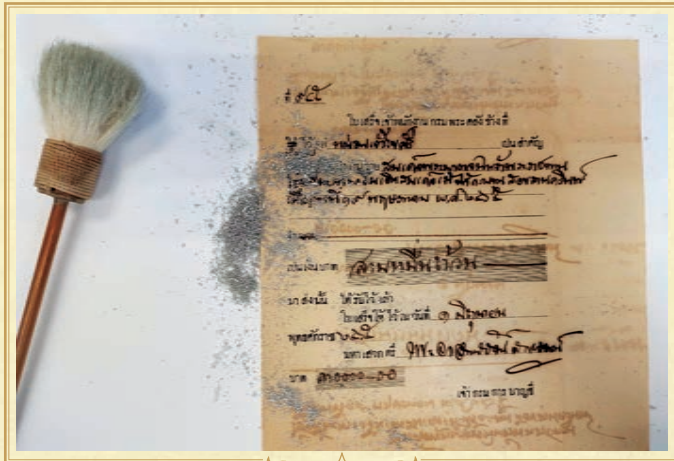
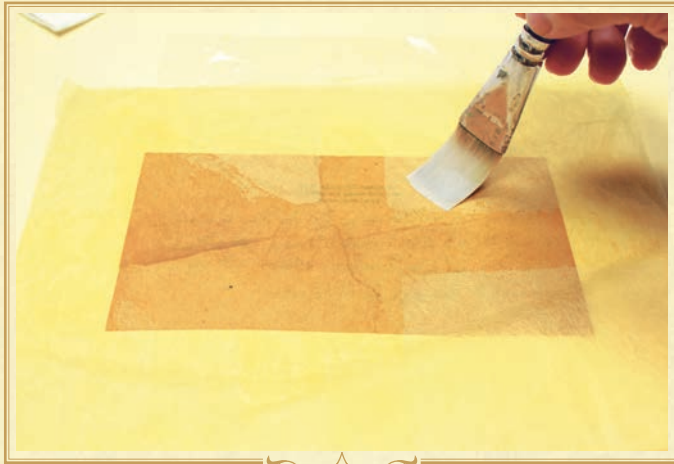
ในเบื้องต้น เพื่อให้การจัดตั้งและการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าบรรลุ
วัตถุประสงค์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้ตั้งมูลนิธิพร้อมกับตั้งคณะกรรมการ “มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า” มีคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ
ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและเผยแพร่พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ
ส่วนพระองค์ที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี เอกสารเหล่านี้ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ด้านการศึกษา การแพทย์ ศาสนา สังคม
และวัฒนธรรมของชาติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
ไปศึกษาดูงานการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุในต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นำมาเป็นแบบอย่าง และประยุกต์
ใช้ให้เหมาะสมแก่การเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุของพิพิธภัณฑ์ฯ



พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรม
ราชชนนีพันปีหลวง เสด็จพระราชดำเนิน
พร้อมด้วยท่านผู้บัญชาการทหารบก ศรสงคราม
ไปทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสา
อัยยิกาเจ้า และนิทรรศการบรมกษัตริย์วัฒนา
ณ วังสระปทุม เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช
๒๕๕๕



การอนุรักษ์และจัดเก็บเอกสารจดหมายเหตุ
ส่วนพระองค์ของพิพิธภัณฑสมเด็จพะพันวัสสาอัยยิกาเจ้า



การอนุรักษ์และจัดเก็บเอกสารจดหมายเหตุ
ส่วนพระองค์ของพิพิธภัณฑ
สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

เอกสารจดหมายเหตุส่วนพระองค์ที่โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำเนินการอนุรักษ์ได้นำมาใช้แสดง
ในพิพิธภัณฑ โดยพิพิธภัณฑแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ พระตำหนักใหญ่ ที่ประทับสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
และหอনিทรรศการ พระตำหนักใหญ่สื่อให้เห็นถึงวิถีแห่งการดำเนินพระชนม์ชีพของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
และมีห้องนิทรรศการแสดงสิ่งของและเอกสารจดหมายเหตุส่วนพระองค์เพื่อให้รำลึกถึงพระเกียรติคุณ
โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนสิ่งของจัดแสดงทุกปี



ทรงนำนางไอรีนา โบโควา ผู้อำนวยการองค์การยูเนสโก (UNESCO) ชมห้องนิทรรศการ ณ พระตำหนักใหญ่ วังสระปทุม
เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕



การจัดแสดงสิ่งของและเอกสารจดหมายเหตุ
ณ พระตำหนักใหญ่ วังสระปทุม



การจัดแสดงนิทรรศการประจำปี
ณ หอนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า



การจัดแสดงนิทรรศการประจำปี
ณ หอนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

ส่วนหอนิทรรศการ จัดแสดงวิถีทัศน์พระราชประวัติสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ประวัติการสร้างพระตำหนักใหญ่ ตลอดจนจัดแสดง นิทรรศการหมุนเวียนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ อันเนื่องด้วยพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ แห่งสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า รวมถึงพระบรมราชจักรีวงศ์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้า โปรดกระหม่อมให้นำสิ่งของและเอกสารจดหมายเหตุส่วนพระองค์มาจัดแสดงให้สาธารณชน ชมและศึกษาหาความรู้ไปพร้อมกัน

พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้ายังได้ให้ความรู้วิชาการทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ วารสาร และหนังสือ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่ได้จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารและภาพจดหมายเหตุส่วนพระองค์สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า



อาคารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี



หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

นางภาวิดา สมวงศ์
และนางสาวละอองเทียน นพขุนทด

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม มีภารกิจหลักในการรวบรวม เก็บรักษาเอกสารสำคัญของชาติ ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นศูนย์กลางข้อมูลซึ่งเปรียบเสมือนชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ก่อให้เกิดการศึกษา และเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาติในทุกศาสตร์สาขา เช่น ความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของสังคมในด้านเศรษฐกิจ การบริหารการปกครอง และการสร้างเสริมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามในสังคม เป็นต้น

นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติตามประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จวบจนอายุครบ ๗๐ ปี ในวันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ การดำเนินงานทางด้านจดหมายเหตุได้ก้าวหน้าและพัฒนาไปสู่มาตรฐานวิชาการจดหมายเหตุสากลมากยิ่งขึ้น ได้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้งานจดหมายเหตุให้แก่หน่วยงาน สถาบัน องค์กร เพื่อให้การประเมินคุณค่าเอกสาร การขอทำลายเอกสารและส่งมอบเอกสารที่สิ้นกระแสการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีระบบ และมีการจัดเก็บและอนุรักษ์เอกสารสำคัญของหน่วยงานอย่างถูกต้อง การให้บริการเอกสารจดหมายเหตุเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย แก่นักศึกษา และบุคคลทั่วไปมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี และการจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งจัดพิมพ์เอกสารจดหมายเหตุออกเผยแพร่ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นประจักษ์พยานบอกเล่าเรื่องราวของบรรพชนไทยในอดีต เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ต้องเก็บรักษาไว้ตลอดไป



ในโอกาสครบ ๗๐ ปีการสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๖๕ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย การจัดนิทรรศการ เรื่อง “๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ” โดยนำเสนอความเป็นมาและพัฒนาการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จัดแสดงเอกสารชิ้นสำคัญของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อีกทั้งการปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “คุณค่าและความสำคัญของงานจดหมายเหตุ” โดย นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และการเสวนา หัวข้อ “๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ การเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต” เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุและการเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุจากอดีตสู่ปัจจุบัน และสืบต่อไปยังอนาคต

นอกจากนี้ กรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ น้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ จึงได้จัดทำโครงการถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขึ้น เพื่อถวายพระเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์ในพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในงานจดหมายเหตุ อีกทั้งพระกรุณาธิคุณที่ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยในการดำเนินงานของหอจดหมายเหตุและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านจดหมายเหตุของประเทศไทยมาโดยตลอด

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรกิจการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติครั้งแรก เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙ ขณะทรงเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีนางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช หัวหน้าแผนกเอกสารสำคัญ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นผู้นำเสด็จทอดพระเนตร และถวายคำอธิบายถึงการดำเนินงานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในด้านการรับมอบเอกสาร การจัดเก็บ การอนุรักษ์ และการบริการเอกสารจดหมายเหตุ ทรงเห็นถึงความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นหลักฐานขั้นต้นที่สามารถนำไปวิเคราะห์ประมวลข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ โปรดการเสด็จพระราชดำเนินมายังหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นการส่วนพระองค์ เพื่อทรงศึกษาค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุทั้งประเภทลายลักษณ์และโสฬสทัศนจดหมายเหตุด้วยพระองค์เอง ทรงใช้ประโยชน์จากเอกสารจดหมายเหตุเพื่อประกอบรายงานส่วนพระองค์



เสด็จพระราชดำเนินมาทัศนศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ พร้อมด้วยนิสิตคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีนางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช เป็นผู้ถวายคำบรรยาย
เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙



หมายเลขบัตร

๒๓๐



๑๐๖/๑๘
๒๓๑

☐ นาย ☐ นางสาว ☐ นามสกุล (โปรดเขียนตัวบรรจง)		ชื่อ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัชรเทพวรานุกุล	
ที่อยู่ (กรุงเทพ)	บ้านเลขที่ ๑๐๖ ถนน	ตำบล อำเภอ จังหวัด	หมายเลขโทรศัพท์
ที่อยู่ (ต่างถิ่น)	บ้านเลขที่ ๑๐๖ ถนน	ตำบล อำเภอ จังหวัด	หมายเลขโทรศัพท์

อาชีพ **นิสิต**

ที่ทำงาน หรือ สถานประกอบการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ในงานวิจัย (เช่น ใช้ในการ ทำวิทยานิพนธ์ ค้นคว้าวิจัย ศึกษาค้นคว้า ฯลฯ)

รายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย (โปรดระบุหัวข้อของงานวิจัย และระยะเวลาที่ศึกษา) **การพัฒนาระบบสารสนเทศในระบบบริหารงาน**

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความในใบขออนุญาตนี้เป็นความจริง และข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของ กษ.

ลงชื่อผู้ขออนุญาต **นิสิต**

สำหรับเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ (จดหมายแนะนำตัว เอกสารที่ใช้ ความเห็นของหัวหน้างาน ฯลฯ) **ใบขออนุญาต**

ระดับ	บัณฑิตศึกษาตอนปลาย	สาขาวิชา	ประวัติศาสตร์
	ปริญญาตรี		รัฐประศาสนศาสตร์
	ปริญญาโท		สังคมวิทยา
	ปริญญาเอก		เศรษฐศาสตร์
	อาจารย์		อื่น ๆ (โปรดระบุ) นิติศาสตร์
อื่น ๆ			

วันที่ **๒๖ พ.ย. ๒๕๖๐**

ประเภทของการขออนุญาต **อนุญาต (ลงชื่อ)**

☒ ใบนี้ ☐ ต่อฉบับ

แนบมา **๑๘ 1/๑๐**

ทนายความ กษ.

วันที่รับทราบ **๑๘.๑.๖๐**

วันที่ครบกำหนด **๑.๑๐.๖๐**

ขอจดหมายแทน **ทนายความ**

ทรงกรอกแบบสมัครสมาชิกขอเข้าค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุ



ทอดพระเนตรการจัดทำไมโครฟิล์มและการให้บริการเอกสารจดหมายเหตุ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
โดยมีนางสาวนิษฐา วงศ์พานิช และนางสาวนันทิยา สว่างวุฒิธรรม
ถวายคำบรรยาย เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๙



ทอดพระเนตรห้องคลังเก็บเอกสารจดหมายเหตุและการอนุรักษ์เอกสาร ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
โดยมีนางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช และนางสาวนันทยา สว่างวุฒิธรรม ถวายคำบรรยาย เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๙



เสด็จพระราชดำเนินมาทรงค้นคว้าภาพจดหมายเหตุ ณ ห้องบรรณบัตร หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๐



ทรงนำคณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษิณศึกษา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗



ทรงนำคณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สนพระราช
หฤทัยในงานจดหมายเหตุเป็นอย่างยิ่ง เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรกิจการจดหมายเหตุอย่างต่อเนื่อง
ครั้งทรงรับราชการตำแหน่งพระอาจารย์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทรงให้ความสำคัญ
ต่อการใช้ออกสารจดหมายเหตุซึ่งเป็นข้อมูลขั้นต้นที่ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ ทรงนำ
คณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ถนนสามเสน และหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี



ทรงนำคณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักศนศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓



ทรงนำคณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทักษะศึกษา ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

นอกจากนั้นยังทรงสนับสนุนกิจกรรมของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยทรงรับเป็นประธานในการเปิด
นิทรรศการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นต้นมา



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เรื่อง สังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๑



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เรื่อง สังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๑



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการภาพถ่ายของ ร.บุณนา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการภาพถ่ายของ ร.บุณนา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เรื่อง วิวัฒนาการการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เรื่อง วิวัฒนาการการแต่งกายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เรื่อง จดหมายเหตุพระราชพิธีมงคลภิเษก รัตนโกสินทรศก ๑๒๖-๑๒๗
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เรื่อง จดหมายเหตุพระราชพิธีมิ่งมงคลภิเษก รัตนโกสินทรศก ๑๒๖-๑๒๗
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๙

ระหว่างพุทธศักราช ๒๕๓๒ ถึงพุทธศักราช ๒๕๔๕ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานทุนมูลนิธิ “ดิศกุล” เนื่องในวันดำรงราชานุภาพ แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นงบประมาณดำเนินงานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติในการทำสำเนาอัดขยายภาพจากฟิล์มกระจกเพื่อให้บริการแก่ประชาชน และทรงรับเป็นประธานเปิดนิทรรศการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นประจำทุกปี โดยคัดเลือกภาพในหัวข้อที่น่าสนใจมาจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ เพื่อน้อมรำลึกถึงพระคุณูปการในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ทรงทำคุณประโยชน์ต่อประเทศ ในการทรงรวบรวมและประทานเอกสารจดหมายเหตุลายลักษณ์ ภาพถ่าย และฟิล์มกระจกจำนวนมากให้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษาค้นคว้าในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ



พระราชทานทุนมูลนิธิสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหม่อมเจ้าจางจิตรนอม ดิศกุล พระธิดา แก่นายสวัสดิ์ ปิยะกาญจน์
ผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๒



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาตำราจรรยาภาพ
เรื่อง สาส์นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สาส์นสมเด็จพระ ฝน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง ปกษไต้ในอดีต ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๔



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง ปกษไต้ในอดีต ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๔



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง บางปะอิน ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๗



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง บางปะอิน ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๗



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดห้องประชุมดำรงราชานุภาพ และทรงเปิดนิทรรศการ
เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการอีสาน
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๘



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จตรวจราชการอีสาน
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๘



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๙



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๙



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จยุโรป ๓ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๐



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จยุโรป
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๐



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ กับงานด้านศิลปวัฒนธรรม
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๑



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ กับงานด้านศิลปวัฒนธรรม
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๑



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระชนมพรรษา ๖ รอบ เรื่อง ๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒



ทอดพระเนตรนิทรรศการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระชนมพรรษา ๖ รอบ เรื่อง ๗๒ พรรษา จิรายุวัฒน์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ
เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพกับการเมืองแร่และธรณีวิทยา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒



ทอดพระเนตรนิทรรศการเนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพกับการเมืองแร่และธรณีวิทยา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ : พระผู้มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ : พระผู้มีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๓



ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ลายพระหัตถ์บันทึกประวัติศาสตร์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๔



ทอดพระเนตรนิทรรศการ เนื่องในวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
เรื่อง สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ลายพระหัตถ์บันทึกประวัติศาสตร์
ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๔

นอกจากนั้น ยังทรงรับเป็นประธานในการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารของ
หอจดหมายเหตุแห่งชาติทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคหลายแห่ง นับเป็นขวัญกำลังใจแก่บุคลากรของหอจดหมายเหตุ
แห่งชาติเป็นล้นพ้น

๙ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่



ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๖

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง



ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง จังหวัดตรัง
เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๖

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สงขลา



ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สงขลา จังหวัดสงขลา
เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๖

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยะลา



ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยะลา จังหวัดยะลา
เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๖

๙ ทรงเปิดห้องบริการบรรณัตถุ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ห้องบรรณัตถุ หอจดหมายเหตุแห่งชาติกรุงเทพมหานครเป็นห้องบริการศึกษาค้นคว้าวิจัยโสตทัศนจดหมายเหตุ
ทุกประเภท อาทิ ภาพถ่าย ฟิล์ม และเอกสารจดหมายเหตุประเภท แผนที่ แบบแปลน แผนผัง



ทรงเปิดห้องบริการบรรณัตถุ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๕



๙ ทรงเปิดอาคารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี



ทรงประกอบพิธีเปิดหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี และทอดพระเนตรเอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ
โดยมีนางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
เป็นผู้ถวายคำบรรยาย เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๖

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช



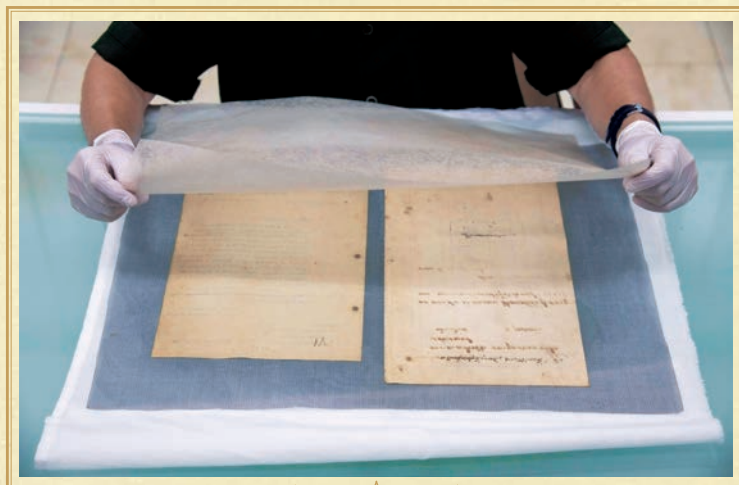
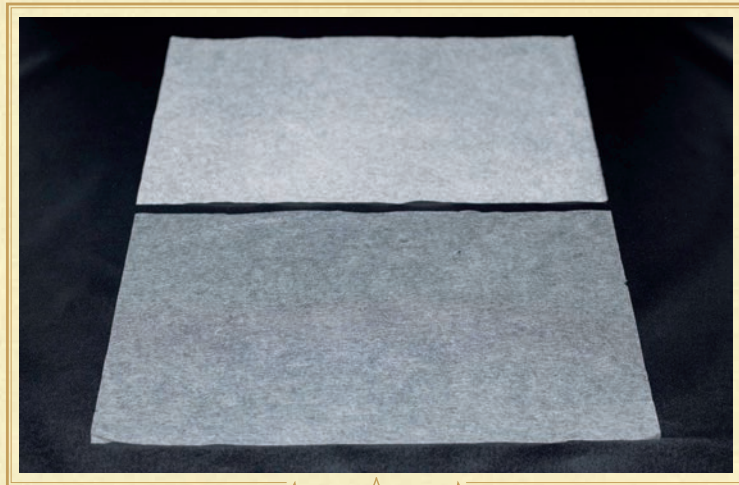
ทรงประกอบพิธีเปิดหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จังหวัดปทุมธานี
เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยต่อการดำเนินงานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ มีพระราชกระแสรับสั่งกับคณะผู้บริหารของกรมศิลปากร และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนกรมศิลปากรและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ด้วยทรงเห็นถึงความสำคัญของการกิจในการดูแลรักษาเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติที่มีเพียงชิ้นเดียวในโลก จำเป็นต้องได้รับการจัดเก็บและอนุรักษ์ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน การจัดเก็บควรมีการแบ่งประเภทของเอกสารจดหมายเหตุ พิจารณาการเปิดบริการเอกสารจดหมายเหตุตามความเหมาะสม เอกสารส่วนบุคคลควรพิจารณาให้รอบคอบถึงสิทธิและผลกระทบต่อผู้อื่น รวมทั้งยังทรงห่วงใยถึงสุขภาพพลานามัยของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ด้วยเข้าพระราชหฤทัยในธรรมชาติของเอกสารจดหมายเหตุ ที่มีสภาพเก่า เมื่อ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มาตรวจและรักษาสุขภาพของบุคลากร มีพระราชกระแสรับสั่งกับผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร และหอจดหมายเหตุแห่งชาติถึงสุขภาพของบุคลากร และเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ มีลายพระราชหัตถเลขาตอบประเด็นคำถามของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ พระราชทานพระราชดำริว่า “ควรระวังเรื่องสารเคมีที่ใช้อนุรักษ์เอกสาร เพราะมีผลต่อสุขภาพของเจ้าหน้าที่”

ในโอกาสนี้ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้น้อมนำพระราชกระแสรับสั่งมาพัฒนาและต่อยอดงานจดหมายเหตุ ดังนี้

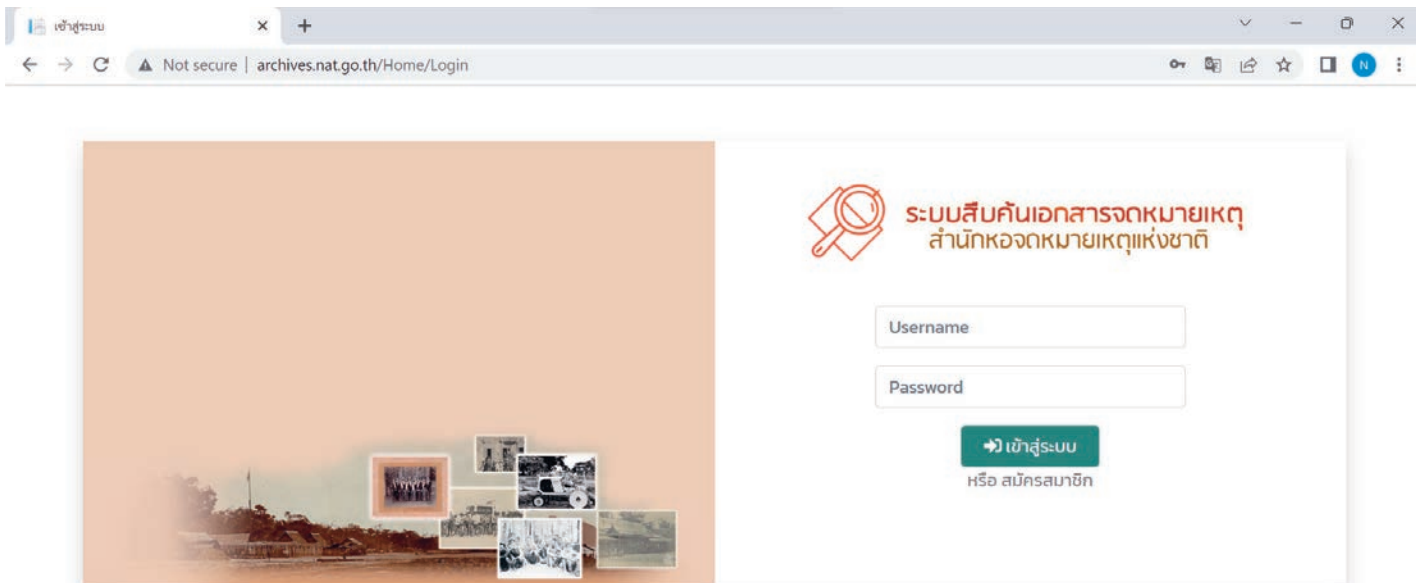
๖ งานซ่อมแซมเอกสาร

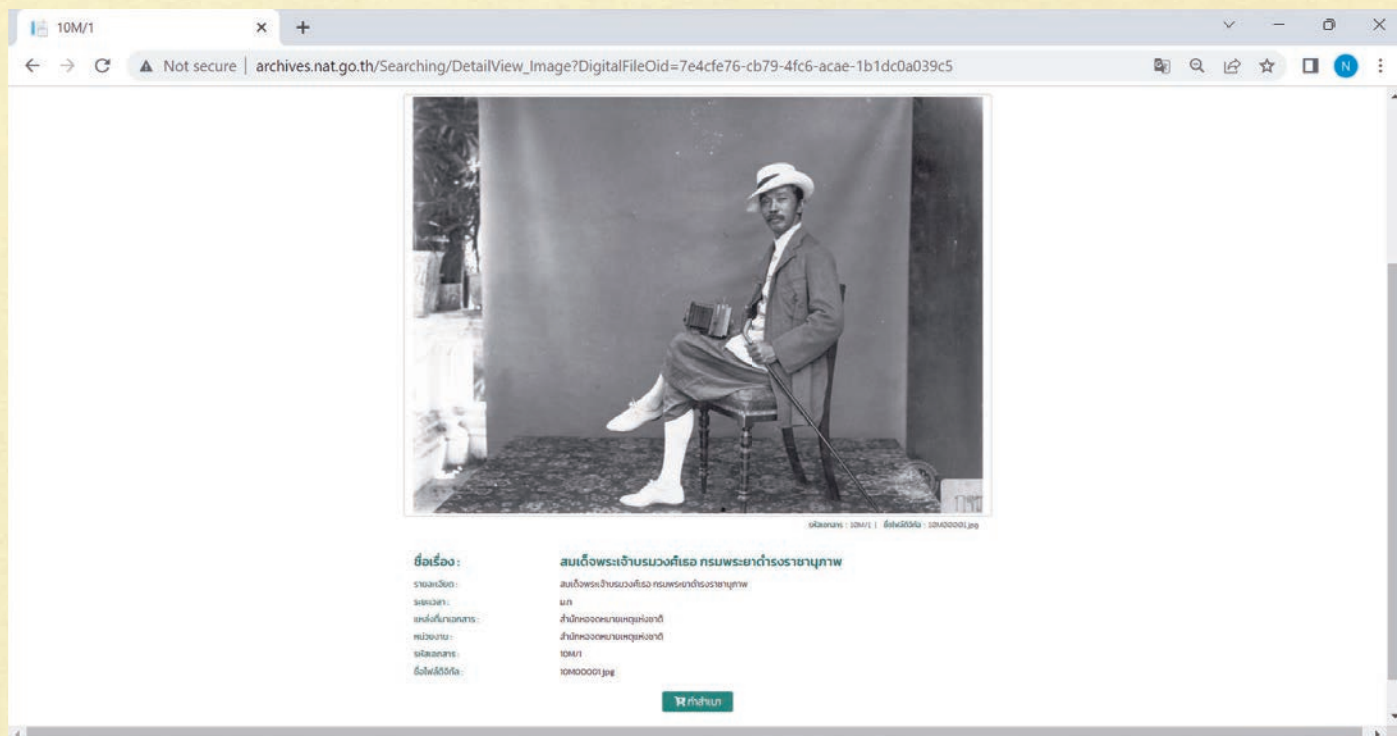
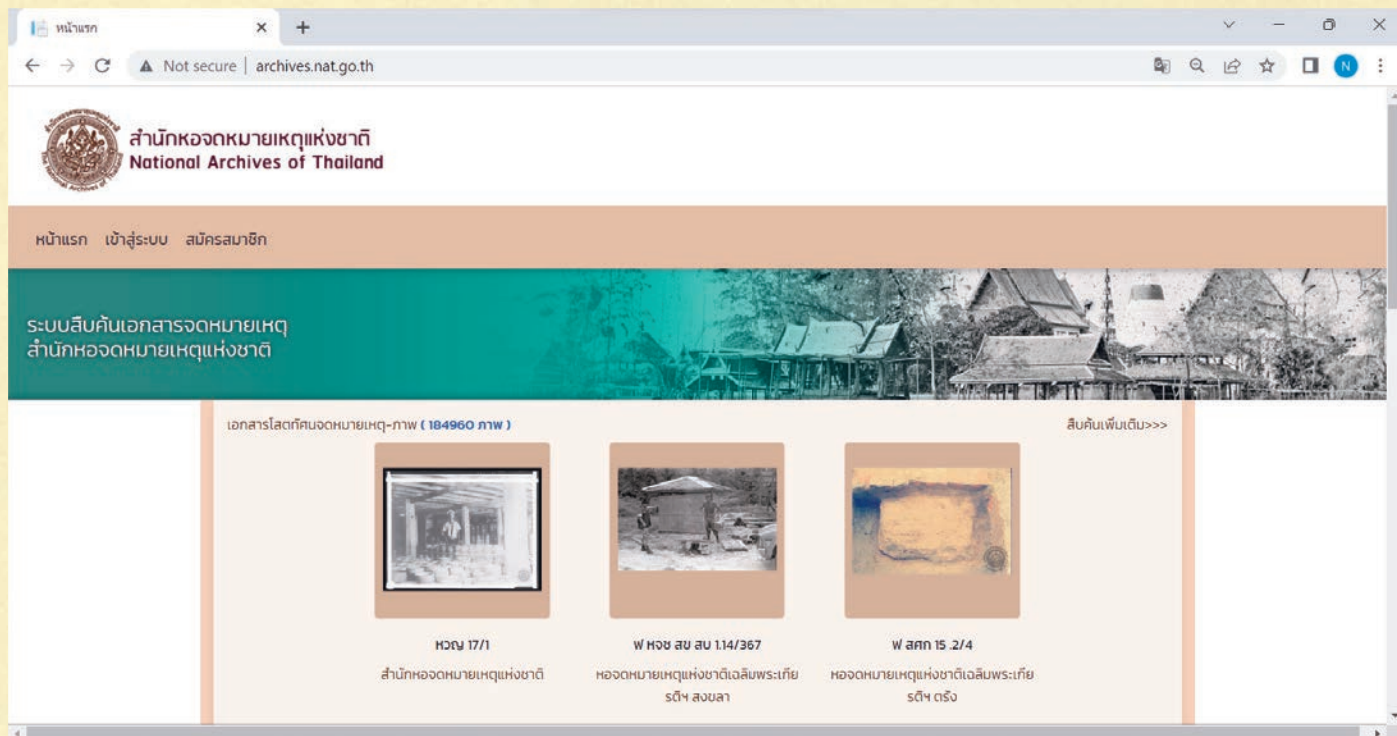
พระราชกระแสรับสั่งถึงเอกสารจดหมายเหตุที่ได้รับการซ่อมแซมแล้ว ทำให้เอกสารอ่านยาก เพราะกระดาษสาที่ใช้เสริมความแข็งแรงให้แก่เอกสารจดหมายเหตุเป็นกระดาษสาที่ผลิตในประเทศ จึงมีความหนา มากกว่ากระดาษสาของญี่ปุ่น ขณะที่กระดาษสาของญี่ปุ่นมีราคาสูง นำไปสู่การประสานกับบริษัทผู้ผลิตกระดาษสาในประเทศไทย ขอให้ทดลองและผลิตกระดาษสาที่มีคุณลักษณะบางลง ให้มากที่สุด มีสีกระดาษที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเลือกสีกระดาษสาได้ใกล้เคียงกับสีของเอกสารจดหมายเหตุในแต่ละยุค และช่วยให้เอกสารจดหมายเหตุที่ได้รับการซ่อมแซมแล้วสามารถอ่านได้ง่าย ไม่ลดความคมชัดของข้อความบนเอกสารจดหมายเหตุ จากนั้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติได้นำส่งตัวอย่างกระดาษสาจากประเทศไทยไปให้หน่วยงานที่ผลิตกระดาษสาสำหรับซ่อมอนุรักษ์ ณ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อตรวจสอบคุณภาพและได้รับความชื่นชมในการผลิตกระดาษสาของประเทศไทย แต่ยังคงมีความแตกต่างในเรื่องความเหนียวของเส้นใยกระดาษสา



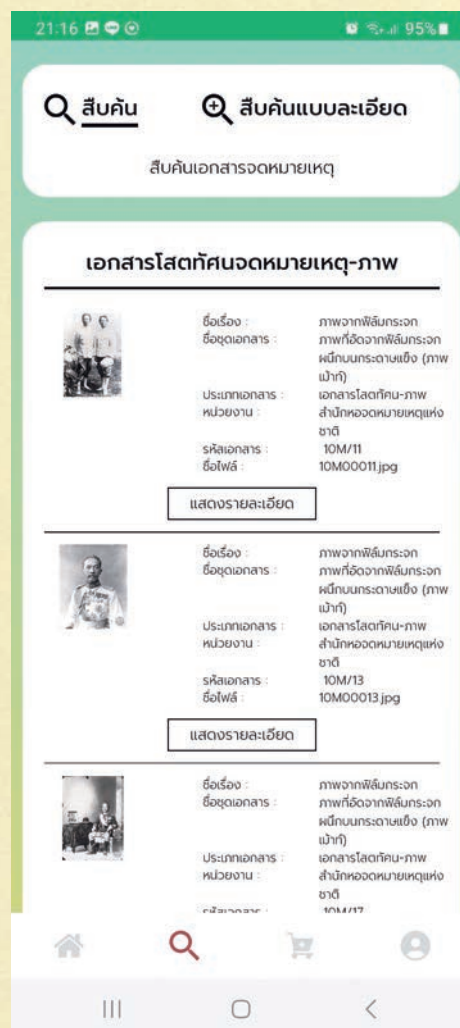
๖ งานบริการเอกสารจดหมายเหตุ

พระราชกระแสรับสั่งต่อการพัฒนารูปแบบการบริการประชาชนให้มีมาตรฐาน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น ปรับปรุงการจัดเก็บเอกสารหายากให้สามารถสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริการแบบออนไลน์ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษา ค้นคว้า ได้ทุกที่และทุกเวลา เริ่มจากสร้างความร่วมมือกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ในโครงการสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ด้วยการเผยแพร่ภาพถ่าย ชุด หอพระสมุดวชิรญาณ จำนวน ๑,๐๘๑ ภาพ ในคลังทรัพยากรแบบเปิด (Open Educational Resource: OER) ที่เว็บไซต์ <https://oer.learn.in.th> จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๕๖๐ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลจดหมายเหตุ พัฒนาโปรแกรมจนสามารถให้บริการสืบค้นเอกสารจดหมายเหตุ ผ่านเว็บไซต์ของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ archives.nat.go.th ปัจจุบันก้าวสู่การสั่งทำสำเนาและชำระค่าธรรมเนียมการบริการผ่านระบบออนไลน์ พร้อมทั้งให้ความสะดวกด้วยการเปิดแอปพลิเคชัน NAT Archives ที่รองรับต่อการใช้งานกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ทุกรุ่นทั้งระบบ IOS และ Android ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกสบายแก่ประชาชนทุกระดับ





ระบบสืบค้นเอกสารจดหมายเหตุผ่านเว็บไซต์ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ



โมบายแอปพลิเคชัน (Mobile Application) NAT Archives



๖ งานต่างประเทศ

พระราชกระแสรับสั่งให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติมีความร่วมมือกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติของต่างประเทศ เพื่อขอสำเนาเอกสารมาให้คนไทยได้ศึกษาค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๖๒ หอจดหมายเหตุแห่งชาติจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร : การประชุมแลกเปลี่ยนการดำเนินงานด้านจดหมายเหตุ ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีผู้บริหารกรมศิลปากรนำคณะผู้บริหารและบุคลากรของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เข้าพบคณะผู้บริหาร National Archives of Japan นำไปสู่การจัดทำร่างแผนความร่วมมือด้านจดหมายเหตุระหว่างหอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศไทย และ National Archives of Japan ซึ่งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาร่างแผนความร่วมมือฉบับดังกล่าวให้มีความครอบคลุมและเกิดประโยชน์ในงานจดหมายเหตุสำหรับทั้ง ๒ ประเทศ รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรเข้าขอรับทุนการศึกษางานด้านจดหมายเหตุของต่างประเทศ อาทิ ทุน Malaysian Technical Cooperation Programme (MTCP) อีกทั้ง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรจดหมายเหตุนานาชาติ ได้แก่ สภาการจดหมายเหตุระหว่างประเทศ (International Council on Archives: ICA) สภาการจดหมายเหตุระหว่างประเทศประจำภูมิภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asian Regional Branch International Council on Archives : SARBICA) สมาคมอนุรักษ์สื่อโสตทัศนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (The Southeast Asia-Pacific Audio-Visual Archives Association : SEAPAVAA) เพื่อเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และขอคำปรึกษาแนะนำจากประเทศสมาชิกมาใช้ในการพัฒนางานจดหมายเหตุประเทศไทย

๖ การรวบรวมเอกสารและการจัดทำคำบรรยายภาพ

พระราชทานลายพระราชหัตถเลขาแสดงแนวพระราชดำริในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากภาพถ่ายเก่า และจัดทำคำบรรยายภาพ เมื่อครั้งเสด็จเปิดนิทรรศการ เรื่อง สังคมไทย สมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๑ ความว่า

“การจัดนิทรรศการอย่างนี้เป็นผลดีแน่ ภาพจดหมายเหตุจะสามารถเล่า เรื่องต่าง ๆ ได้เอง โดยไม่ต้องอาศัยคำบรรยายมากนัก ขอแสดงความคิดเห็นบางประการ (เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่คงกำลังกระทำอยู่บ้างแล้ว) ถ้าทำได้ควรจะคอยสอดส่องหาภาพต่าง ๆ ในอดีตทั้งใกล้และไกลมาเก็บไว้อีก พยายามขอจากคนที่มีภาพ ถ้าเจ้าของไม่มอบให้เป็นสมบัติของหอจดหมายเหตุ ก็พยายามขอยืมมาก็อပ်ปี่เอาไว้ ค่อย ๆ ศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับภาพให้ดีที่สุด โดยค้นจากเอกสารและสอบถามจากผู้รู้เรื่องหลาย ๆ ท่าน สอบทานกัน”

การจัดนิทรรศการครั้งนี้เป็นผลดีแน่ ภาพจดหมายเหตุ
หลายๆ ภาพสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้เอง โดยไม่ต้อง
อาศัยคำบรรยายมากนัก ขอแสดงความดีใจเห็นบางประการ
(ทั้งใจและปาก) ที่ส่งกำลังกระทำอยู่บ้างแล้ว

ถ้าทำได้ควรจะดอยสอดส่องหาภาพต่าง ๆ
ในอดีตทั้งใกล้และไกลมาเก็บไว้อีก พยายามหาจาก
คนที่มีภาพ ก็เก็บของไม่มอมให้เป็นสมบัติของหอ
จดหมายเหตุ ก็พยายามขอพิมพ์มากับปีเฮไว้ ให้อยู่
อีกมาก ความรู้เกี่ยวกับภาพให้ดีที่สุด โดยจำจากเอกสาร
และสอบถามจากผู้รู้เรื่องหลายๆ เรื่อง สอนกัน

สิริหรรษา

หอจดหมายเหตุแห่งชาติได้สนองพระราชดำริโดยได้จัดทำโครงการอ่านภาพเก่า โครงการประกวดภาพเก่า โครงการอวดภาพเก่า โครงการรวบรวมและรับบริจาคภาพจากบุคคลสำคัญ รวมทั้งพยายามประสานขอรับมอบ หรือ ขอยืมภาพถ่ายเก่าจากเจ้าของเอกสารมาสำเนาเก็บไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จากนั้นศึกษาหาความรู้จากภาพถ่าย ด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร หรือสอบถามจากผู้มีความรู้ หอจดหมายเหตุแห่งชาติพยายามเผยแพร่ภารกิจสู่ประชาชน หลากหลายรูปแบบทั้งการจัดทำสื่อวิธีการดำเนินงาน โดยเฉพาะแนวทางในการจัดเก็บและการอนุรักษ์เอกสาร จดหมายเหตุผ่านสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลที่จัดเก็บในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ด้วยการให้บริการ เอกสารจดหมายเหตุ การจัดนิทรรศการ การจัดทำหนังสือ การประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ต่อความสามารถขององค์กรที่จัดเก็บเอกสารสำคัญของชาติให้คงอยู่เพื่อประโยชน์ของประชาชนชาวไทย จากการเผยแพร่ภารกิจดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและบุคคลที่จัดเก็บเอกสารสำคัญเข้ารับคำปรึกษา เกี่ยวกับการอนุรักษ์เอกสาร และนำไปสู่การนำส่งเอกสารสำคัญให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นผู้ดูแลแทน

❧ การส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของบุคลากร

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยสุขภาพพลานามัยของบุคลากรหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาลจัดทำโครงการตรวจและรักษาสุขภาพบุคลากรหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อให้มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรง

พุทธศักราช ๒๕๕๘ มีพระราชกระแสรับสั่งให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติจัดหาสารทางธรรมชาติทดแทนการใช้สารเคมี และหารือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในการจัดหากรรมวิธีกำจัดแมลงในเอกสารนำไปสู่การศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการใช้สารระเหยและสารเคมีภายในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ พร้อมทั้งร่วมหารือกับหน่วยงานจัดเก็บเอกสารโบราณในสังกัดกรมศิลปากรและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องซึ่งมีการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในการจัดการเอกสารโบราณ อาทิ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่า หอจดหมายเหตุแห่งชาติกำจัดแมลงที่ติดมากับเอกสารด้วยวิธีการอบด้วยไนโตรเจน ซึ่งมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ และสารระเหยต่าง ๆ ที่ใช้ในการซ่อมแซมเอกสารจดหมายเหตุ มีการใช้ในปริมาณเล็กน้อยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ขณะที่มีการศึกษาพืชสมุนไพรเพิ่มเติมโดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านการลดกรด แล้วนำมาทดลองลดกรดเอกสารจดหมายเหตุเบื้องต้น พบว่า น้ำเปล่าผสมโซดา ผีวมะกรูดผสมน้ำเปล่า ชิงผสมน้ำเปล่า น้ำกลั่น น้ำปูนใส ผีวมะนาวผสมน้ำเปล่าสามารถช่วยลดกรดเอกสารได้ ทั้งนี้ กรมศิลปากรได้มอบหมายให้สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ นำไปศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ต่อยอดสู่การพัฒนาสำหรับนำมาใช้ในอนาคต พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยสุขภาพพลานามัยส่งผลให้บุคลากรของหอจดหมายเหตุแห่งชาติตระหนักถึงความปลอดภัยในกระบวนการจัดการเอกสารจดหมายเหตุ ด้วยการสวมใส่ถุงมือ หน้ากาก เสื้อคลุมด้วยความระมัดระวัง รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ตนเองระหว่างการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

๕ การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

พระราชกระแสรับสั่งคราวเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรหอจดหมายเหตุแห่งชาติในเรื่องการศึกษา ข้อมูลการดำเนินงานจดหมายเหตุจากต่างประเทศ เป็นแรงผลักดันให้นักจดหมายเหตุพยายามศึกษาค้นคว้าวิธีการดำเนินงานจดหมายเหตุจากต่างประเทศ แล้วนำมาจัดทำคู่มือเรื่อง **“วิชาการพื้นฐานการบริหารและจัดการงานจดหมายเหตุ”** เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการและใช้เป็นแนวทางดำเนินงานด้านจดหมายเหตุแก่บุคลากรของหอจดหมายเหตุแห่งชาติและผู้สนใจทั่วไป พร้อมนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย จากนั้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้พัฒนาการดำเนินงาน นำความรู้และประสบการณ์มาจัดพิมพ์คู่มือการปฏิบัติงานในหลายกระบวนการงาน จัดหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานจดหมายเหตุ ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรักษาเอกสารสำคัญของชาติให้เป็นหลักฐานทางมรดกศิลปวัฒนธรรมต่อไป



คู่มือเรื่อง “วิชาการพื้นฐานการบริหารและจัดการงานจดหมายเหตุ”
ฉบับพิมพ์ครั้งแรก



୧୩୯



หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานจดหมายเหตุต่าง ๆ

๖ การปรับปรุงอาคาร

พระราชกระแสรับสั่งว่า หลังจากมีการสร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติใหม่แล้ว ควรพัฒนารูปแบบการบริการประชาชนให้มีมาตรฐาน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติร่วมกับสำนักสถาปัตยกรรมออกแบบอาคารใหม่ให้รองรับการดำเนินงานจดหมายเหตุที่มีรูปแบบทันสมัย สามารถรองรับได้ทั้งเอกสารจดหมายเหตุในรูปแบบดั้งเดิมและดิจิทัลในอนาคต มีความปลอดภัยต่อเอกสารจดหมายเหตุ บุคลากรหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และผู้มารับบริการทุกระดับ

ด้วยพระราชดำริที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ บุคลากรด้านจดหมายเหตุ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ส่งผลให้การดำเนินงานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติพัฒนาก้าวหน้าตามลำดับ นับเป็นพระกรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ทั้งยังเป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานของหอจดหมายเหตุแห่งชาติได้ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่องค์กร ประชาชน และประเทศชาติสืบไป



อาคารมหิตหลวงคานุสรณ์



หอจดหมายเหตุสภากาชาดไทย

นายธนิชทร พุนศรีสวัสดิ์

เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาสภากาชาดไทย เป็นปีที่ ๑๑๙ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอาคารมรดกหลวงสานุสรณ์ และมีพระราชดำริให้ปรับปรุงอาคารดังกล่าวเป็นหอจดหมายเหตุสภากาชาดไทย เพื่อเป็นสถานที่รวบรวม สงวนรักษาเอกสารสำคัญ และให้บริการค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุสภากาชาดไทยแก่หน่วยงานภายในและสาธารณชนทั่วไป เพื่อการศึกษาเรียนรู้ความเป็นมาและกิจการของสภากาชาดไทยนับตั้งแต่อดีต ซึ่งต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการสภากาชาดไทย ครั้งที่ ๓๑๑ จึงมีมติอนุมัติงบประมาณโครงการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารมรดกหลวงสานุสรณ์ เพื่อเป็นหอจดหมายเหตุสภากาชาดไทย จากกองทุนสภากาชาดไทยเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช ๒๕๔๒



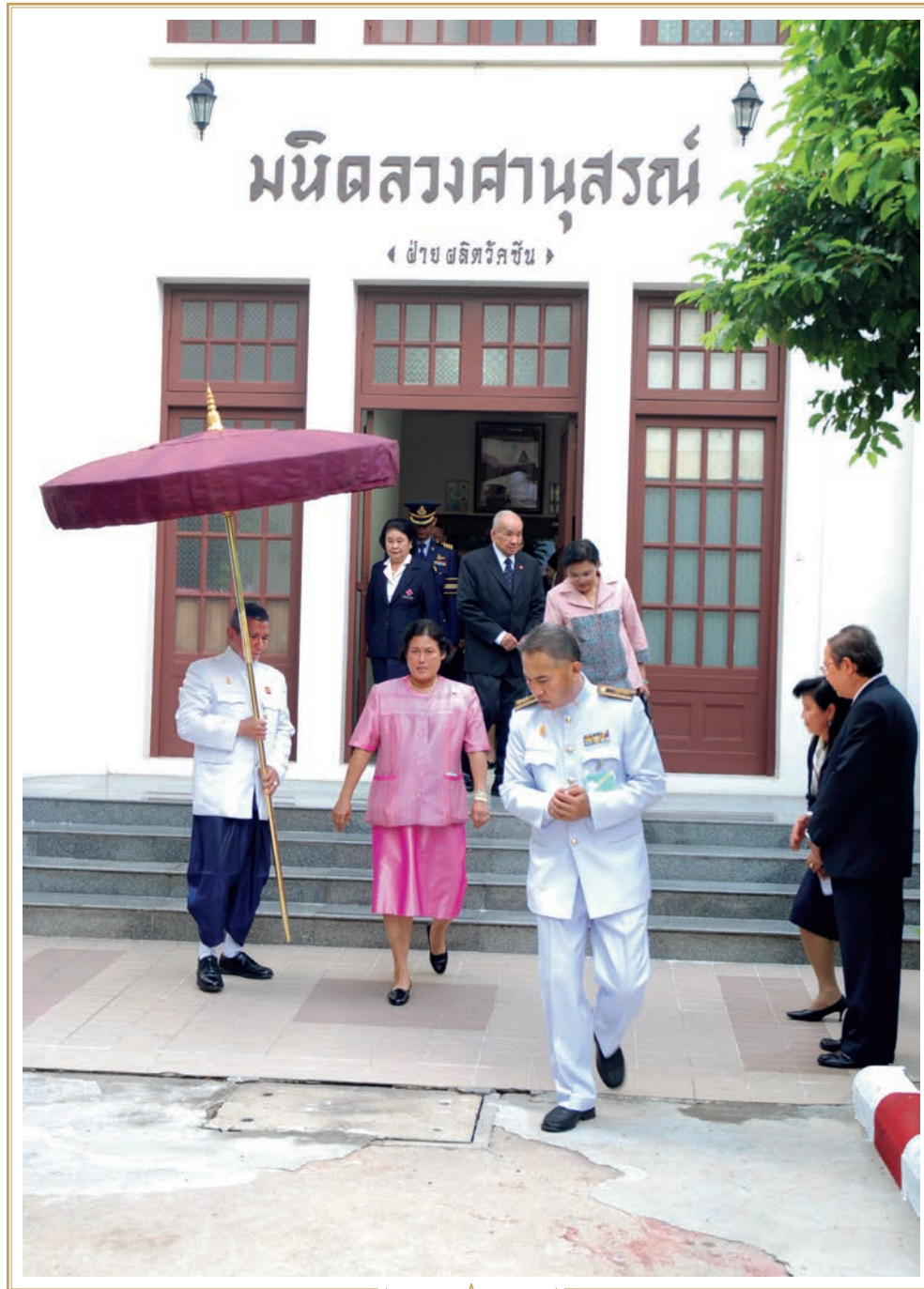
เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอาคารมรดกหลวงศานุสรณ์
เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕



เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอาคารมรดกโลกสวนสุพรรณ
เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕



เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอาคารมหิตหลวงศานุสรณ์
เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕



เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรอาคารมณฑลสวนสุนันทา
เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

อาคารมหิตหลวงศานุสรณ์เป็นสถานที่ผลิตวัคซีนปีซีจี และค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางด้านสาธารณสุขของประเทศ เมื่อสถานเสาวภาได้มีการปรับปรุงและก่อสร้างอาคารที่ทำการเพิ่มเติม จึงได้ย้ายที่ทำการผลิตวัคซีนไปยังอาคารแห่งใหม่ อาคารมหิตหลวงศานุสรณ์จึงยุติบทบาทการเป็นสถานที่ผลิตวัคซีนเหลือเพียงสถานที่ปฏิบัติงานทั่วไปของสถานเสาวภา

ด้วยความสำนึกในพระกรุณาธิคุณและเฉลิมพระเกียรติในโอกาสมหามงคลที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๕ รอบ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ สภากาชาดไทยจึงขอพระราชทานพระราชนุญาต น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายโครงการปรับปรุงอาคารมหิตหลวงศานุสรณ์เพื่อให้เป็นหอจดหมายเหตุของ สภากาชาดไทย



อาคารมหิตหลวงศานุสรณ์



อาคารมหิตหลวงสวนสุนันทา



ทรงเปิดหอจดหมายเหตุมติดลวงศานุสรณ์ สภากาชาดไทย
เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙



ทอดพระเนตรนิทรรศการภายในอาคารหอจดหมายเหตุสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภาการพิพิธภัณฑ์อาเซียน
เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙



ทรงลงพระนามาภิไธย เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดหอจดหมายเหตุสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภากาชาดไทย
เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

เนื่องในโอกาสวันสถาปนาสภากาชาดไทย ครบ ๑๒๓ ปี สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดหอจดหมายเหตุสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สภากาชาดไทย และทอดพระเนตรนิทรรศการภายในอาคาร เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๙

๖ งานจดหมายเหตุสภากาชาดไทย

การดำเนินงานจดหมายเหตุในระยะเริ่มแรก เป็นการวางแผนการจัดเก็บเอกสารที่มีอยู่ในเบื้องต้น เพื่อให้บริการในอาคารหอจดหมายเหตุ โดยขนย้ายเอกสารที่ฝากเก็บและคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่ได้รับการจัดเรียงแล้วและเอกสารของหน่วยเก็บเอกสารเดิม ประมาณ ๔๐๐ ฟุต รวมถึงภาพถ่ายและแผนผังแบบแปลนบางส่วน มาจัดเก็บในห้องเอกสารจดหมายเหตุ นอกจากนั้นในอาคารหอจดหมายเหตุมรดกหลวงสานุสรณ์ ยังจัดแสดงนิทรรศการบริเวณชั้นล่างของอาคาร โดยนิทรรศการแบ่งออกเป็น นิทรรศการเอกสารจดหมายเหตุ สภากาชาดไทย และนิทรรศการอาคารมรดกหลวงสานุสรณ์

ปัจจุบันงานจดหมายเหตุสภากาชาดไทยยังคงมีภารกิจในการบริหารจัดการงานจดหมายเหตุ สภากาชาดไทยเพื่อรวบรวม สงวนรักษาเอกสารจดหมายเหตุให้เป็นไปตามกระบวนการทางวิชาการตามหลักสากล และให้บริการค้นคว้า เป็นแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมงานของสภากาชาดไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน

จากแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี อุปนายิกาผู้อำนวยการสภากาชาดไทย ที่พระราชทานแก่สภากาชาดไทย คือการอนุรักษ์เอกสารที่มี คุณค่าทางประวัติศาสตร์ อันเป็นสมบัติของสภากาชาดไทยไว้เป็นมรดกแก่แผ่นดิน โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมให้ปรับปรุงอาคารมรดกหลวงสานุสรณ์จากเดิมที่ใช้เป็นสถานที่ผลิตวัคซีนของสถานเสาวภาให้เป็น หอจดหมายเหตุสภากาชาดไทย ซึ่งเป็นครั้งแรกของสภากาชาดไทยที่มีหอจดหมายเหตุเพื่อเป็นสถานที่เก็บรักษา อนุรักษ์เอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลสำคัญต่าง ๆ นับเป็นพระกรุณาธิคุณ ปกเกล้าปกกระหม่อมอย่างหาที่สุดมิได้





ทอดพระเนตรนิทรรศการ “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า ฯ เสด็จพระราชดำเนินธนาคารแห่งประเทศไทย”
มีคณะผู้บริหารของธนาคารแห่งประเทศไทย เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทรับเสด็จ
ณ ศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒



ธนาคารแห่งประเทศไทย

นางสาวจิราภรณ์ ศิริธร

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ ทรงเยี่ยมชมห้องสมุดพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย พิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย และนิทรรศการจดหมายเหตุที่จัดแสดงในห้องค้นคว้าจดหมายเหตุ จำนวน ๒ ชุด ประกอบด้วย

๑. นิทรรศการ “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ เสด็จพระราชดำเนินธนาคารแห่งประเทศไทย” เป็นการจดแสดงพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปธนาคารแห่งประเทศไทย ๑๖ ครั้ง ตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ จนถึงครั้งที่ ๑๖ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

๒. นิทรรศการ “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย และบทบาทธนาคารแห่งประเทศไทย” จัดแสดงเอกสารจดหมายเหตุ จดหมายเหตุดิจิทัล และภาพถ่ายจดหมายเหตุที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย และบทบาทธนาคารแห่งประเทศไทย ๗ เหตุการณ์ คือ



- ความเป็นมาของสำนักงานธนาคารชาติไทย (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๗๖-๒๔๘๕)
- การจัดตั้งและการดำเนินงานในช่วงแรกของธนาคารแห่งประเทศไทย (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๘๕-๒๔๘๙)
- ปัญหาธนบัตรขาดแคลนในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๘๔-๒๔๘๘)
- เงินเพื่อและการแก้ปัญหาช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๘๕-๒๔๙๑)
- การจัดตั้งโรงพิมพ์ธนบัตรในประเทศไทย (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๘๔-๒๕๑๔)
- การดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๕๐๕ (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๔๘๘-๒๕๑๔)
- แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ระยะที่ ๑-๒ (ชุดเอกสาร พุทธศักราช ๒๕๔๔-๒๕๕๑)

การเสด็จพระราชดำเนินไปทุกครั้งพระองค์ทอดพระเนตรนิทรรศการด้วยความสนพระราชหฤทัย ทรงบันทึกข้อมูลและทรงซักถามถึงแนวคิดในการจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยและเหตุการณ์การเสด็จพระราชดำเนินไป ธนาคารแห่งประเทศไทย อีกทั้งยังมีพระราชดำรัสถึงแนวทางการทำสำเนาเอกสารและภาพถ่ายจดหมายเหตุ สำหรับนำมาจัดแสดง เพื่อเป็นการสงวนรักษาเอกสารต้นฉบับ โดยมีนายวิโรท สันติประภาพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายประสาน ไตรรัตน์วรกุล อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เจ้าทูลละอองพระบาท รับเสด็จ นางสาวจิราภรณ์ ศิริธร รองผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้กราบบังคมทูลรายงาน เนื่องด้วยรับผิดชอบจดหมายเหตุธนาคารแห่งประเทศไทย นับเป็นพระกรุณาธิคุณ แก่บุคลากรของธนาคารแห่งประเทศไทยที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย และทรงให้ความสำคัญต่อข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกในเอกสารจดหมายเหตุของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งจัดเก็บรักษาและอนุรักษ์สืบมาถึงปัจจุบัน





ทอดพระเนตรเอกสารจดหมายเหตุ นิทรรศการ “ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย และบทบาทธนาคารแห่งประเทศไทย”
โดยมีนางสาวจิราภรณ์ ศิริธร รองผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ถวายการบรรยาย
ณ ศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒



หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า



หอจดหมายเหตุต่างประเทศ กุลกระหม่อมอาจารย์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ พันเอกหญิง ดร.เมธิณี เฉลิวัฒน์
และพันโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมโชติ วีรภัทรเวช

“ตั้งแต่เรียนปริญญาตรีข้าพเจ้าได้ศึกษาเรื่องการใช้ข้อมูลเอกสาร ที่มีทั้งเอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ และเอกสารชั้นรอง ที่มีนักวิจัยค้นคว้าเอกสารชั้นต้นแล้วมาตีความเขียนเป็นบทความหรือหนังสือ อาจารย์ให้พวกเราได้ใช้เอกสารชั้นต้นที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จะเขียนเรื่องใด ก็ใช้แฟ้มของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เมื่อเข้ามาทำงานที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยก็ต้องใช้เอกสารในลักษณะเดียวกันนี้

นอกจากเอกสารที่มีอยู่ในประเทศไทยแล้ว มีเอกสารเกี่ยวกับประเทศไทย ที่เก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุในต่างประเทศไม่น้อย...”

(“พระราชนิพนธ์คำนำ” ๗๐ ปี แห่งการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ : ไทยจากเอกสารจดหมายเหตุ ต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ตุรกี และจีน ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘)

๙ บทนำ

“...นอกจากเอกสารที่มีอยู่ในประเทศไทยแล้ว มีเอกสารเกี่ยวกับประเทศไทย ที่เก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุในต่างประเทศไม่น้อย...” พระราชนิพนธ์คำนำนี้ สะท้อนพระราชดำริและพระราชประสงค์ของพลเอกหญิง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมเด็จฯ พระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการก่อเกิดเรื่องการรวบรวมเอกสารสำคัญของไทยจากหอจดหมายเหตุต่างประเทศ และต่อมาเป็นที่มาของการดำเนินการโครงการหอจดหมายเหตุของกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (โครงการหอจดหมายเหตุ กปศ.สกศ.รร.จปร. ในพระราชดำริฯ) ที่พระองค์ทรงริเริ่มและดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่าสามทศวรรษแล้ว ทั้งในด้านการรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๔-๒๕๓๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนามหอจดหมายเหตุนี้ว่า “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์”





ทรงเปิดหอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์
ณ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕



ทรงเปิดหอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์
ณ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕



ผลการดำเนินการของโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ในรอบกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นการริเริ่มที่ทำท่ายและสร้างสรรค์พื้นฐานที่สำคัญให้แก่คนไทยและสังคมไทยอย่างดียิ่งเนื่องจากในการทบทวนวรรณกรรมหรือการสำรวจงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบว่ามึงงานเขียน งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือจัดอยู่ในลักษณะเดียวกันกับโครงการนี้มาก่อน ทั้งด้านการรวบรวมและจัดเก็บเอกสารต่างประเทศ และด้านการนำเอกสารดังกล่าวไปใช้ประโยชน์หรือการประยุกต์ใช้ในทางต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนการสอน การวิจัยในเชิงลึกทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ การจัดงานสัมมนาทางวิชาการ และการเปิดให้บริการความรู้ และเผยแพร่เอกสารสำคัญจากต่างประเทศแก่นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลดังกล่าวผ่านทางห้องสมุด online หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์



ทอดพระเนตรเอกสารสำคัญเกี่ยวกับประเทศไทย ณ หอจดหมายเหตุการทูตฝรั่งเศส
สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖



ทอดพระเนตรเอกสารสำคัญเกี่ยวกับประเทศไทย ณ หอจดหมายเหตุการทูตฝรั่งเศส
สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖



เสด็จพระราชดำเนินไปทอดจดหมายเหตุเอกสารสำคัญ
ณ หอจดหมายเหตุคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖



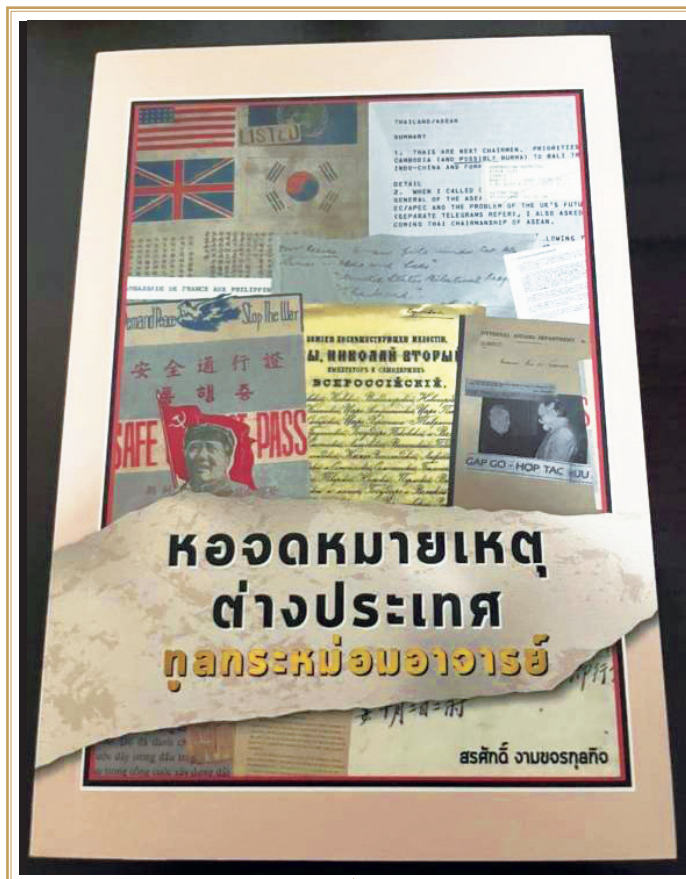
ทอดพระเนตรเอกสารสำคัญ
ณ หอจดหมายเหตุคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖



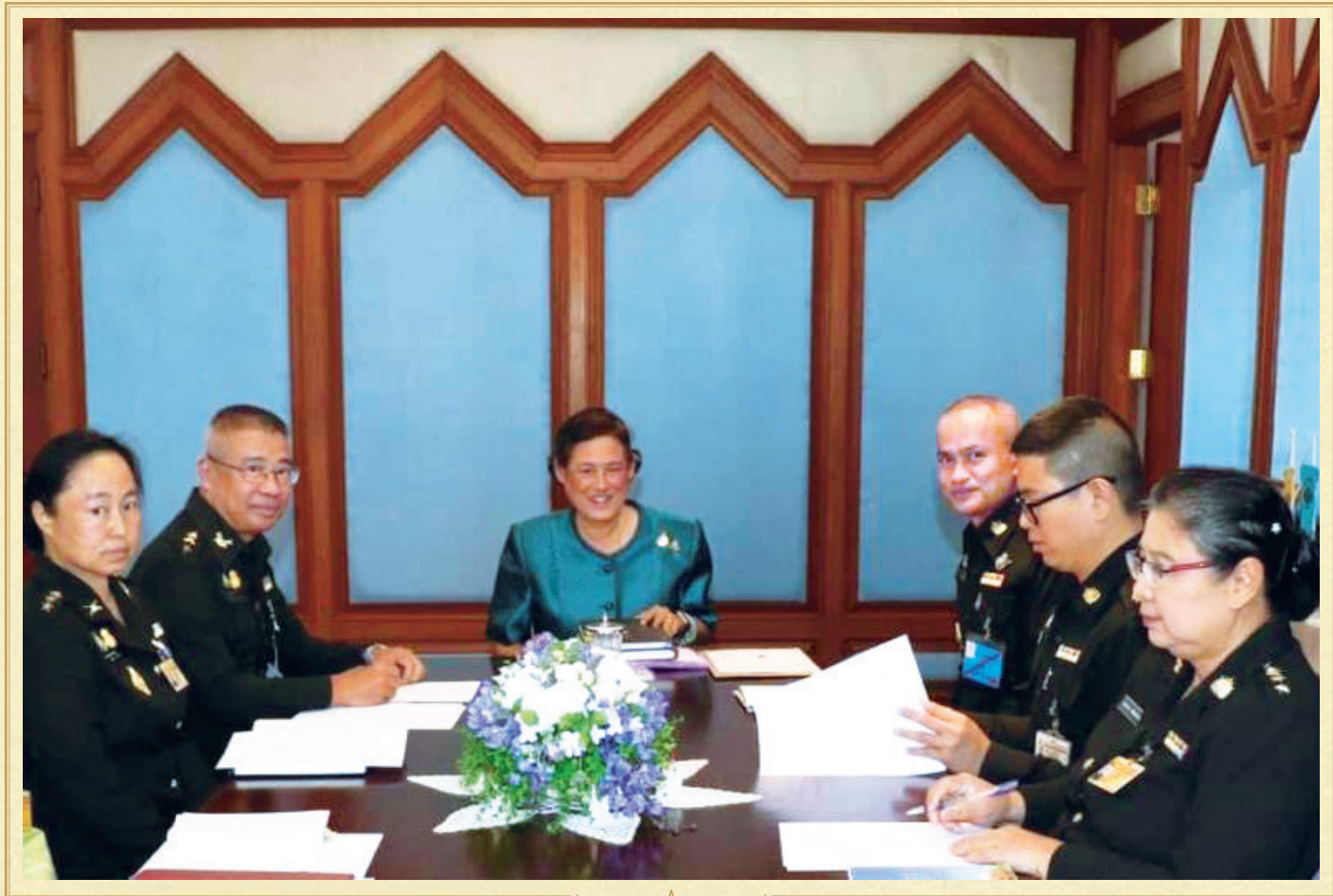
ทรงเป็นประธานการสัมมนาวิชาการเรื่อง “๗๐ ปี ไทยกับสงครามเกาหลี : มุมมองจากเอกสารของเกาหลี
จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย” ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓



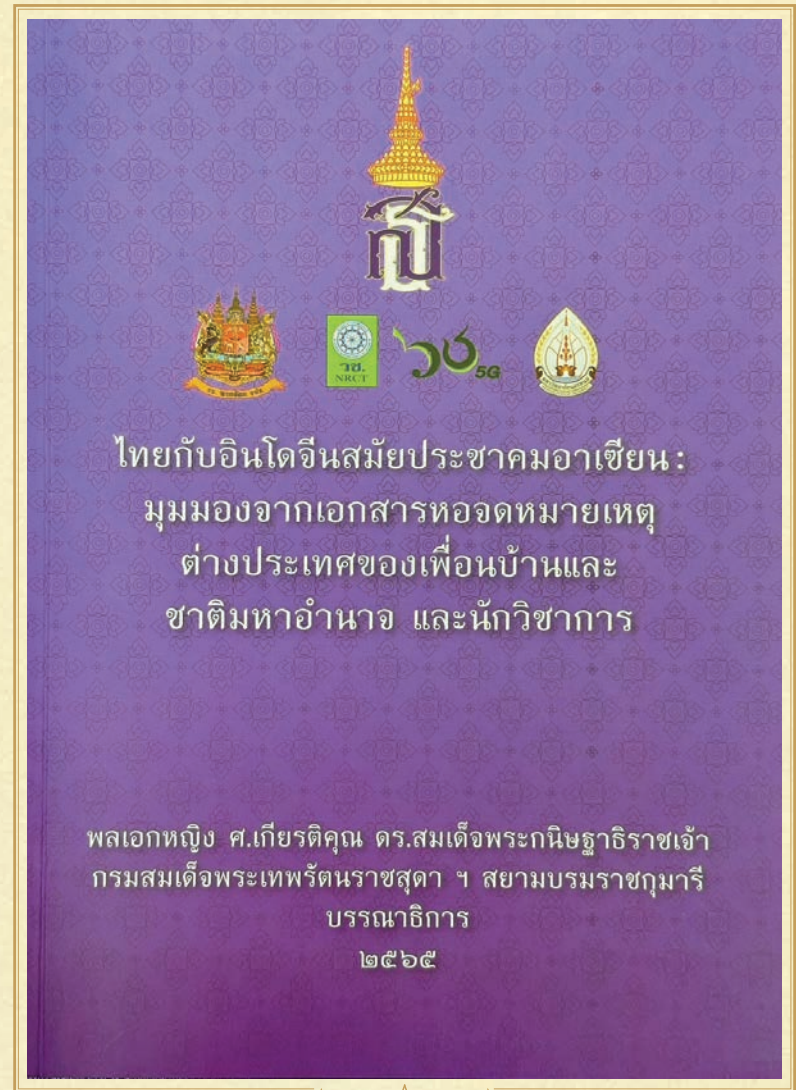
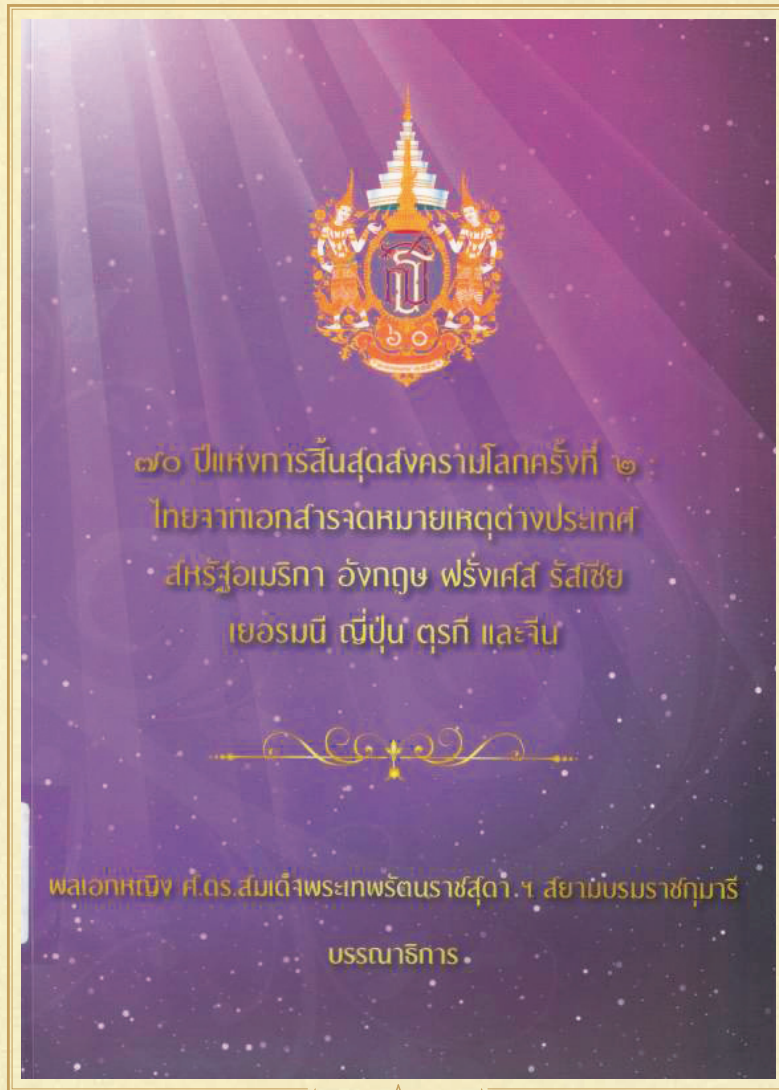
ทรงเป็นประธานการสัมมนาวิชาการเรื่อง “๗๐ ปี ไทยกับสงครามเกาหลี : มุมมองจากเอกสารของเกาหลี จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย” โดยทรงร่วมแสดงปาฐกถาเรื่อง “หน่วยบรรเทาทุกข์สภากาชาดไทยในสงครามเกาหลี” ซึ่งโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าร่วมกับสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จัดขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๕ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๖๓ และครบ ๔๐ ปี แห่งการทรงสอน ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓



พันเอก ดร.สรศักดิ์ งานขจรกุลกิจ บรรยายและแนะนำหนังสือหอจดหมายเหตุ
ต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์ และพระราชกรณียกิจ
ด้านจดหมายเหตุ ในโอกาสการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ



ทรงเป็นประธานในการประชุมร่วมกับอาจารย์กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เรื่อง การจัดทำกำหนดการสอนและการจัดสัมมนาทางวิชาการ



เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ กองวิชาประวัติศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า



ในโอกาสที่พระองค์ทรงริเริ่มและดำเนินการโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ครบรอบ ๓๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๖๕ ทรงส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการค้นคว้าเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา (NARA) ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. หลายครั้ง ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๘ เป็นต้นมา ทั้งยังทรงสนับสนุนให้มีการจัดงานสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเอกสารต่างประเทศมาเผยแพร่แก่ผู้สนใจ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๕๘ ถึงปัจจุบัน จึงได้นำประสบการณ์และความรู้ที่พอมืออยู่บ้างมาเล่าสู่กันฟัง ผ่านการเสนอบทความสั้น ๆ เพื่อแนะนำพระราชกรณียกิจของทูลกระหม่อมอาจารย์กับโครงการนี้ที่มีประโยชน์มหาศาลต่อนักเรียนนายร้อย อาจารย์ และผู้สนใจทั่วไป

การแนะนำพระราชกรณียกิจนี้ พอตีประจบเหมาะกับในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และกระทรวงวัฒนธรรมมีดำริจัดทำหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจสำคัญในงานจดหมายเหตุ และการถวายพระราชสมัญญาให้เป็นที่ประจักษ์ถึงพระจริยวัตรและพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย และเนื่องจากผู้เขียนในฐานะเป็นหนึ่งในคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึกฯ ดังกล่าว โดยได้รับมอบหมายให้ช่วยเขียนเล่าความเป็นมาของ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจสำคัญในงานจดหมายเหตุและการถวายพระราชสมัญญา จึงได้นำบทความนั้นมาเขียนเล่าเรื่องนี้ใหม่อีกครั้ง

การแนะนำใหม่นี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อสืบสานพระราชดำริและพระราชประสงค์ในการรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่เอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการรวบรวม จัดเก็บ นำเสนองานในการสัมมนาทางวิชาการ การแปล การวิจัยในเชิงลึกต่อไป รวมทั้งการสัมมนา กลุ่มย่อยและการให้บริการความรู้ทางเอกสารต่างประเทศแก่อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป และการเปิดให้บริการห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์หรือ “คลังข้อมูลดิจิทัล” ของ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” การนำเสนอนี้จะเริ่มจากพระราชดำริและพระราชประสงค์ เขียนเล่าถึงความเป็นมาของโครงการ เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้แก่ผู้อ่าน

๖. ความเป็นมาและการดำเนินการที่ผ่านมา

ในฐานะทรงเป็นผู้บริหารของ กปศ.สกศ.รร.จปร. ทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระราชดำริในการดำเนินการโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๔-๒๕๓๕ เป็นต้นมา เพื่อรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวกับประเทศไทย จากหอจดหมายเหตุของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมัน ญี่ปุ่น ตุรกี และจีน ทั้งนี้นอกจากทรงมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแก่นักเรียนนายร้อย และการวิจัยของอาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแล้ว พระองค์ยังมีพระราชประสงค์เปิดบริการให้แก่นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมถึงประชาชน ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึง อ่าน และใช้เอกสารดังกล่าวได้อย่างสะดวก

ในด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนแก่นักเรียนนายร้อย และการวิจัยของอาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นั้น ผลงานที่เด่นของโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ที่เคยทำมาแล้ว เช่น ได้เน้นการค้นคว้าและรวบรวมเอกสารชั้นความลับ ระดับความลับมาก-ลับสูงสุด-ลับที่สุด (Top secret) ที่ได้รับการเปิดเผยให้อ่าน หรือเป็นเอกสารที่ปลดชั้นความลับแล้ว (declassified documents) จำนวนหนึ่งจากหอจดหมายเหตุต่างประเทศของจีน เยอรมนี ฝรั่งเศส รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบการเรียนการสอน สำหรับการเปิดเผยความรู้และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของไทยในเหตุการณ์สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสมัยสงครามเย็นให้มีความก้าวหน้า มีความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและใช้เป็นบทเรียนสำหรับสังคมไทยได้

ดังตัวอย่าง กรณีองค์ความรู้และบทเรียนจากแนวทางการบริหารจัดการกับชาติมหาอำนาจที่ผ่านมา เช่น นโยบายการทูตนำการทหาร ยังคงสะท้อนความรักชาติและความชาญฉลาดของผู้นำไทยบนเวทีโลก และเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการรักษาชาติบ้านเมืองและแนวทางการพัฒนาประเทศให้มั่นคง

ในด้านการเปิดบริการให้แก่นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึง อ่าน และใช้เอกสารดังกล่าวได้สะดวกนั้น มีการดำเนินการหลายด้านด้วยกัน เช่น การจัดเก็บข้อมูลเข้าสู่ระบบใหม่ที่ทันสมัย เพื่อเปิดให้บริการแก่ผู้สนใจทั่วไป การให้บริการความรู้แก่อาจารย์และนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอก ในลักษณะการสัมมนากลุ่มย่อย การบรรยายพิเศษ และการจัดงานสัมมนาทางวิชาการประจำปี เป็นต้น



ภายหลังจากมีการรวบรวมและจัดเก็บเอกสารต่างประเทศในระยะหนึ่งแล้ว จึงทำให้มีเอกสารดังกล่าวเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนเอกสารต่างประเทศ ประกอบด้วยเอกสารจากเกาหลี กัมพูชา จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ตุรกี ไต้หวัน พม่า เวียดนาม ลาว และออสเตรเลีย ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ แผ่น ส่วนใหญ่เป็นเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา (US National Archives, USNA หรือ National Archives & Records Administration, NARA) ฝรั่งเศส และอังกฤษ โดยมีข้อมูลสำคัญ และข้อมูลใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยสำหรับนักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และประชาชน ผู้สนใจทั่วไป ในการนี้ ทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระราชประสงค์จะเผยแพร่ข้อมูลสำคัญนี้ไปสู่ผู้สนใจในวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะนักวิชาการ นิสิตนักศึกษาด้านประวัติศาสตร์ รวมทั้งแวดวงทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การสัมมนาทางวิชาการตามพระราชดำริ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๕๘ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดสัมมนาทางวิชาการตามพระราชดำรินี้ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและหน่วยงานภายนอก เช่น สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำประเทศไทย และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้เคยร่วมจัดสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติ และแนะนำเอกสารของโครงการ “หอจดหมายเหตุ ต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” อย่างเป็นทางการมาแล้วหลายครั้งด้วยกัน

ครั้งแรกเรื่อง “๗๐ ปี แห่งการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ : ไทยจากเอกสารจดหมายเหตุต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมัน ญี่ปุ่น ตุรกี และจีน” ในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ครั้งที่ ๒ เรื่อง “๑๒๐ ปี แห่งความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทย-รัสเซีย จากมุมมองของเอกสารรัสเซีย สหรัฐอเมริกา และนักวิชาการไทย-รัสเซียศึกษา” ในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๒ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๖๐ และครั้งที่ ๓ เรื่อง “๗๐ ปี ไทยกับสงครามเกาหลี” เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓ และทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระเมตตาและพระกรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็น ประธานและทรงบรรยายพิเศษ เรื่อง “หน่วยบรรเทาทุกข์สภากาชาดไทยในสงครามเกาหลี” ในงานนี้มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน ๒๕๐ คน ประกอบด้วยนักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก และผู้สนใจจาก ๒๓ สถาบัน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา ๑๕ แห่ง และสถาบันเอกชน ๘ แห่ง



ครั้งที่ ๔ เรื่อง “๕๕ ปี การก่อตั้ง “อาเซียน” และปฏิกิริยาจากโลกมหาอำนาจและเพื่อนบ้าน : มุมมองจากเอกสารหอจดหมายเหตุต่างประเทศและนักวิชาการอาวุโส” ณ กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ ทูลกระหม่อมอาจารย์มีพระกรุณาธิคุณ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานและทรงบรรยายพิเศษ (ผ่านทาง Zoom) เรื่อง “ความร่วมมือในอาเซียน” และครั้งที่ ๕ เรื่อง “ไทยกับอินโดจีนสมัยประชาคมอาเซียน : มุมมองจากเอกสารหอจดหมายเหตุต่างประเทศของเพื่อนบ้านและชาติมหาอำนาจ และนักวิชาการ” ณ ศูนย์การประชุมศรีโคตรบูรณมหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๕ ทูลกระหม่อมอาจารย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานบทความเรื่อง “ภูมิภาคอินโดจีนในประสบการณ์”

วัตถุประสงค์ของการจัดงานสัมมนาทางวิชาการทุกครั้งที่ผ่านมานี้ เพื่อให้ให้นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และประชาชนชาวไทยมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลสำคัญเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ ความคิดความอ่านต่อไปในทิศทางที่ถูกที่ควร เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพของประชากร สังคม และประเทศชาติต่อไปอย่างมั่นคง

ดังนั้น การรวบรวมและจัดเก็บเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยจากหอจดหมายเหตุต่างประเทศกลับมาสู่สังคม ตามการดำเนินการของโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” เพื่อนำเอกสารสำคัญดังกล่าวมาเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ความคิดอ่านสำหรับเยาวชน นักเรียนนายร้อย นิสิตนักศึกษา อาจารย์ และนักวิชาการ รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป จึงถือเป็นเรื่องพื้นฐานที่น่าสนใจยิ่งของประชาคมในแวดวงวิชาการประวัติศาสตร์ การศึกษา และการพัฒนาประเทศ บนฐานความรู้ให้มั่นคงสืบต่อไป



การดำเนินการและความต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันการดำเนินการของโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ยังคงมีมาอย่างต่อเนื่อง และทูลกระหม่อมอาจารย์ยังทรงเป็นแกนกลางสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการดังกล่าว แม้ว่าทรงเกษียณอายุราชการแล้วก็ตาม แต่ยังทรงส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทรงริเริ่ม และวางรากฐานไว้อย่างต่อเนื่องตลอดมา และพระองค์ยังทรงสนับสนุนต่อไปในอนาคต พระองค์ทรงเน้นไว้ก่อน ทรงเกษียณอายุราชการ ความตอนหนึ่งว่า “...สิ่งที่เราทำมาเป็นประโยชน์คุ้มค่า ถึงข้าพเจ้าจะเกษียณอายุราชการแล้ว ก็คิดจะเป็นอาสาสมัครโครงการนี้ต่อไป” (พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ “ข้อมูลจดหมายเหตุ” ใน ๗๐ ปี แห่งการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ : ไทยจากเอกสารจดหมายเหตุต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ตุรกี และจีน ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘)

นอกเหนือจากทรงดำเนินการตามพระราชภารกิจด้านการให้บริการทางวิชาการอย่างมุ่งมั่นแล้ว ยังมีพระราชประสงค์จะกระตุ้นให้นักวิชาการรุ่นใหม่มีการต่อยอดจากเอกสารสำคัญที่นำกลับมาจากต่างประเทศต่อไป ในทางการศึกษาวิจัย เพื่อขยายองค์ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์การเรียนการสอนทางการทหาร และสร้างความรู้ใหม่ ๆ ทางประวัติศาสตร์ไทยและความสัมพันธ์ไทยกับประเทศต่าง ๆ อีกด้วย เพราะทรงริเริ่มโครงการด้านการให้บริการทางวิชาการต่าง ๆ นั้น ก็คือการวางรากฐานสำคัญของการพัฒนาทางวิชาการ ทางการศึกษา วิจัยต่อไปให้แก่อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปสามารถนำองค์ความรู้ทั้งจากหลักวิชาการ งานวิจัยเดิม และข้อมูลใหม่ ๆ จากเอกสารสำคัญของต่างประเทศดังกล่าวไปพัฒนาต่อไป “เพื่อให้ความรู้วิชาการงอกเงย ขึ้นมาอีก” และยังทรงเป็นกำลังหลักในเรื่องนี้ต่อไปแม้ว่าจะทรงเกษียณอายุราชการแล้วก็ตาม



ดังความอีกตอนหนึ่งที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ เมื่อปี ๒๕๕๘ ความว่า

“ข้าพเจ้าดีใจที่มีนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ เริ่มมาใช้เอกสารที่เราไปรวบรวมมา ตั้งแต่เมื่อ ๒๐ ปีมาแล้ว และจะพยายามรวบรวมมาเพิ่มเติมอีก ในครั้งนี้ได้จัดการประชุม วิชาการเรื่องเอกสารจดหมายเหตุเป็นครั้งแรก นอกจากความร่วมมือร่วมใจในกองวิชา ประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแล้ว ยังได้รับความสนับสนุน จากอาจารย์ นักศึกษา และผู้รู้ภายนอกอีกหลายท่านที่ช่วยส่งบทความ และมา ร่วมประชุมทั้งเป็นผู้พูด และผู้ฟัง ซึ่งเราหวังว่าจะร่วมคิด ร่วมวิจารณ์เพื่อให้ความรู้วิชาการ ออกเงยขึ้นมาอีก

ถึงข้าพเจ้าจะอำลาชีวิตราชการในเดือนหน้า แต่ว่าจะตั้งใจทำงานและสนับสนุน งานนี้ต่อเท่าที่จะมีความสามารถ เพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาวิชาการสืบต่อไป”

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ “พระราชนิพนธ์คำนำ” ๗๐ ปี แห่งการสิ้นสุดสงครามโลก ครั้งที่ ๒ : ไทยจากเอกสารจดหมายเหตุต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ตุรกี และจีน ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘)

ข้อคิดที่น่าสนใจนี้สะท้อนพระราชดำริผู้ใฝ่รู้และความเป็นครูของพระองค์ และอยู่ในกระบวนการ ในการทรงงานของพระองค์ตลอดมา ดังจะเห็นได้ว่า การทรงงานตามพระราชภารกิจของพระองค์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านปรัชญาการเรียนการสอน การบริหาร การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การให้บริการทางวิชาการ และการวิจัยด้านประวัติศาสตร์นั้น พระองค์ทรงมีเป้าหมายและการดำเนินงานอย่างสอดคล้องกันในการให้ความรู้ และพัฒนาทางความคิดอ่าน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อย “เป็นผู้รักวิชาความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์” ตลอด ๔๓ ปี ที่ผ่านมามีความมุ่งมั่น และทรงถ่ายทอดสิ่งดี ๆ นี้สู่โลกภายนอกเสมอ



การจัดสัมมนาทางวิชาการและทรงถ่ายทอดสิ่งดี ๆ สู่โลกภายนอกนั้น ยังทรงสนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา ตามโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” แม้ว่าในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา การระบาดของโรค COVID-19 ยังคงมีอยู่ก็ตาม แต่พระองค์ยังทรงสนับสนุนให้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการต่อไป ดังเช่น พุทธศักราช ๒๕๖๔ เรื่อง “๕๔ ปี การก่อตั้ง “อาเซียน” และปฏิภานจากโลกมหาอำนาจและเพื่อนบ้าน : มุมมองจากเอกสารหอจดหมายเหตุต่างประเทศและนักวิชาการอาวุโส” และพุทธศักราช ๒๕๖๕ เรื่อง “ไทยกับอินโดจีนสมัยประชาคมอาเซียน : มุมมองจากเอกสารหอจดหมายเหตุต่างประเทศของเพื่อนบ้านและชาติมหาอำนาจ และนักวิชาการ” และการจัดสัมมนาในช่วงนี้ยังคงได้รับการตอบรับจากนักวิชาการ นิสิตนักศึกษาเป็นอย่างดีเช่นเดิม

โดยสรุปการดำเนินการของโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ยังคงมีมาอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน แม้ว่าทูลกระหม่อมอาจารย์จะทรงเกษียณอายุราชการแล้วก็ตาม แต่พระองค์ยังทรงให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทรงริเริ่มและวางรากฐานไว้อย่างต่อเนื่องตลอดมา และจะทรงสนับสนุนต่อไปในอนาคต ดังพระราชดำรัสเมื่อครั้งการสัมมนาครั้งที่ ๑ เรื่อง “๗๐ ปี แห่งการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ : ไทยจากเอกสารจดหมายเหตุต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมัน และจีน” ในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ว่า “...สิ่งที่เราทำมาเป็นประโยชน์คุ้มค่า...”

จากการรวบรวมผู้สนใจเข้าร่วมสัมมนาตลอดหลายครั้งที่ผ่านมา และผู้มาใช้บริการค้นคว้าความรู้ของเอกสารต่างประเทศ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๕๖ ถึงปัจจุบันในพุทธศักราช ๒๕๖๖ ประมาณได้ว่ามีผู้สนใจเข้าร่วมมากกว่า ๖,๐๐๐ คน และจากสถิติพบว่ามีผู้สนใจเข้ามาสืบค้น “คลังข้อมูลดิจิทัล” ผ่านทาง online ของ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” มากกว่า ๒๕๐,๐๐๐ ราย และเชื่อว่าผู้ฟังผู้ร่วมในจำนวนนี้รวมทั้งวิทยากร คณะผู้ค้นคว้า วิจัย ผู้รับบริการ และผู้ร่วมสัมมนาทั้งหลาย จะได้รับประโยชน์จากแหล่งข้อมูลเอกสารต่างประเทศ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การพัฒนาความคิดอ่าน และการศึกษาวิจัยในขั้นต่อ ๆ ไปตามพระราชดำริและพระราชประสงค์ของพระองค์ และสิ่งเหล่านี้ย่อมจะส่งผลที่ดีต่อไปในกาลข้างหน้าของการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



❧ บทสรุปและสังท้าย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ ฯลฯ ยังไม่พบว่ามีงานเขียนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือจัดอยู่ในลักษณะเดียวกันกับโครงการนี้ ยกเว้นโครงการการวิจัยเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศ (Research on Significant Historical Documents on the Topic of Modern Thai History From Overseas Archives) ของผู้เขียนตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๖๓ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสืบสานต่อยอดจากโครงการ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์”

ดังนั้น ทั้งสองโครงการนี้จึงถือได้ว่าเป็นงานบุกเบิกในด้านการค้นคว้า รวบรวม และจัดเก็บเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อเปิดบริการให้แก่ชาวไทย ทั้งนักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป สามารถเข้าถึงข้อมูลเอกสารดังกล่าวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมงานสัมมนาทางวิชาการประจำปี การสัมมนากลุ่มย่อยหรือการรับบริการความรู้เอกสารดังกล่าว เป็นกลุ่มคณะ ทั้งในและนอกสถานที่ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า การแปลเอกสารสำคัญและการวิจัยเชิงลึก รวมทั้งการเข้าถึงต้นฉบับของเอกสารดังกล่าวผ่านทางห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ของ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์”

ผลผลิตของโครงการนี้ตามเป้าหมายในระยะยาวแล้ว จึงมีความสำคัญต่อทั้งนักวิชาการ ประชาชนทั่วไป และประเทศไทย เพราะเป็นการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญด้านข้อมูลในลักษณะเอกสาร/ข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศทั่วโลก ทั้งเอกสารของประเทศมหาอำนาจและประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในจำนวนที่มากพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพสำหรับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ ความคิดอ่านของผู้คน การเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ และการเปิดประเด็นใหม่ ๆ ของ การศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ไทยในหัวเรื่องหรือช่วงนั้น ๆ ได้ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเฉพาะสมัยสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน



กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผลผลิตของโครงการวิจัยนี้มีทั้งผลในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งในระยะยาวคงปฏิเสธไม่ได้ว่า เอกสารข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่จากหอจดหมายเหตุต่างประเทศจำนวนมากมายและหลากหลายนั้น ย่อมจะส่งผลในเชิงการพัฒนาทางปัญญา คือเป็นเรื่องของกระบวนการพัฒนาความรู้ความคิดอ่านที่เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ เริ่มจากการได้รับข้อมูลสำคัญ ข้อมูลใหม่ เกิดประเด็นใหม่ เกิดการศึกษาวิจัยสร้างความรู้ใหม่ ๆ ทำให้คนไทยเข้าถึงและตระหนักในความสำคัญของหลักฐานชั้นต้น และเกิดความคิดอ่านใหม่ที่อ้างอิงบนหลักฐานอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความคิดอ่านให้ผู้คนมีคุณภาพและพัฒนาก้าวหน้าไปสู่สังคมแห่งความรู้ ที่มีเหตุผลบนฐานความรู้อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบต่อไป

ดังนั้น เราในฐานะคนไทย ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จึงควรอย่างยิ่งที่จะร่วมมือร่วมใจช่วยกันรักษาและสืบสานพระราชดำริและพระราชประสงค์ในเรื่องนี้ต่อไป เพื่อขยายเครือข่ายงานที่ทรงวางรากฐานไว้แล้วให้เติบโตยิ่ง ๆ ขึ้น ทั้งในด้านการรวบรวมจัดเก็บเอกสารต่างประเทศ และการนำไปใช้ประโยชน์หรือการประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป ที่สำคัญยิ่งก็คือ การพัฒนาต่อยอดจากแหล่งเอกสารข้อมูลชั้นต้นของต่างประเทศใน “คลังข้อมูลดิจิทัล” ของ “หอจดหมายเหตุต่างประเทศ ทูลกระหม่อมอาจารย์” ที่ทรงดำเนินการมานานมากกว่าสามทศวรรษแล้ว เพื่อการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (Critical Research Infrastructure) สำหรับการวิจัยด้านประวัติศาสตร์ไทย รวมทั้งการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในอนาคตต่อไป





พระกรุณาธิคุณต่อหลักสูตร
การเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ

Her Royal Highness' great contribution
to the archival curriculum





พระกรุณาธิคุณต่อหลักสูตร การเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ

หลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เริ่มต้นจากศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรสระริน ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พระอาจารย์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เห็นความสำคัญ และประโยชน์แก่ประเทศในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาจดหมายเหตุ จึงนำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ทรงเห็นถึงการขาดแคลนบุคลากรด้านจดหมายเหตุในประเทศไทย จึงมีพระราชดำริให้ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ เพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง ทรงรับเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตร และเปิดรับนักศึกษา “หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร สังกัดภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร” รุ่นแรกในพุทธศักราช ๒๕๔๔ ต่อมาได้ปรับปรุงและเปิดรับนักศึกษาหลักสูตร ปี ๒๕๕๗ โดยใช้ชื่อว่า “ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (หลักสูตร พหุวิทยาการ/หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๗)”

ด้วยพระกรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อการดำเนินงาน ในการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะ บุคลากรในงานจดหมายเหตุ สภามหาวิทยาลัยศิลปากรได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎี บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบ พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม





Her Royal Highness' great contribution to the archival curriculum

The establishment of Thailand's first archival curriculum for studying and teaching originated from Professor Emeritus Dr. Uraisri Worasarin, Professor of the Department of Oriental Languages, Faculty of Archaeology, Silpakorn University, who was a teacher of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. After noticing the importance of offering an archival curriculum for studying and teaching and its benefit to Thailand, the lecturer informed Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. Realizing the shortage of archival personnel in Thailand, Her Royal Highness the Princess bestowed royal initiatives on the Department of Oriental Languages, Faculty of Archaeology, Silpakorn University to open a course for teaching archival studies to produce academic and high-level professionals. Her Royal Highness graciously accepted the role of Advisor for the Subcommittee drafting the curriculum for **“Master of Arts, Archives and Cultural Heritage Information Management, Faculty of Archaeology, Silpakorn University”** and commenced with the class of 2001. Subsequently, the course was improved and open to students in 2014 under the name of **“Master of Arts Department of Cultural Heritage Archives and Information Management (Multidisciplinary curriculum/revised curriculum 2014)”**

In honor of Her Royal Highness' great contribution to archival work in creating knowledge and developing personnel skills, the Silpakorn University Council conferred the Honorary Doctorate of Arts, Department of Archives and Information Management of Cultural Heritage on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn on 2 December 2016, during the Royal Graduation Ceremony of that academic year. The ceremony took place at the Art and Cultural in Commemoration of His Majesty the King's 6th Cycle, Silpakorn University, Sanam Chandra Palace Campus, in Nakhon Pathom Province.





มหาบัณฑิตรุ่นแรก สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร พร้อมคณาจารย์
จากซ้ายไปขวา

(แถวบน) นางภาวนา สุพัฒน์กุล นางนฤมล บุญญานิตย์ นางสาวดาวเรือง แนวทอง นางสาวอรพรรณ สิ้นธิ์ศิริมานะ นางบุศยารัตน์ คู่เทียม
นางพิชญ์นาฏ วยาคำ นางสาวสาคร พิพนนอก

(แถวล่าง) อาจารย์พิมพ์พรรณ ไพบุลย์หวังเจริญ รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ วิมลเกษม ดร.สมสรวง พฤติกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ บุญยฤทธิ์ อาจารย์ชนิษฐา วงศ์พานิช อาจารย์พจนีย์ เพ็งเปลี่ยน อาจารย์จตุพร ศิริสัมพันธ์



พระกรุณาธิคุณต่อหลักสูตร การเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นางภาวิดา สมวงศ์

หลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พระอาจารย์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์แก่ประเทศในการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ จึงนำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ว่าประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรมีอาชีพด้านจดหมายเหตุ จึงมีพระราชดำริให้ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านจดหมายเหตุ เพื่อผลิตนักวิชาการ และนักวิชาชีพชั้นสูง

พุทธศักราช ๒๕๔๐ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร นำความกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจดหมายเหตุศึกษา มีศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน เป็นประธานกรรมการ นางสาวนิษฐา วงศ์พานิช นางสาวสวณีย์ วิเศษสินธุ์ เป็นกรรมการ อาจารย์อัญญา จิตสุทธิญาณ เป็นกรรมการและเลขานุการ อาจารย์ ดร.อรรวรรณ บุญฤทธิ์ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ระหว่างการร่างหลักสูตร ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรจดหมายเหตุของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรป แล้วนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยและเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงสนับสนุนด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรด้านจดหมายเหตุจากการเสด็จพระราชดำเนินเยือนหน่วยงานจดหมายเหตุในต่างประเทศมาพระราชทานให้ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน ใช้เป็นแนวทางศึกษาและพัฒนาหลักสูตร



ที่ ทม 1101/ 00126

มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพฯ 10200

15 มกราคม 2540

เรื่อง ขอให้นำความกราบบังคมทูลอัญเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็น
ที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตรจดหมายเหตุศึกษา
เรียน ท่านราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ด้วยภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังร่างหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจดหมายเหตุศึกษา จึงใคร่ขอให้ท่านกรุณานำความขึ้นกราบบังคมทูล
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตร
ดังกล่าวของมหาวิทยาลัยศิลปากร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ตริงใจ บุรณสมภพ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร. 224-7884

โทรสาร 228-5355

วันที่..... 1328
วันที่..... 10.00.2540
เวลา..... 15.10 น.

สำนักราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร

๑๑ กุมภาพันธ์

000721

12 JUL 25 40

14.456

เรื่อง ทรงรับเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

อ้างถึง หนังสือที่ ทม ๑๑๐๑/๐๐๑๒๖ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๐

ตามที่หนังสือขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราช-
สุตา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธานคณะกรรมการรางวัลสุทธศิลป์ศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจดหมายเหตุศึกษา ของภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ไต่ถามความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเป็นทีปรีกษา
คณะอนุกรรมการร่างหลักสูตรดังกล่าว
จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

① ၂၆ နှစ်အရွယ်ကတည်းက
မိမိ၏အဖေအမိတို့က
မိမိ၏အဖေအမိတို့က
မိမိ၏အဖေအမိတို့က
မိမိ၏အဖေအမိတို့က

เสนอ คณะโบราณคดี

207
12 v. 14

10 m. 40
10 m. 40

(ท่านผู้หญิงมนัสสินี วณิกกุล)

ราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

117. 11. 11. 11

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี

โทร. ๒๕๐๑๖๔๐-๑

โทรสาร ๒๕๐๑๖๓๙

msu

one

11 40 11

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 103–110

752
done
13.11.90

Per nortonia formicosa Muls.

๖ การเปิดการเรียนการสอนระยะแรก

สภามหาวิทยาลัยศิลปากร เห็นชอบ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร สังกัดภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และเปิดรับสมัครนักศึกษาในหลักสูตร รุ่นที่ ๑ ในปี ๒๕๔๔ แล้วเปิดการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในปีการศึกษา ๒๕๔๕ มีนักศึกษาสมัครเข้าเรียน จำนวน ๑๒ คน ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจต่อความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุ วงจรชีวิตของเอกสาร การจัดการเอกสาร การจัดหา จัดเรียง การจัดทำเครื่องมือช่วยคัน การบริการ การอนุรักษ์ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเอกสารและเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินงานด้านจดหมายเหตุ

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรรุ่นแรก ๆ ส่วนมากเป็นบุคลากรในสังกัดสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่มีความสนใจในการพัฒนาทักษะการดำเนินงาน และได้รับการผลักดัน ส่งเสริมจากผู้บริหารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติให้เข้าศึกษาต่อ สำหรับบุคคลภายนอกที่สนใจต่างมีความสนใจส่วนตัว นำมาซึ่งโอกาสทางการศึกษา แผนการเรียนการสอนของหลักสูตรที่พระองค์ทรงมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหลักสูตร และนำความรู้จากหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ต่อยอดการศึกษาสู่การดำเนินชีวิตการทำงาน ขยายองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่องานจดหมายเหตุในประเทศไทย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้เรียน ดังนี้

นางบุศยารัตน์ คู่เทียม นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี รุ่นที่ ๑

“เนื่องจากทำงานเป็นนักจดหมายเหตุ กลุ่มบันทึกเหตุการณ์ สังกัดหอจดหมายเหตุแห่งชาติมา ๒๐ ปี โดยทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์พระราชพิธี พิธี และเหตุการณ์สำคัญของชาติแล้วนำมาเรียบเรียงต้นฉบับ เพื่อจัดทำหนังสือจดหมายเหตุ ซึ่งรู้สึกภาคภูมิใจในงานที่ทำและคิดว่าเป็นงานสำคัญต่อประเทศชาติมาก แต่มาวินหนึ่งได้ยินผู้ใหญ่หลายท่านพูดว่า งานบันทึกเหตุการณ์ไม่ใช่ลักษณะงานจดหมายเหตุสากล จึงทำให้อยากรู้จักงานจดหมายเหตุให้ถ่องแท่ว่า จดหมายเหตุสากลเป็นอย่างไร จึงมาสมัครเข้าเรียนหลักสูตรการจัดการจดหมายเหตุและเอกสารอย่างไม่ลังเล เมื่อเรียนแล้วจึงรู้ว่า งานจดหมายเหตุสากลต่างจากที่คิดไว้มากและแตกต่างจากงานประจำที่ทำและรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นเรียนรู้ใหม่เสมือนเพื่อนร่วมเรียนที่ไม่ได้ทำงานในหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาก่อน



หลักสูตรรุ่นแรกถือเป็นการวางพื้นฐานให้ผู้เรียนรู้จักประวัติ แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนางานจดหมายเหตุ ขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับคำที่ใช้ในงานจดหมายเหตุ เช่น การประเมินคุณค่าเอกสาร การบริหารจัดการเอกสาร การจัดเรียงเอกสาร มาตรฐานการจัดทำคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุระหว่างประเทศ ISAD (G) เป็นต้น ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนงานจดหมายเหตุมากขึ้น ในรุ่นแรกนี้การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้กับงานจดหมายเหตุของประเทศไทยนับเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก อาจารย์สอนเรื่องการลงข้อมูล และมีคำว่า เมทาเดตา (Metadata) นับเป็นครั้งแรกที่ได้ยิน เมื่อออกจากห้องเรียนถามเพื่อนร่วมห้องถึงคำดังกล่าว ทุกคนบอกไม่เข้าใจ แต่ก็พยายามทำความเข้าใจโดยพวกเราสรุปกันว่ามีความหมาย คือ ข้อมูลในข้อมูล จะถูกหรือผิดไม่รู้ แต่เราจะให้นิยามแบบนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ตำราที่นำมาสอนในรุ่นแรกเป็นภาษาอังกฤษทั้งเล่มไม่มีภาษาไทยเลย เราพบแต่คำศัพท์ทางเทคนิคเฉพาะที่ไม่ค่อยเข้าใจ เหตุเพราะมีความรู้ด้านนี้น้อยมาก ซึ่งในปัจจุบันคำว่า เมทาเดตา นำมาใช้ในการลงรายละเอียดให้แก่เอกสารจดหมายเหตุในระบบฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางการสืบค้น อำนวยความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งพอจดหมายเหตุต่าง ๆ ใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน ถือว่าเป็นพื้นฐานของผู้เรียนรุ่นแรก หลังจากนั้นพวกเราจะได้ยินคำนี้มาตลอด

นับเป็นพระกรุณาธิคุณในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงริเริ่มให้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ผู้เรียนได้รับความรู้และประโยชน์มากมาย ส่งผลให้เข้าใจงานจดหมายเหตุเพิ่มขึ้น นำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี เกิดประโยชน์แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ อีกทั้งนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานจดหมายเหตุผ่านโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รู้จักหอจดหมายเหตุแห่งชาติและเอกสารจดหมายเหตุเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เข้ามาใช้ประโยชน์จากเอกสารจดหมายเหตุสำหรับศึกษา ค้นคว้า วิจัยได้อย่างกว้างขวาง นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนเอกสารจดหมายเหตุของประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบันและในอนาคต นอกจากนี้ความรู้สึกเหนืออื่นใด คือ การที่เราเป็นนักจดหมายเหตุได้อย่างเต็มภาคภูมิและมีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานที่มีประโยชน์ของแผ่นดิน อีกทั้งยังแนะนำให้บุตรชายที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ เข้าศึกษาในสาขานี้ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อต้องการให้สืบสานและมีส่วนร่วมในการจัดการเอกสารสำคัญของชาติสืบต่อไป”



นางภาวนา สุปัตนกุล นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี รุ่นที่ ๑

“เมื่อครั้งคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร รุ่นที่ ๑ ในพุทธศักราช ๒๕๔๔ ขณะที่รับราชการหัวหน้างานสารบรรณ กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงสนใจสมัครเข้าศึกษา จนสำเร็จการศึกษาได้นำความรู้มาปรับปรุงระบบการทำงานให้มีมาตรฐานกว่าเดิม โดยเฉพาะการพัฒนาคู่มือการจัดเก็บเอกสาร จัดทำตารางกำหนดอายุเอกสาร แล้วถือปฏิบัติเป็นระเบียบฉบับหนึ่งของหน่วยงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานบริหารเอกสารขององค์กร และเป็นศาสตร์ความรู้ที่ผู้บริหาร บุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการเอกสารควรศึกษาเพิ่มพูนความรู้ เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเอกสารให้มีมาตรฐาน นำไปสู่การจัดเก็บเอกสารทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน”

นางสาวภาพิศุทธิ์ สายจำปา นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี รุ่นที่ ๒

“เข้าเรียนหลักสูตรนี้จากคำแนะนำของรองศาสตราจารย์ประทีป ชุมพล อาจารย์คณะโบราณคดี ว่าเป็นหลักสูตรที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชประสงค์เพิ่มปริมาณนักจดหมายเหตุรองรับต่องานจดหมายเหตุของประเทศไทย ขณะที่ข้าพเจ้ามีความสนใจการพัฒนาตนเองและเห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเอกสารของบริษัท เสริมสุข จำกัด (มหาชน) ซึ่งข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดของบริษัท จึงตัดสินใจเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้ จากที่ไม่รู้จักคำว่า “จดหมายเหตุ” เมื่อเข้าศึกษาในเทอมแรก ข้าพเจ้าเข้าใจความหมายจากทฤษฎีต่าง ๆ และแนวทางในการนำไปใช้ จนทำให้รู้สึกสงสัยว่า เหตุใดอาชีพที่มีความสำคัญระดับนี้จึงไม่เป็นที่รู้จัก จนสำเร็จการศึกษาจึงเปลี่ยนเป้าหมายการดำเนินงานของชีวิตที่จะมุ่งทำงานด้านจดหมายเหตุและการจัดการเอกสาร จึงมาก่อตั้งธุรกิจส่วนตัว ในนามว่า บริษัท ช่างสรรค์ จำกัด เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๕ ด้วยการรับจ้างจัดการเอกสารจดหมายเหตุให้แก่หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้แก่ รัฐบาล กระทรวงการต่างประเทศ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเอกสารจดหมายเหตุของประเทศ ให้คงรักษาข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ให้แก่อนุชนได้ใช้สืบต่อไป”



รองศาสตราจารย์ ดร.วิศปัติ ชัยช่วย นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
จดหมายเหตุและเอกสาร ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี รุ่นที่ ๓

“เริ่มจากเมื่อครั้งเรียนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในวิชา Archival Materials ทำให้เข้าใจคำว่า จดหมายเหตุ
มากกว่าคำคุ้นหูจากรายการจดหมายเหตุกรุงศรี และวิชานี้นับเป็นวิชาหนึ่งที่ได้เกรด A
เมื่อใกล้จบชั้นปีที่ ๔ ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโท โดยหาข้อมูลเปรียบเทียบใน
หลายมหาวิทยาลัย พบว่า คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร (วังท่าพระ) มีหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ในภาควิชาภาษา
ตะวันออก เป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย จึงตั้งใจมาสอบเข้าศึกษาต่อที่นี่ และ
สละสิทธิ์ศึกษาต่อในอีกสองสถาบันที่ประกาศผลรับสมัครไปแล้ว

ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยเพื่อนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น
อีก ๑ คน เข้ามาเป็นนักศึกษารุ่นที่ ๓ ของสาขาวิชา มีเพื่อนร่วมรุ่นส่วนใหญ่ทำงานเป็น
นักจดหมายเหตุ ขณะที่เราสองคนเป็นบัณฑิตจบใหม่ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานใด ๆ
ทั้งสิ้น การได้เข้าเรียนครั้งนี้ได้เปิดโลกทัศน์ของข้าพเจ้าอย่างสิ้นเชิง ทั้งในแง่การใช้ชีวิตและ
วิชาการ โดยเฉพาะการได้เรียนกับครูอาจารย์ด้านจดหมายเหตุคนสำคัญของประเทศไทย
ซึ่งล้วนเป็นอาจารย์พิเศษ เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรวง พฤติกุล จากมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช อาจารย์ขนิษฐา วงศ์พานิช ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
อาจารย์อุบล ใช้สงวน จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาจารย์กรรณิกา ชิวภักดี
จากกรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น โดยรองศาสตราจารย์ ดร.อรรพรรณ บุญยฤทธิ์
เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาแทนผู้ก่อตั้งหลักสูตร
คือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรตะริน ซึ่งถึงแก่กรรม ทั้งได้ทราบจากอาจารย์
และรุ่นพี่ว่า หลักสูตรนี้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทรงรับเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตร ตั้งแต่แรก
จึงรู้สึกสำนึกในพระกรุณาธิคุณ และมักกล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า “เรียนหลักสูตร
ของสมเด็จพระเทพฯ” เสมอ



เมื่อเรียนผ่านไปเกือบ ๑ ปี ได้สอบขอรับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาขาดแคลน เพื่อศึกษาต่อภายในประเทศ (UDC) ในสาขาวิชาจดหมายเหตุ ทั้งนี้เพราะมีผู้เรียนน้อย ส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว จึงเป็นโอกาสเหมาะทำให้ได้โอกาสรับทุนหัวหน้าภาควิชาขณะนั้นคือ อาจารย์อัญญา จิตสุทธิญาณ และรองหัวหน้าภาควิชาคือ รองศาสตราจารย์กรณีการ วิมลเกษม ได้ให้ข้อเตือนใจว่า “ที่รับเข้ามาไม่ใช่แค่ต้องดูแลหลักสูตรต่อ แต่ต้องมาทำงานช่วยภาควิชาด้วย” จึงตระหนักและปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่อย่างเต็มกำลังมาตลอด

ด้วยความด้อยประสบการณ์วิจัย ทำให้ต้องใช้เวลา ๔ ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา จึงไม่สามารถรับทุนศึกษาต่อเนื่องถึงปริญญาเอกได้ เมื่อบรรจุเป็นอาจารย์ที่ภาควิชาภาษาตะวันออก ในพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ปฏิบัติหน้าที่สอนในวิชาการจดหมายเหตุ ในระดับปริญญาตรี ส่วนปริญญาโทได้มีส่วนช่วยประสานงานการจัดการเรียนการสอนสำหรับรุ่นที่ ๔ เพราะขณะนั้นเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรเริ่มเข้มข้นมากขึ้น ทำให้การเป็นอาจารย์วุฒิปริญญาโทไม่สามารถอำนวยประโยชน์ต่อการจัดหลักสูตรได้ จึงได้ตั้งใจศึกษาต่อระดับปริญญาเอก แม้จะไม่มีทุนจากรัฐบาลก็ตาม

เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี ๒๕๕๖ ขณะนั้นหลักสูตรจดหมายเหตุ แม้จะยังไม่ได้เปิด แต่ก็ยังได้รับนักศึกษา เนื่องจากขาดแคลนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ทางบัณฑิตวิทยาลัย โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์ คณบดีในขณะนั้น ได้มาพบผู้เขียน และปรึกษาหารือในการปรับปรุงหลักสูตร โดยเห็นชอบร่วมกันว่า จะปรับปรุงเป็นหลักสูตรพหุวิทยาการ โดยบูรณาการความร่วมมือจากคณะโบราณคดี คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ คณะอักษรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย เป็นหลักสูตรการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (A-CHIM) ให้มีสาระครอบคลุมวิชาชีพในสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมกลุ่ม GLAM (Gallery, Library, Archives and Museum) จนกระทั่งสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ โดยผู้เขียนทำหน้าที่เป็นประธานหลักสูตรและสอนในวิชาการจัดการเอกสาร”

๖ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรดังกล่าวเปิดรับเป็นประจำทุกปี จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๕๕๖ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำเป็นต้องรับนักศึกษา เนื่องจากจำนวนและคุณสมบัติอาจารย์ประจำหลักสูตรไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๘ ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้มีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า ๑ หลักสูตร ในเวลาเดียวกันไม่ได้ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้น หรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย ๓ คน ต่อมา พุทธศักราช ๒๕๕๗ มหาวิทยาลัยศิลปากรปรับปรุงหลักสูตรเป็นรูปแบบพหุวิทยาการ ให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และครอบคลุมสารสนเทศในสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ หอจดหมายเหตุ หอสมุดพิพิธภัณฑสถาน และหอศิลป์ จึงใช้ชื่อหลักสูตรใหม่ว่า **หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (หลักสูตรพหุวิทยาการ/หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๗)** สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างบัณฑิตวิทยาลัย คณะโบราณคดี และคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ หลักสูตรนี้เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เบื้องต้นและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยจัดการเอกสาร เอกสารจดหมายเหตุ ทรัพยากรสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิศปัติย์ ชัยช่วย เป็นประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘



มหาบัณฑิตรุ่นที่ ๑ และ ๓ สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมคณาจารย์จากซ้ายไปขวา

นางสาวณัฏฐา กล้าหาญ อาจารย์ ดร.วรารณ พูนสฤติวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เลิศชัย วาสนานิกรกุลชัย
นางสาวพิศมัย ระพีพัฒน์ชัย นางภาวิดา สมวงศ์



มหาบัณฑิตรุ่นที่ ๔ สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและ
สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมคณาจารย์
จากซ้ายไปขวา
นายอรรถชัย ลิ้มเลิศเจริญวนิช
นางสาวขวัญฤทัย แก้วจำปา นางสาวพนิดา วงศ์บุญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เลิศชัย วาสนานิกรกุลชัย
อาจารย์ ดร.วราภรณ์ พูนสถิตวิวัฒน์
นายสิริภพ คู่เทียม Mr.Vat Bunchanthona

๖ การถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ประธานหลักสูตรได้เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรว่า จะขอรุณเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก
ทางวัฒนธรรม แต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
เพื่อน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาทางการจดหมายเหตุของประเทศไทย
ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบ จึงได้ร่างคำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติ เพื่อประกอบการพิจารณาตามขั้นตอน
ของมหาวิทยาลัย โดยสภามหาวิทยาลัยศิลปากรได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ
๖ รอบ พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ปรากฏคำประกาศ
เกียรติคุณ ดังนี้



คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโอกาสที่สภามหาวิทยาลัยศิลปากรทูลเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดัชนีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ
สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองเป็นอเนกปริยาย เฉพาะใน
ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาตินั้น ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่
ในการอนุรักษ์พัฒนา สร้างสรรค์ สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป จนได้รับ
การถวายพระราชสมัญญาว่าทรงเป็น "เอกอัครราชูปถัมภก มรดกวัฒนธรรมไทย"

ความสนพระราชหฤทัยต่องานมรดกทางวัฒนธรรม เห็นชัดได้จากการที่ทรง
พระวิริยอุตสาหะในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาที่ทรงมีโอกาส ทั้งนี้ด้วย
ทรงตั้งพระราชหฤทัยแน่วแน่ ที่จะทรงนำวิชาการ ความรู้ทั้งนั้น มาทำประโยชน์แก่แผ่นดิน
ได้เสด็จไปทอดพระเนตรแหล่งสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญ อันได้แก่
หอจดหมายเหตุ หอสมุดประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ในนานาอารยประเทศ
ทั่วโลก นอกจากจะทรงสืบค้นเอกสารจดหมายเหตุเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทยกับต่างประเทศด้วยพระองค์เองแล้ว ยังทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับระบบ
การจัดการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในสถาบันเหล่านั้นด้วย ได้ทอดพระเนตรและ
ทรงศึกษาในทุกกระบวนการ นับตั้งแต่การจัดหารับบอบ การลงทะเบียน การจัดหมวดหมู่
จัดทำคำอธิบาย จัดทำเครื่องมือช่วยค้น การให้บริการ การอนุรักษ์สงวนรักษา และ
การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้นทำให้ทรงเป็นผู้มีความรอบรู้ในวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง
วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพิจารณาเห็นคุณประโยชน์ของงานจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นหลักฐานแสดงความจริงของชาติบ้านเมือง ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังทรงมีแนวพระราชดำริพระราชทานแก่อนุรักษ์มรดกไทย ปี ๒๕๕๗ คือ ในด้านการพัฒนาระบบการจัดเก็บสืบค้น และให้บริการแก่ประชาชน ต้องมีความสะดวกรวดเร็ว มีมาตรฐาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือด้านการอนุรักษ์สงวนรักษา ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ในการใช้สารเคมี และศึกษาวิธีการใหม่ๆ ทดแทนการใช้สารเคมี เช่น การใช้คลื่นเสียงระบบสั่นสะเทือนไล่แมลง การนำสมุนไพรมาใช้ในการอนุรักษ์ ด้านความร่วมมือกับสถาบันชั้นนำในต่างประเทศ ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และการพัฒนาหอจดหมายเหตุ หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์อย่างต่อเนื่อง แนวพระราชดำริดังกล่าวนับว่าเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนางานจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอย่างยิ่ง

ในด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพขั้นสูง เพื่อทำงานในสถาบันสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมนั้น นับเป็นพระกรุณาธิคุณต่อมหาวิทยาลัยศิลปากรอย่างสูงยิ่ง ด้วยทรงเล็งเห็นว่าประเทศไทยยังขาดแคลนนักจดหมายเหตุ จึงมีพระราชดำริให้ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี เปิดสอนหลักสูตรเพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิชาชีพขั้นสูงทางการจดหมายเหตุ โดยทรงรับเป็นองค์ที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ตามที่มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังผลให้สามารถจัดตั้งหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นหลักสูตรพหุวิทยาการ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีตลอดจนครอบคลุมถึงสารสนเทศในสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์ ในชื่อว่าหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ



จัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อสร้าง
กำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัยด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศ
มรดกทางวัฒนธรรม พัฒนาองค์ความรู้ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์
ต่อการพัฒนาประเทศ อันเป็นการสืบทอดพระราชปณิธานในการปกป้องรักษา
มรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืนสืบไป

ด้วยพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพด้านการจัดการจดหมายเหตุ
และสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมเป็นที่ประจักษ์ชัด อีกทั้งยังทรงพระวิริยอุตสาหะ
ในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้านการจัดการจดหมายเหตุและมรดกทางวัฒนธรรม
เพื่อประเทศชาติมาโดยตลอด สภามหาวิทยาลัยศิลปากร จึงมีมติเป็นเอกฉันท์
ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็น
การเฉลิมพระเกียรติคุณให้ปรากฏแผ่ไพศาลและเป็นสวัสดิมงคลแก่มหาวิทยาลัยศิลปากร
สืบไป





การถวายพระราชสมัญญา

Presentation of the honorary title





การถวายพระราชสมัญญา พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย

การถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” เกิดขึ้นจากดำริของ นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ที่นำมาหารือกับกรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และเห็นพ้องกันว่าควรจัดให้มีการถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่องานจดหมายเหตุมาอย่างยาวนาน เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

กรมศิลปากรได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีนายวิระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นที่ปรึกษา อธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธานกรรมการ อดีตผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ บุคลากรจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ สำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ เป็นคณะกรรมการ ร่วมเสนอพระราชสมัญญาที่เหมาะสม โดยได้ขอคำแนะนำการใช้ภาษาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพจน์ อัครวิรุฬหการ จากนั้น นำเสนอพระราชสมัญญาต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ และศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ เป็นที่ปรึกษา ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ นางชมัยภร บางคมบาง ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ และบุคลากรกรมศิลปากร เป็นอนุกรรมการ ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองข้อมูล และถวายพระราชสมัญญาให้สมพระเกียรติ พร้อมมีมติเห็นชอบให้ถวายพระราชสมัญญานามว่า “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” อ่านว่า “พระ-อักษ-ระ-ราช-ูป-ถัม-ภิก-กา-การ-จด-หมาย-เห-ต-ไท” หมายความว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การจดหมายเหตุไทย”





กระทรวงวัฒนธรรมได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และนำความกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท จากนั้น นำเสนอคณะรัฐมนตรี และสำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศเป็นทางการ เรื่อง การถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย” แด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๑๔๑ ง วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากร ได้จัดทำของที่ระลึก ประกอบด้วย

๑. แผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา ออกแบบโดยสำนักช่างสิบหมู่

๒. หนังสือที่ระลึก จำนวน ๒ เล่ม คือ หนังสือ “พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย” จัดทำโดยคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื้อหาแสดงให้เห็นถึงพระกรุณาธิคุณในพระองค์ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ และการถวายพระราชสมัญญา และหนังสือ “อาไศย ขอให้เก็บให้จงดี” จัดทำโดยคณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ ที่ระลึก ของที่ระลึกและประชาสัมพันธ์ ภายใต้คณะกรรมการจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในวาระครบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ด้วยการคัดเลือกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ จำนวน ๗๐ เรื่อง นำมาเรียบเรียงสรุปความพร้อมระบุดรหส์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเอกสาร จดหมายเหตุ





Presentation of the honorary title The Royal Patron of Thai Archives

The idea of conferring the honorary title “**The Royal Patron of Thai Archives**” was initiated by Mr. Weera Rojpojanarat, former Minister of Culture, and was introduced to the Fine Arts Department and the National Archives of Thailand for discussion. With deep gratitude to Her Royal Highness for her unwavering kindness towards archival work, all agreed that the honorary title should be conferred on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, on the occasion of the 70th anniversary of the National Archives, 18th August 2022.

The Fine Arts Department appointed a committee for conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, and consisted of Mr. Weera Rojpojanarat as Advisor, Director-General of the Fine Arts Department as Chair of the Committee, together with former director of the National Archives, personnel from the National Archives of Thailand, the Office of National Library of Thailand, and the Office of Literature and History as members of the Committee.

In order to propose an appropriate honorary title, the Committee sought advice on language usage from Assistant Professor Dr. Prapote Assawavirunhakarn and later presented the honorary title draft to the National Culture Commission. The Commission further appointed a Sub-Committee for conferring the honorary title, which consisted of the Minister of Culture Mr. Weera Rojpojanarat and Special Professor Tongthong Chandransu as Advisors, Permanent Secretary of the Ministry of Culture as Chair of the Sub-Committee, along with Mrs. Chamaiphon Bangkhombang, National Artist in Literature Discipline and the personnel of the Fine Arts Department as members of the Sub-Committee. The duties of the Sub-Committee included reviewing information and approving an honorary title that befitted Her Royal Highness. The Thai language version of the honorary title is: “**Phra-ak-kra-ra-chu-pa-tham-pi-ka-kan-chod-mai-het-thai**” meaning “**Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, Royal Patron of Thai archival works**”.





The Ministry of Culture submitted a request to Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, seeking permission for the planned honorary title, and humbly informed His Majesty the King of the plan. Next, the ministry further presented the title to the Cabinet. The Office of the Prime Minister issued an official announcement for conferring the honorary title **“The Royal Patron of Thai Archives”** on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn in the Royal Gazette, Volume 140, Special Section 141 D, dated 16th June 2023.

The Ministry of Culture by the Fine Arts Department has prepared commemorative items consisting of:

1. Memorial Golden Plaque, designed by the Bureau of Ten Essential Traditional Craftsmanship

2. Two commemorative books. The first publication is entitled **“The Royal Patron of Thai Archives”** produced by the Working Group for producing commemorative books for conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn on the occasion of the 70th anniversary of the National Archives, under the Sub-Committee for conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. The publication covers the scope of Her Royal Highness’s great contribution to archival work and the presentation of the honorary title. Another publication is entitled **“Archive; Please Keep It Properly Preserved”** produced by the Committee for producing commemorative books, souvenirs, and public relations. The Fine Arts Department, under the Committee organizing activities for conferring the honorary title on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn on the occasion of the 70th anniversary of the National Archives of Thailand, has collected 70 interesting historical stories and arranged them into short stories. They are displayed with document codes to facilitate convenient access to archival records.





แผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา



การถวายพระราชสมัญญา

นางภาวิดา สมวงศ์

การถวายพระราชสมัญญาเริ่มต้นจากคำริของนายวิระ โรจน์พจนรัตน์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และได้นำมาหารือกับกรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

กรมศิลปากรแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีนายวิระ โรจน์พจนรัตน์ เป็นที่ปรึกษา อธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธานกรรมการ นักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ อดีตผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และบุคลากรกรมศิลปากรจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ สำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ ร่วมเป็นคณะกรรมการ



คณะกรรมการโครงการถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้นำเสนอพระราชสมัญญาหลากหลาย ได้แก่

- ❖ อัคราภิรักษ์จดหมายเหตุไทย มีความหมายว่า ผู้ทรงปกป้องงานจดหมายเหตุไทย
- ❖ พระผู้ทรงสืบสานงานจดหมายเหตุไทย
- ❖ เอตทัคะงานจดหมายเหตุไทย มีความหมายว่า ผู้ยอดเยี่ยมเป็นพิเศษในงานจดหมายเหตุ
- ❖ รัตนราชนาวิชัยศรีจดหมายเหตุไทย มีความหมายว่า นางแก้วแห่งพระราชวงศ์ ผู้ทรงเป็นแรงบันดาลใจและสิริมงคลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานจดหมายเหตุและทรงสืบสานให้งานจดหมายเหตุเจริญรุ่งเรือง
- ❖ รัตนูปถัมภิกา อักษรารักษ์จิต มีความหมายว่า สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้ประดุจดวงแก้ว ผู้ทรงอุปถัมภ์บำรุงไว้ซึ่งงานด้านภาษา เอกสาร และหนังสือของชาติ
- ❖ เอกอัครราชูปถัมภกจดหมายเหตุไทย มีความหมายว่า ผู้ให้การอุปถัมภ์งานจดหมายเหตุไทย ลำดับต้น

จากนั้น คณะกรรมการได้พิจารณาวิเคราะห์ความเหมาะสมของพระราชสมัญญา แล้วนำเสนอขอรับคำปรึกษาเพิ่มเติมจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพจน์ อัครวิรุฬหการ เพื่อพิจารณาความถูกต้องทางภาษา ความหมาย และความเหมาะสม ก่อนนำเสนอพระราชสมัญญาต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เพื่อทราบและพิจารณาพระราชสมัญญา จำนวน ๕ พระนาม ประกอบด้วย

- ❖ พระอัครราชูปถัมภิกา การจดหมายเหตุไทย
- ❖ พระรัตนราชูปถัมภิกา การจดหมายเหตุไทย
- ❖ พระสยามอักษราบริรักษ์ การจดหมายเหตุไทย
- ❖ พระสยามอักษรพิณิต การจดหมายเหตุไทย
- ❖ พระสยามอักษรราชูปถัมภิกา



คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง วัฒนธรรม นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ และศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ เป็นที่ปรึกษา ปลัดกระทรวง วัฒนธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ นางชมัยภร บางคมบาง ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ และบุคลากร กรมศิลปากร เป็นอนุกรรมการ ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองข้อมูล และถวายพระราชสมัญญาให้สมพระเกียรติ พร้อมมีมติเห็นชอบให้ถวายพระราชสมัญญานามว่า “พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย” อ่านว่า “พระ-อักษ-กระ-รา-ชูป-ทะ-ภัก-พิ-กา-กาน-จทด-หมาย-เหตุ-ไทย” หมายความว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การจทดหมายเหตุไทย”

วันที่ ๒๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ คณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาฯ มีหนังสือถึงราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิก การจทดหมายเหตุไทย” กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีหนังสือตอบกลับกระทรวงวัฒนธรรมแจ้งการนำความกราบบังคมทูลทรงฝ่าพระบาทแล้ว เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

วันที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ คณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาฯ มีหนังสือ ถึง ราชเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง ขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา แต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จากนั้น กองพระราชภารกิจ ในพระองค์ ๙๐๔ มีหนังสือแจ้งการนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

จากนั้น คณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาฯ นำเสนอคณะรัฐมนตรี และสำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศเป็นทางการ เรื่อง การถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจทดหมายเหตุไทย” แต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ใน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๑๔๑ ง วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

๙ การจัดทำแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา

เนื่องในโอกาสการถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากร มอบหมายให้สำนักช่างสิบหมู่ ออกแบบแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญาเป็นของที่ระลึก โดย นายชนะโยธิน อุปลักษณ์ นายช่างศิลปกรรมชำนาญงาน กลุ่มงานช่างเขียนและงานลายรดน้ำ เป็นผู้ออกแบบ ความสูงจากฐานวัดได้ ๒๔.๘ เซนติเมตร ยาว ๓๑.๒ เซนติเมตร กรอบตอนบนอัญเชิญพระนามาภิไธย ส.ธ. อยู่ภายใต้พระชฎापักพระยี่ก่า ไม่ประกอบกรเจียกจร อันเป็นตราสัญลักษณ์ประจำพระองค์ มีลวดลายเครือเถากระหนกเปลวล้อมพระนามาภิไธย ประกอบด้วย นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรขนาทองทั้งสองข้าง ถัดออกมาผูกกลดลายสุคันธชาติม่วงเทพรัตน์ อันหมายถึง สี่ประจำวันพระราชสมภพ เกสรประดับด้วยพลอยสีเหลือง ใบเหลือบสีเขียวทอง มีกรอบเรือนแก้วล้อมเป็นรูปนกแสดงพระราชอิสริยยศผู้ทรงศักดิ์ยิ่ง แผ่นทองคำจารึกหลักข้อความแบบอักษรรองลึก ลงยาสีม่วง ล้อมด้วยกรอบชั้นในเป็นลายประจายามกำมปูลูกฟักประดับไล่ลายด้วยพลอยสีขาว เหนือบัวปากฐานรองรับกรอบแผ่นทองคำเป็นลายกระจังปฏิญาณ ลวดลายฐานกรอบ หมายถึง ทรงพระเนนาวิเศศนามว่าสระปทุม การออกแบบลายกรอบจึงผูกภาพพรรณไม้ พันธุ์สัตว์ที่พระราชทานนาม เพื่อสื่อถึงพระอัจฉริยภาพในด้านศิลปวิทยาทั้งปวง ทั้งนี้ จารึกพระราชสมัญญาบนแผ่นทองคำ ข้อความว่า

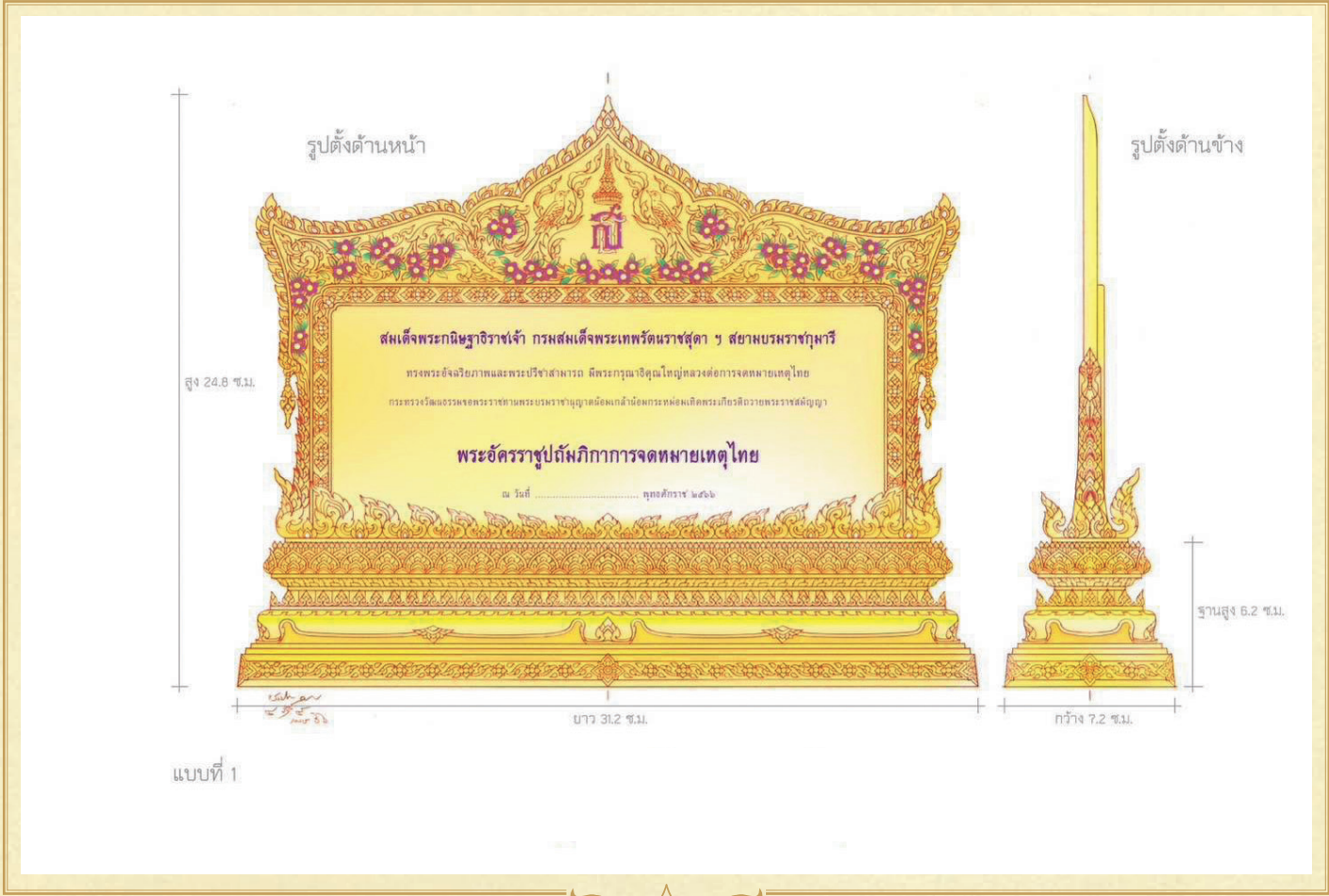
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถ มีพระกรุณาธิคุณใหญ่หลวงต่อการจดหมายเหตุไทย

กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร ขอพระราชทานพระราชนุญาตน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมเฉลิมพระเกียรติ

ถวายพระราชสมัญญา พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย

ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

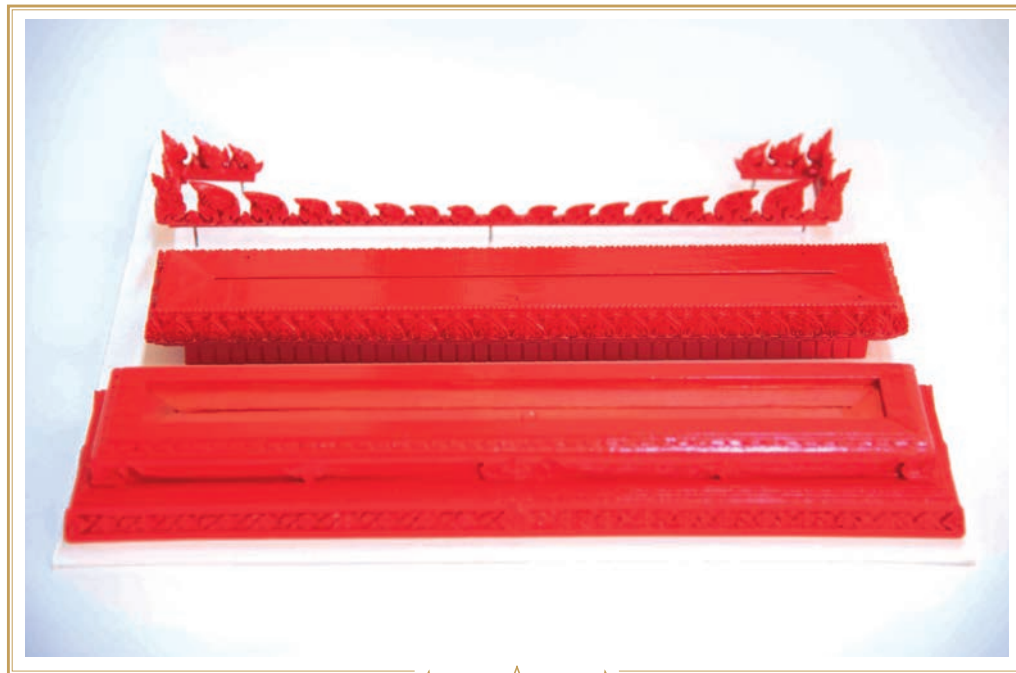


แบบกรอบแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา

ฐานแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา กลุ่มงานช่างแกะสลักและช่างไม้ประณีต ได้นำไม้โมกมัน แกะสลักส่วนฐาน ซึ่งไม้ชนิดนี้มีลักษณะสีขาวนวลถึงขาวอ่อน มีความเหนียว เนื้อไม้ละเอียดมาก สามารถ แกะสลักงานที่มีขนาดเล็กได้ดี ไม่หักง่าย เมื่อแกะสลักเสร็จแล้ว ทาเชล็ค ๒ ครั้ง เพื่อเพิ่มความคงทน และสร้างความสวยงามให้แก่เนื้อไม้ จากนั้น ทาสีน้ำมันแดงรองพื้น เพื่อเพิ่มความมันเงา ใช้กระดาษทรายละเอียดขัดเบา ๆ ให้เกิดความเรียบเนียน ทาสีน้ำมันสีแดงอีก ๒ ครั้ง ทาสีน้ำมันสีเหลืองทับอีกครั้งหนึ่ง จึงปิดทองโดยใช้ทองคำเปลว กระดาษลายไทยชั้นแรกจัดทำด้วยวัสดุเงินประดับฐาน



การแกะสลักลวดลาย
บนเนื้อไม้โมกมัน ซึ่งใช้เป็นส่วน
ประกอบของฐานแผ่นทองคำจารึก
พระราชสมัญญา



ฐานแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญาที่ทาสีน้ำมันแดงรองพื้นก่อนปิดทอง



ฐานแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญาที่รองพื้นปิดทองแล้ว

ซุ้มแผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา กลุ่มงานช่างบุและช่างศิราภรณ์ ดำเนินการสลัก-ดุนแผ่นโลหะเงิน ให้เกิดมิติตื้นลึกเป็นลายเครือเถากระหนกเปลว นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร สุคันธชาติ เพื่อให้เกิดมิติตามแบบ และประดับพลอยสีม่วง เหลือง และพลอยขาวประดับกรอบลายลูกฟักก้ามปู

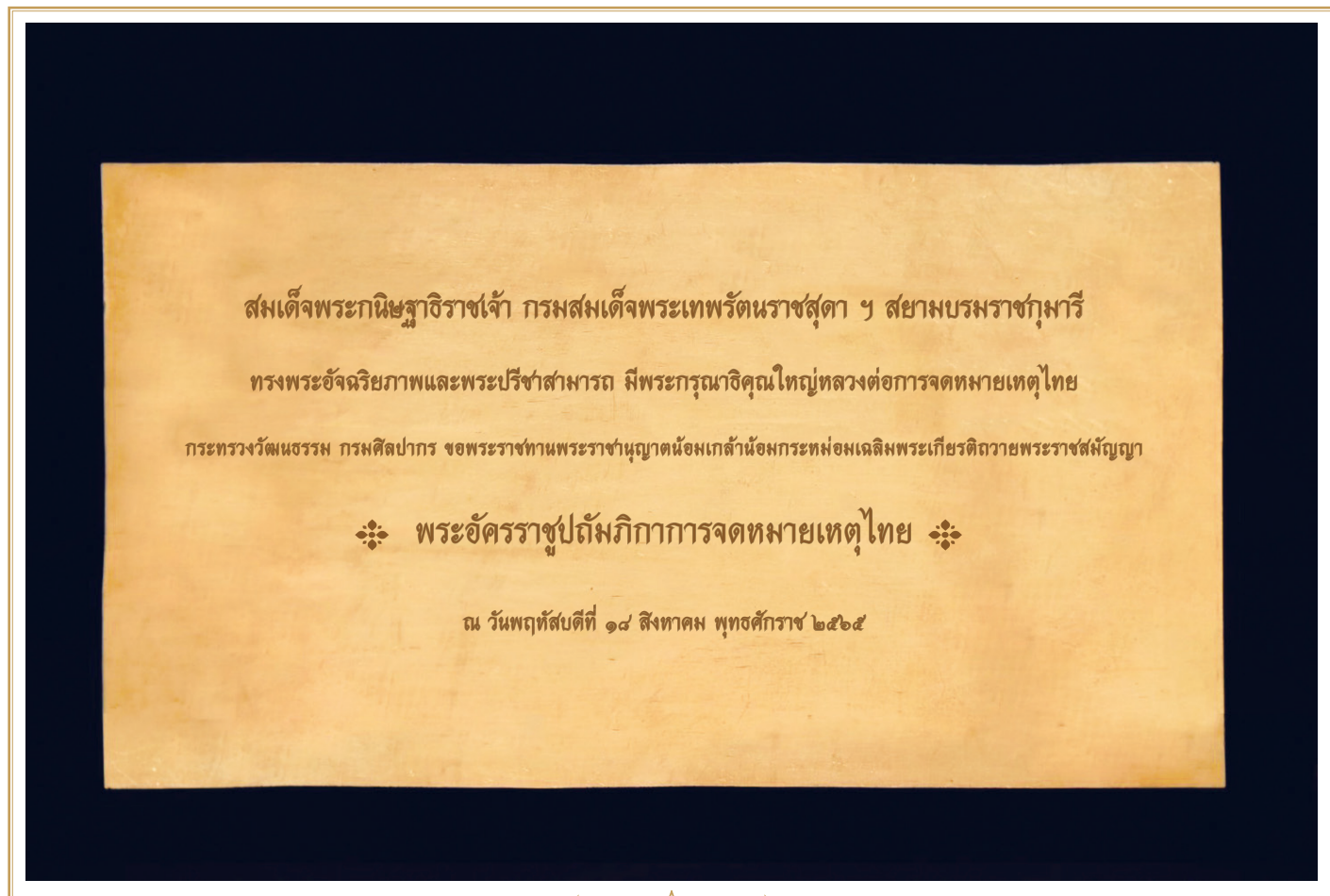


แผ่นโลหะเงินสลักลวดลาย



พระนามาภิไธย ส.ร.

แผ่นทองคำจารึกพระราชสมัญญา นำแผ่นทองรีดให้มีขนาดตามต้องการ แล้วใช้เครื่องจักรกลอัตโนมัติ
ที่ทำงานด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Numerical Control) แกะสลักอักษรโดยใช้เลเซอร์



แผ่นทองคำที่แกะสลักอักษร

การเทียบประกอบซุ้มโลหะกับฐานไม้แกะ เป็นการตรวจเช็คและหาแนวทางในการประกอบติดตั้ง ก่อนดำเนินการขั้นตอนการชุบทองและปิดทอง และเตรียมวิธีการในการยึดส่วนประกอบต่าง ๆ ในการประกอบ ชิ้นงานส่วนต่าง ๆ ของซุ้มโลหะเงินจะใช้วิธีการเชื่อมด้วยเลเซอร์ เพื่อความเรียบร้อยในการประกอบส่วนซุ้มแผ่นทอง เป็นอันเสร็จ



เทียบประกอบซุ้มกับฐานไม้

๖ การจัดทำหนังสือที่ระลึก

กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร จัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญา
จำนวน ๒ เล่ม ประกอบด้วย

๑. หนังสือ “**พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย**” เป็นหนังสือที่คณะกรรมการจัดทำหนังสือ
ที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการดำเนินงาน
ถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
ได้รวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหา แสดงให้ประชาชนได้ประจักษ์ถึงพระกรุณาธิคุณในสมเด็จพระ
กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุ
ของไทย และการน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา “**พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย**”
เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕
ได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดพิมพ์จากกระทรวงวัฒนธรรม

๒. หนังสือ “**อาไศย ขอให้เก็บให้จงดี**” เป็นหนังสือที่กรมศิลปากร โดยสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ดำเนินการคัดเลือกเอกสารจดหมายเหตุที่มีเนื้อหาสำคัญทางประวัติศาสตร์ จำนวน ๗๐ เรื่อง นำมาเรียบเรียง
ในรูปแบบของการสรุปความจากเอกสารจดหมายเหตุที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น พร้อมภาพประกอบและรายการ
บรรณานุกรม ซึ่งระบุรหัสเอกสาร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเรื่องราวสำคัญทางประวัติศาสตร์
ได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดพิมพ์จากกรมศิลปากร



การถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” และกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของทุกส่วนทุกฝ่ายในกระทรวงวัฒนธรรม และกรมศิลปากร ที่แสดงออกถึง การน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ทรงมีต่องานจดหมายเหตุของไทย ทรงเป็นขวัญกำลังใจ แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านจดหมายเหตุตลอดมา การถวายพระราชสมัญญาในครั้งนี้ นับเป็นการประกาศเผยแพร่ พระเกียรติคุณให้แผ่ไพศาลถึงพระปรีชาสามารถและน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมุ่งมั่นวางรากฐานจดหมายเหตุ ของไทยให้เข้มแข็งเป็นแหล่งสารนิเทศที่รวบรวมและบริการมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอันเป็นหลักฐานสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ไทยให้ประชาชนและอนุชนได้ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา คັນคว่ำ วิจัย ได้อย่างสมบูรณ์สืบไป





ภาคผนวก

Appendix





คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน

Order for Appointment of Project Committee,

Sub-Committee and Working Group





คำสั่งกรมศิลปากร

ที่ ๒๓๗/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการถวายพระราชสมัญญา
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ เป็นวันคล้ายวันสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ครบ ๗๐ ปี
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยต่อบทบาทการดำเนินงานของหอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ และความสำคัญของการจัดการเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ
ในฐานะมรดกทางประวัติศาสตร์ ประโยชน์ต่อประชาชนในการเรียนรู้เข้าใจงานจดหมายเหตุ ประโยชน์
ต่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานจดหมายเหตุในการดำเนินงานจดหมายเหตุอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย
กรมศิลปากร โดยสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ มีความประสงค์ถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้เป็นที่ประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถและ
พระมหากรุณาธิคุณในฐานะองค์อุปถัมภ์งานจดหมายเหตุของประเทศไทยตลอดระยะเวลา ๔๖ ปี

เพื่อให้การเตรียมงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้ง
คณะกรรมการประกอบด้วย

๑. นายวิระ โรจน์พจนรัตน์	ที่ปรึกษา
๒. อธิบดีกรมศิลปากร	ประธานกรรมการ
๓. รองอธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการ
๔. นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวั่งเจริญ	กรรมการ
๕. นางสาวนันทิยา สว่างวุฒิธรรม	กรรมการ
๖. นางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช	กรรมการ
๗. นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสียม	กรรมการ
๘. นางสาวนัยนา แยมสาขา	กรรมการ
๙. นางสาวนันทกา พลชัย	กรรมการ
๑๐. นางจุฑาทิพย์ อังศุสิงห์	กรรมการ
๑๑. นายบุญเดือน ศรীরพจน์	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์	กรรมการ
๑๔. นางบุศยารัตน์...	

-๒-

- | | |
|--|----------------------------|
| ๑๔. นางบุศยารัตน์ คู่เทียม | กรรมการ |
| ๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารเอกสาร | กรรมการ |
| ๑๖. ผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช | กรรมการ |
| ๑๗. ผู้อำนวยการกลุ่มบันทึกเหตุการณ์ | กรรมการ |
| ๑๘. ผู้อำนวยการกลุ่มเอกสารจดหมายเหตุและบริการ | กรรมการ |
| ๑๙. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | กรรมการ |
| ๒๐. ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | กรรมการและเลขานุการ |
| ๒๑. ผู้อำนวยการกลุ่มอนุรักษ์เอกสาร | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |
| ๒๒. นางภาวิดา สมวงศ์ | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |
| ๒๓. นางสาวละอองเทียน นพขุนทด | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดกรอบแนวทาง แผนการดำเนินงาน
 ๒. รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายละเอียดการถวายพระสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ๓. ดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

 พ

(นายกิตติพันธ์ พานสุวรรณ)
อธิบดีกรมศิลปากร



คำสั่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ที่ ๕ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
 กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ด้วยวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ เป็นวันคล้ายวันสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ครบรอบ
 ๗๐ ปี กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร ตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
 กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยต่อบทบาทการดำเนินงาน
 ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม และทรงให้ความสำคัญต่อการจัดการ
 เอกสารจดหมายเหตุประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุในฐานะมรดกทางประวัติศาสตร์
 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชกรณียกิจด้านจดหมายเหตุทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 ทรงบันทึกข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง แล้วทรงนำมาพระราชทานพินัยแฟ้มเพื่อการศึกษา ทั้งพระราชทาน
 พระราชดำริ ประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานจดหมายเหตุ จึงน้อมเกล้าฯ
 ถวายพระราชสมัญญาที่เหมาะสมแด่พระองค์ เผยแผ่เกียรติคุณให้แก่ไพศาล

เพื่อให้การดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วง
 ตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓
 ประกอบกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๒/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕ และมติที่ประชุมคณะกรรมการ
 วัฒนธรรมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการ
 ดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

- | | |
|---|---------------|
| ๑.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม | ที่ปรึกษา |
| ๑.๒ นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ | ที่ปรึกษา |
| ๑.๓ ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ | ที่ปรึกษา |
| ๑.๔ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม | ประธานกรรมการ |
| ๑.๕ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (ที่ได้รับมอบหมาย) | กรรมการ |
| ๑.๖ นางขมัยกร บางคมบาง | กรรมการ |
| ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ | |
| ๑.๗ นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวั่งเจริญ | กรรมการ |
| ๑.๘ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ | กรรมการ |
| ๑.๙ ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ | กรรมการ |

/๑.๑๐ นางสาวรัตน์...

- ๒ -

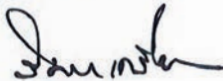
๑.๑๐	นางดาวรัตน์ ชุทธิพย์ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์	กรรมการ
๑.๑๑	ผู้อำนวยการกลุ่มเอกสารจดหมายเหตุและบริการ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	กรรมการ
๑.๑๒	อธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการและเลขานุการ
๑.๑๓	ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๔	ผู้อำนวยการกลุ่มอนุรักษ์เอกสาร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๕	นางภาวิดา สมวงศ์ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. หน้าที่และอำนาจ

- ๒.๑ พิจารณากลับกรองข้อมูลเพื่อการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- ๒.๒ ดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ
- ๒.๓ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น
- ๒.๔ ดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕



(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ



คำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญา
 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
 ที่ ๓๓ /๒๕๖๕
 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
 กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ด้วยคณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
 กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
 มีมติการประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ให้จัดทำหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระ
 กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจสำคัญ
 ในงานจดหมายเหตุและการถวายพระราชสมัญญา ให้เป็นที่ประจักษ์ถึงพระจริยวัตรและพระมหากรุณาธิคุณ
 ที่พระองค์ทรงมีต่องานจดหมายเหตุไทย

เพื่อให้การดำเนินงานจัดทำหนังสือที่ระลึกดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วง
 ตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓
 ประกอบกับคำสั่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ ๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๕ และมติที่ประชุม
 คณะอนุกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
 สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕
 เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือที่ระลึก เนื่องในโอกาสถวายพระราชสมัญญา
 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และ
 อำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

- | | |
|--|-------------------|
| ๑.๑ ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ | ที่ปรึกษา |
| ๑.๒ อธิบดีกรมศิลปากร | ประธานคณะทำงาน |
| ๑.๓ รองอธิบดีกรมศิลปากร (ที่ได้รับมอบหมาย) | รองประธานคณะทำงาน |
| ๑.๔ นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ | คณะทำงาน |
| ๑.๕ พันเอก ดร. สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ | คณะทำงาน |
| ๑.๖ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๗ ผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา | คณะทำงาน |

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

/๑.๘ นางดาวรัตน์...

-๒-

- | | | |
|------|--|-----------------------------|
| ๑.๘ | นางดาวรัตน์ ชุทธิพย์
สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ | คณะทำงาน |
| ๑.๙ | นางบุศยารัตน์ คู่เทียม
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๑๐ | ผู้อำนวยการกลุ่มเอกสารจดหมายเหตุและบริการ
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๑๑ | นางสาวนัทธมน จิตเจตน์
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๑๒ | นางสาวดุชนิ ชัยเพชร
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๑๓ | นางสาวอารยา อุ่มหล้า
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงาน |
| ๑.๑๔ | ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงานและเลขานุการ |
| ๑.๑๕ | ผู้อำนวยการกลุ่มอนุรักษ์เอกสาร
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ |
| ๑.๑๖ | นางภาวิดา สมวงศ์
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ |
| ๑.๑๗ | นางสาวละอองเทียน นพขุนทด
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ | คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ |

๒. หน้าที่และอำนาจ

- ๒.๑ กำหนดรูปแบบหนังสือ และรายละเอียดหนังสือ
- ๒.๒ รวบรวมเอกสารข้อมูล เรียบเรียงต้นฉบับ ตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับหนังสือให้ถูกต้อง
- ๒.๓ ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือ
- ๒.๔ ดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

ครบถ้วนสมบูรณ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร)

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ประธานกรรมการ

คณะกรรมการดำเนินงานถวายพระราชสมัญญา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ



การขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา

Proposal for conferring the honorary title on
Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn



สำนักพระราชวัง

๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรียน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ตามที่มีหนังสือขอให้ความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานถวายพระราชมัญญา “พระอัครราชูปถัมภ์การจดหมายเหตุไทย” แต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมี ความหมายว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็น องค์อุปถัมภ์การจดหมายเหตุไทย” เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่องาน จดหมายเหตุไทย เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ความละเอียด แฉ่งแล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

นางสาว พูนศรีพร

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขานุการในพระองค์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กรมกิจการในพระบรมวงศานุวงศ์

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๑๖๔๑ ต่อ ๑๓๖

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๐๓๗๐

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔



ที่ พว ๐๒๐๒.๒/๑๙๖๙๐

สำนักพระราชวัง
พระที่นั่งอัมพรสถาน เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญาแต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ
สยามบรมราชกุมารี

เรียน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

อ้างถึง หนังสือ กระทรวงวัฒนธรรม ที่ วธ ๐๔๒๔/๔๒๓๕ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงวัฒนธรรม โดย กรมศิลปากร และสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ขอพระราชทานถวายพระราชสมัญญา แต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี
ว่า “พระอัครราชูปถัมภิกาการจดหมายเหตุไทย” มีความหมายว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี
ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การจดหมายเหตุไทย” เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสครบ ๗๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
และน้อมสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่ทรงสนพระราชหฤทัย ทรงส่งเสริม สนับสนุน และพระราชทานคำแนะนำในการดำเนินงาน
ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ มาอย่างต่อเนื่องเป็นที่ประจักษ์ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(สถิตย์พงษ์ สุขวิมล)

ราชเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กองพระราชภารกิจในพระองค์ ๙๐๔

กรมมหาดเล็ก ๙๐๔

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๘๑๐, ๐ ๒๓๕๖ ๐๘๔๙

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๘๑๑



สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
รับที่ ๑๓๓๕
วันที่ ๒๐ มี.ค. ๒๕๖๖
เวลา ๑๔.๒๖ น.

สำนักบริหารกลาง
รับที่ ๑๔๑๗
วันที่ ๑๖ มี.ค. ๒๕๖๖
เวลา ๑๕.๕๕

รองฯ รักษาบก. โครงการแม่
เลขที่รับ ๑๑๑๖
วันที่ ๑๖ มี.ค. ๒๕๖๖
เวลา ๑๕.๕๕

ที่ รก ๐๐๐๔/๓๑๗

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง การขอพระราชทานถวายพระราชมัญญาแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เรียน อธิบดีกรมศิลปากร

อ้างถึง หนังสือกรมศิลปากร ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๔๒๔/๘๘๒ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมศิลปากรแจ้งว่า คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมอบหมายให้กรมศิลปากรขอพระราชทานถวายพระราชมัญญา "พระอัครราชูปถัมภิกาการจดหมายเหตุไทย" แด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเทิดพระเกียรติเนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งสำนักพระราชวังได้ให้ความเห็นชอบแล้ว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงเห็นชอบให้แจ้งเรื่องดังกล่าวให้สำนักงานราชบัณฑิตยสภาทราบด้วยความโดยละเอียดดังแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้รับหนังสือแจ้งเรื่องดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน อธิบดีกรมศิลปากร

ผ่าน รองอธิบดีกรมศิลปากรนางวิภาดา โคจรานนท์ ขอแสดงความนับถือเพื่อโปรดทราบและลงนามส่ง

๑๗๖๕๕

นางพูนทิพย์ สร้อยสุวรรณ

(นางพูนทิพย์ สร้อยสุวรรณ)

นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการกลุ่มคลังและพัสดุ

รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง

นายศานติ ภักดีคำ

(นายศานติ ภักดีคำ)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน

เลขาธิการราชบัณฑิตยสภา

-๑๓๐๗ จงช.

นางรักษาบก. โครงการแม่

รองอธิบดีกรมศิลปากร

ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมศิลปากร

กองศิลปกรรม

โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ ต่อ ๓๐๐๕

โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ ต่อ ๒๐๓๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ripub@orst.go.th

๒๑

๒๑ มี.ค. ๒๕๖๖

หน้า ๔๖

เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๑๔๑ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง การถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย”

แต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระปรีชาสามารถ พระวิริยอุตสาหะ และทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านจดหมายเหตุนานัปการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันเป็นคุณประโยชน์ต่องานจดหมายเหตุไทย ทรงให้ความสนพระราชหฤทัย สนับสนุน ส่งเสริม และอุปถัมภ์งานจดหมายเหตุของไทยอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพระราชทานพระราชดำรัส แนะนำเกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านจดหมายเหตุ อันเป็นคุณานุูปการต่อการพัฒนางาน อนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุในฐานะมรดกทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนทรงให้ความสำคัญต่อการจัดหลักสูตร วิชาจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการ และการวิจัยด้านจดหมายเหตุ อันจะนำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ พัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลัง ต่อไป

กระทรวงวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงมีมติถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” มีความหมายว่า “สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การจดหมายเหตุไทย” แต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อการจดหมายเหตุไทย จนเป็นที่ประจักษ์มาอย่างยาวนาน อันแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพเชิงสร้างสรรค์ด้านการจดหมายเหตุอย่างแท้จริง

บัดนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ รับทราบการถวายพระราชสมัญญา “พระอัครราชูปถัมภิกการจดหมายเหตุไทย” แต่ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อ การจดหมายเหตุไทยและเผยแพร่พระเกียรติคุณให้ปรากฏสืบไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี



หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

Master of Arts Program



สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร

ภาควิชาภาษาตะวันออก

ชื่อหลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร
ชื่อปริญญา	
ภาษาไทย	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร) ศศ.ม. (การจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร)
ภาษาอังกฤษ	Master of Arts (Archives and Records Management) M.A. (Archives and Records Management)

สถานที่	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ
---------	--

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการรวบรวม ประเมินคุณค่า จัดระบบเก็บ สงวนรักษา วิเคราะห์วิจัย และให้บริการเอกสารจดหมายเหตุและเอกสารโบราณตามหลักวิชา
2. เพื่อปลูกฝังทัศนคติในการใช้ การอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
3. เพื่อผลักดันให้องค์กรและสถาบันต่างๆ จัดเก็บเอกสารของตนเองเป็นเอกสารจดหมายเหตุอันถือเป็นมรดกของสังคมและทรัพย์สินทางปัญญาไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการบริหาร การดำเนินงาน และการวิเคราะห์ วิจัยประวัติศาสตร์และวิชาการสาขาต่างๆ

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
2. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.

2550

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร มี 1 แผนการศึกษา คือ แผน ก แบบ ก 2 กำหนดให้ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต

รายวิชาเสริมพื้นฐาน	(1 รายวิชา) ไม่นับหน่วยกิต
รายวิชาบังคับ	20 หน่วยกิต
รายวิชาเลือก (ไม่ต่ำกว่า)	18 หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	12 หน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า	50 หน่วยกิต

รายวิชาและหน่วยกิต

	รายวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) เป็นวิชาพื้นฐานที่ต่ำกว่าระดับบัณฑิตศึกษา	
336 400	การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย (Use of Historical Evidence in the Study of Thai History)	3(3-0-6)



รายวิชาบังคับ จำนวน 20 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาดังต่อไปนี้

ก. กลุ่มวิชาการจัดการจดหมายเหตุ

336 500	ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)	2(2-0-4)
336 501	ความรู้เกี่ยวกับการจดหมายเหตุ (Introduction to Archives)	3(3-0-6)
336 502	การจัดการเอกสาร (Records Management)	3(3-0-6)
336 503	การจัดหา จัดเรียง จัดทำคำอธิบายวัสดุจดหมายเหตุและคู่มือช่วยค้น (Acquisition, Arrangement, Description of Archival Materials and Finding Aids)	3(3-0-6)
336 504	การบริการและการประชาสัมพันธ์ (Services and Public Relations)	3(3-0-6)

ข. กลุ่มวิชาอักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุ

336 564	เอกสารจดหมายเหตุไทยร่วมสมัย (Contemporary Thai Archival Documents)	3(3-0-6)
336 571	เอกสารจดหมายเหตุภาษาอังกฤษเกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (English Archival Documents about Thailand and Southeast Asia)	3(3-0-6)

รายวิชาเลือก จำนวนไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้

ก. กลุ่มวิชาการจัดการจดหมายเหตุ

336 505	การสงวนรักษาและการอนุรักษ์วัสดุจดหมายเหตุ (Conservation and Preservation of Archival Materials)	3(3-0-6)
336 506	เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร (Information Technology and Records and Archives Management)	3(3-0-6)
336 507	ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุเสียง (Oral History and Sound Archives)	3(3-0-6)
336 601*	การอ่านเอกสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการจดหมายเหตุ (Reading of English Texts on Archives)	3(3-0-6)
336 602*	การอ่านเอกสารภาษาฝรั่งเศสเกี่ยวกับการจดหมายเหตุ (Reading of French Texts on Archives)	3(3-0-6)

ข. กลุ่มวิชาอักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุ

336 551	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคเหนือ (Northern Thai Palaeography and Archival Documents)	3(3-0-6)
---------	--	----------

*1. เลือกระหว่าง 336 601 หรือ 336 602
 2. ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 336 601 หรือ 336 602 และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับ B มีสิทธิได้รับ
 การยกเว้นไม่ต้องสอบภาษาต่างประเทศ

336 552	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Thai Palaeography and Archival Documents)	3(3-0-6)
336 553	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคใต้ (Southern Thai Palaeography and Archival Documents)	3(3-0-6)
336 561	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยอยุธยา (Palaeography and Archival Documents during the Ayutthaya Period)	3(3-0-6)
336 562	เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 (Bangkok Archival Documents from Rama I to Rama III)	3(3-0-6)
336 563	เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 7 (Bangkok Archival Documents from Rama IV to Rama VII)	3(3-0-6)
336 572	เอกสารจดหมายเหตุภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (French Archival Documents about Thailand and Southeast Asia)	3(3-0-6)
336 573	เอกสารจดหมายเหตุภาษาเอเชียที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (Archival Documents about Thailand and Southeast Asia in Asian Languages)	3(3-0-6)
336 574	เอกสารจดหมายเหตุภาษายุโรปที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (Archival Documents about Thailand and Southeast Asia in European Languages)	3(3-0-6)

วิทยานิพนธ์

336 600	วิทยานิพนธ์ (มีคำเทียบเท่า) (Thesis)	12 หน่วยกิต
---------	---	-------------

คำอธิบายรายวิชา

เลขประจำรายวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
336 400	การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย (Use of Historical Evidence in the Study of Thai History)	3(3-0-6)

เงื่อนไข: 1. นักศึกษาที่ศึกษารายวิชาทางประวัติศาสตร์ไทยและโบราณคดีมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต สามารถขอยกเว้นการเรียนวิชาเสริมพื้นฐานนี้
 2. วิชานี้วัดผลเป็น S หรือ U

ศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยประเภทต่างๆ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ จารึก ตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องเล่า พงศาวดาร จดหมายเหตุ กฎหมาย บันทึกความทรงจำ รูปภาพ แผนที่ เอกสารอื่นๆ ในสมัยประวัติศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ของบริบท เงื่อนไข ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ กับหลักฐานและเอกสารประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ ศึกษากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

กลุ่มวิชาการจัดการจดหมายเหตุ

336 500	ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)	2(2-0-4)
---------	--	----------



ศึกษาความหมายของการวิจัย ประเภทและเทคนิคของการวิจัย วิธีการวิจัยด้านการจดหมายเหตุ

- | | | |
|---------|--|----------|
| 336 501 | ความรู้เกี่ยวกับการจดหมายเหตุ
(Introduction to Archives)
ศึกษาหลักและทฤษฎีการจดหมายเหตุ การบริหารสถาบันจดหมายเหตุ ประวัติพัฒนาการของสถาบันจดหมายเหตุ ลักษณะองค์กรจดหมายเหตุ สถาบันจดหมายเหตุและสมาคมวิชาชีพ จดหมายเหตุ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ความแตกต่างระหว่างหอจดหมายเหตุ และแหล่งสารนิเทศอื่นๆ บทบาทของหอจดหมายเหตุและนักจดหมายเหตุในสังคม บทบาทและหน้าที่ของนักจดหมายเหตุ | 3(3-0-6) |
| 336 502 | การจัดการเอกสาร
(Records Management)
ศึกษาหลักและทฤษฎีการจัดการเอกสาร ลักษณะและการจำแนกประเภทของเอกสาร บทบาทของเอกสารต่อสังคม ขอบข่ายงานการจัดการเอกสาร กระบวนการและขั้นตอนงานการจัดการเอกสาร ตั้งแต่การจัดวางระบบ จัดทำ ใช้ สำรอง ประเมินคุณค่าจัดทำตารางเก็บเอกสาร เก็บรักษา จนถึงการทำลายเอกสารหรือเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการเอกสาร
มีการดูงานนอกสถานที่ | 3(3-0-6) |
| 336 503 | การจัดหา จัดเรียง จัดทำคำอธิบายวัสดุจดหมายเหตุและคู่มือช่วยค้น
(Acquisition, Arrangement, Description of Archival Materials and Finding Aids)
ศึกษาการวางระบบการจัดหา กระบวนการและวิธีการจัดหาและรับมอบวัสดุจดหมายเหตุ หลักและทฤษฎีการจัดเรียงและจัดทำคำอธิบายวัสดุ จดหมายเหตุ กระบวนการดำเนินงานลงทะเบียน จัดเรียงและจัดทำคำอธิบายวัสดุจดหมายเหตุ การวางแผนและการจัดทำเครื่องมือช่วยค้น
มีการดูงานนอกสถานที่ | 3(3-0-6) |
| 336 504 | การบริหารและการประชาสัมพันธ์
(Services and Public Relations)
ศึกษาวิธีให้บริการเอกสาร การเตรียมการนักจดหมายเหตุสำหรับให้บริการแก่ผู้มาขอใช้เอกสาร การจัดเตรียมวัสดุจดหมายเหตุสำหรับการบริการ ระเบียบการใช้บริการวัสดุจดหมายเหตุ และการจัดกิจกรรมเพื่อการเผยแพร่ด้านการจดหมายเหตุสู่มวลชน การนำชมด้านการจดหมายเหตุ การประชาสัมพันธ์ การจัดนิทรรศการ | 3(3-0-6) |
| 336 505 | การสงวนรักษาและการอนุรักษ์วัสดุจดหมายเหตุ
(Conservation and Preservation of Archival Materials)
ศึกษาหลักการสงวนรักษาและอนุรักษ์วัสดุจดหมายเหตุ เทคนิคและวิธีการสงวนรักษา อนุรักษ์และบูรณะวัสดุจดหมายเหตุประเภทต่างๆ รวมถึงการสงวนรักษาเนื้อหาของวัสดุจดหมายเหตุด้วยวิธีการดั้งเดิม และใช้เทคโนโลยีทันสมัย วัสดุครุภัณฑ์และการจัดสิ่งแวดล้อมและพื้นที่เพื่อการสงวนรักษาวัสดุจดหมายเหตุ
มีการดูงานนอกสถานที่ | 3(3-0-6) |
| 336 506 | เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร
(Information Technology and Records and Archives Management) | 3(3-0-6) |



ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ
 จัดการจดหมายเหตุและเอกสาร การบริหารเอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์

336 507 ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุเสียง 3(3-0-6)
 (Oral History and Sound Archives)
 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุเสียง เทคนิคและวิธีการจัดทำข้อมูล
 บอกเล่าเทคนิคและวิธีการรวบรวมประเมินคุณค่า จัดเก็บ ดูแลรักษา จัดทำคำอธิบายและให้บริการข้อมูล
 ประวัติศาสตร์บอกเล่า และจดหมายเหตุเสียง รวมถึงสื่อประสม

336 601* การอ่านเอกสารภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับจดหมายเหตุ 3(3-0-6)
 (Reading of English Texts on Archives and Records Studies)
 การอ่านเอกสารภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับจดหมายเหตุเพื่อศึกษาพัฒนาการวิชาการจดหมายเหตุและ
 เทคนิควิธีด้านการจัดการจดหมายเหตุ

336 602* การอ่านเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการจดหมายเหตุ 3(3-0-6)
 (Reading of French Texts on Archives)
 วิชาบังคับก่อน: นักศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานภาษาฝรั่งเศส ระดับมัธยมศึกษา 6 หรือเทียบเท่า
 การอ่านเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการจดหมายเหตุ เพื่อศึกษาพัฒนาการวิชาการจดหมายเหตุ
 และเทคนิควิธีด้านการจัดการจดหมายเหตุ

กลุ่มวิชาอักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุ

336 551 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคเหนือ 3(3-0-6)
 (Northern Thai Palaeography and Archival Documents)
 วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย
 ศึกษาตัวอักษรและอักษรวิธีที่ใช้ในภาคเหนือ ปรัชมทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจและ
 สังคมของเอกสารจดหมายเหตุภาคเหนือ อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาคเหนือ

336 552 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3(3-0-6)
 (Northeastern Thai Palaeography and Archival Documents)
 วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย
 ศึกษาตัวอักษรและอักษรวิธีที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรัชมทางประวัติศาสตร์ การเมือง
 เศรษฐกิจ และสังคมของเอกสารจดหมายเหตุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุ
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 336 601 หรือ 336 602 และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับ B มีสิทธิ์ได้รับ
 การยกเว้นไม่ต้องสอบภาษาต่างประเทศ

336 553	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคใต้ (Southern Thai Palaeography and Archival Documents) วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ศึกษาตัวอักษรและอักษรวิธีที่ใช้ในภาคใต้ ปรีบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และ สังคมของเอกสารจดหมายเหตุภาคใต้ อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาคใต้	3(3-0-6)
336 561	อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยอยุธยา (Ayutthaya Palaeography and Archival Documents) วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ศึกษาตัวอักษรและอักษรวิธีที่ใช้ในสมัยอยุธยา ปรีบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และ สังคมของเอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยอยุธยา อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุสมัยนี้	3(3-0-6)
336 562	เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3 (Bangkok Archival Documents from Rama I to Rama III) วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ศึกษาวิเคราะห์ ปรีบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเอกสารจดหมายเหตุ ไทยสมัยรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3 อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุสมัยนี้	3(3-0-6)
336 563	เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 4 – รัชกาลที่ 7 (Bangkok Archival Documents from Rama IV to Rama VII) วิชาบังคับก่อน: 336 400 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ศึกษาวิเคราะห์ ปรีบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเอกสารจดหมายเหตุ ไทยสมัยรัชกาลที่ 4 – รัชกาลที่ 7 อ่านและวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุสมัยนี้	3(3-0-6)
336 564	เอกสารจดหมายเหตุไทยร่วมสมัย (Contemporary Thai Archival Documents) ศึกษาวิเคราะห์ ปรีบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเอกสารจดหมายเหตุ ไทยสมัยรัชกาลที่ 7 ถึงสมัยปัจจุบัน ลักษณะเอกสารปัจจุบันประเภทต่างๆ ที่จะจัดเป็นเอกสารจดหมายเหตุ	3(3-0-6)
336 571	เอกสารจดหมายเหตุภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (English Archival Documents about Thailand and Southeast Asia) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์	3(3-0-6)
336 572	เอกสารจดหมายเหตุภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (French Archival Documents about Thailand and Southeast Asia) วิชาบังคับก่อน: นักศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานภาษาฝรั่งเศส ระดับมัธยมศึกษา 6 หรือเทียบเท่า ศึกษาวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์	3(3-0-6)



336 573	เอกสารจดหมายเหตุภาษาเอเชียที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (Archival Documents about Thailand and Southeast Asia in Asian Languages) วิชาบังคับก่อน: นักศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานภาษานั้นๆ หรือเคยเรียนภาษานั้นๆ อย่างน้อย 18 หน่วยกิต หรือผ่านการทดสอบความรู้ภาษานั้นๆ จากภาควิชาภาษาตะวันออก ศึกษาวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาษาใดภาษาหนึ่งในเอเชียที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและ เอเชียอาคเนย์	3(3-0-6)
336 574	เอกสารจดหมายเหตุภาษายุโรปที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์ (Archival Documents about Thailand and Southeast Asia in European Languages) วิชาบังคับก่อน: นักศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานภาษานั้นๆ หรือเคยเรียนภาษานั้นๆ อย่างน้อย 18 หน่วยกิต หรือผ่านการทดสอบความรู้ภาษานั้นๆ จากภาควิชาภาษาตะวันออก ศึกษาวิเคราะห์เอกสารจดหมายเหตุภาษาใดภาษาหนึ่งในยุโรป ยกเว้นภาษาอังกฤษและภาษา ฝรั่งเศส ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์	3(3-0-6)
	วิทยานิพนธ์	
336 600	วิทยานิพนธ์ (มีคำเทียบเท่า) (Thesis) การวิจัยของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ในหัวข้อที่เกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร	12 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม*
 (หลักสูตรพหุวิทยาการ/หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557)

บัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
ชื่อปริญญา	
ภาษาไทย	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม) ศศ.ม. (การจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม)
ภาษาอังกฤษ	Master of Arts (Archives and Cultural Heritage Information Management) M.A. (Archives and Cultural Heritage Information Management)
สถานที่	คณะโบราณคดี และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพฯ
วัตถุประสงค์	หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1. มีความรู้ความสามารถในการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัยด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3. มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาวิชาชีพในการดำรงตนและปฏิบัติงาน

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา	1. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากรว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2550 ข้อ 7 2. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 3. ผ่านการคัดเลือกตามกระบวนการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
--------------------------	---

*ปรับปรุงจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร



โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม มี 3 แผนการศึกษา คือ แผน ก แบบ ก 1 แผน ก แบบ ก 2 และแผน ข

หมวดวิชา	จำนวนหน่วยกิต		
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข
หมวดวิชาพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)		7	7
หมวดวิชาบังคับ		18	18
หมวดวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า		9	15
วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	39	12	
การค้นคว้าอิสระ (มีค่าเทียบเท่า)			6
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	39	ไม่น้อยกว่า 39	ไม่น้อยกว่า 39

หมายเหตุ

1. การเลือกแผนการศึกษาของนักศึกษาขึ้นอยู่กับผลการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
2. นักศึกษาแผน ก แบบ ก 1 อาจต้องเรียนบางรายวิชาเพิ่มเติมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และ/หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยไม่นับหน่วยกิตรวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
3. นักศึกษาแผน ข จะต้องสอบประมวลความรู้

รายวิชา

ก. หมวดวิชาพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) ประกอบด้วยรายวิชาดังต่อไปนี้

104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Archives and Cultural Heritage Information in Knowledge-based Society and Creative Economy)	3(3-0-6)
104 502	ภาษาอังกฤษสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (English for Archives and Cultural Heritage Information Management)	2(2-0-4)
104 503	เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Information Technology for Archives and Cultural Heritage Information Management)	2(2-0-4)

หมายเหตุ

1. การวัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
2. การศึกษารายวิชา 104 501 การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และรายวิชา 104 503 เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เป็นผู้พิจารณา



3. นักศึกษาสามารถขอยกเว้นการศึกษารายวิชา 104 502 ภาษาอังกฤษสำหรับการจัดการ
 จดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม หากมีผลการสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ที่บัณฑิตวิทยาลัย
 กำหนด

4. นักศึกษาอาจต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานเพิ่มเติมนอกจากรายวิชาเหล่านี้ ตามคำแนะนำของคณะ
 กรรมการบริหารหลักสูตร

ข. หมวดวิชาบังคับ

นักศึกษาแผน ก แบบ ก 2 และแผน ข ต้องเรียนรายวิชาบังคับต่อไปนี้ จำนวน 18 หน่วยกิต		
104 511	ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Research Methodology for Archives and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)
104 512	การจัดระบบจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Organization of Archives and Cultural Heritage Information)	3(3-0-6)
104 513	การจัดการองค์การทางด้านจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Management of Archival and Cultural Heritage Information Organizations)	3(3-0-6)
104 514	การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล (Digital Collections Development and Management)	3(3-0-6)
104 515	การอนุรักษ์และสงวนรักษาจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Conservation and Preservation of Archives and Cultural Heritage Information Collection)	3(3-0-6)
104 516	สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Seminar on Archival and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)

ค. หมวดวิชาเลือก

นักศึกษาแผน ก แบบ ก 2 ต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต และ แผน ข ต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต		
104 531	การจัดการเอกสาร (Records Management)	3(3-0-6)
104 532	การจัดการความรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Knowledge Management for Intangible Cultural Heritage)	3(3-0-6)
104 533	ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน (Oral History and Audiovisual Archives)	3(3-0-6)
104 534	อักษรวิทยาและเอกสารโบราณของไทย (Palaeography and Thai Ancient Documents)	3(3-0-6)
104 535	พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ (Museums and Art Galleries)	3(3-0-6)
104 536	การจัดการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ (Cultural Heritage Information Management in Museums and Art Galleries)	3(3-0-6)



104 537	การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ (Learning Management in Museums and Art Galleries)	3(3-0-6)
104 538	ประเด็นคัดสรรด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม (Selected Issues in Archives and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)

นอกจากรายวิชาเลือกดังกล่าวข้างต้น นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชาในหลักสูตรอื่น ๆ ที่เปิดสอนในบัณฑิตวิทยาลัยได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ง. วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ

วิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาแผน ก แบบ ก 1		
104 561	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 39 หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาแผน ก แบบ ก 2		
104 562	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
การค้นคว้าอิสระ สำหรับนักศึกษาแผน ข		
104 563	การค้นคว้าอิสระ (Independent Study)	มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชา

104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Archives and Cultural Heritage Information in Knowledge-based Society and Creative Economy) เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U	3(3-0-6)
---------	---	----------

ลักษณะ ความสำคัญของจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ผลกระทบต่อสังคม ฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาการ สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของหอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

Nature and importance of archival and cultural heritage information and their impacts on knowledge-based society and creative economy, developments, current trends, and future of archives, museums and art galleries. Concepts and theories of archives and cultural heritage information management, professionalism and ethics.



104 502	ภาษาอังกฤษสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม (English for Archives and Cultural Heritage Information Management) เงื่อนไข: 1. วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U 2. ผู้ที่มีผลการสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดจะได้รับการพิจารณา ยกเว้นไม่ต้องศึกษารายวิชานี้ 3. ผู้ที่ได้รับผลการศึกษาเป็น S ในรายวิชานี้ มีสิทธิได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบ ภาษาต่างประเทศอีก การอ่านเอกสารภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม English reading for archives and cultural heritage information management.	2(2-0-4)
104 503	เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม (Information Technology for Archives and Cultural Heritage Information Management) เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร จัดการจดหมายเหตุ การจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม คลังข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ Introduction to information technology and communication. Management Information System (MIS) for archives. Information storage and retrieval of cultural heritage, data warehouse, and geographic information system.	2(2-0-4)
104 511	ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม (Research Methodology for Archives and Cultural Heritage Information Management) แนวคิด จริยธรรม กระบวนการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย ทิศทางและแนวโน้มของการวิจัย ด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม Concepts, ethics, process, dissemination, directions and trends of archival and cultural heritage information management research.	3(3-0-6)
104 512	การจัดระบบจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Organization of Archives and Cultural Heritage Information) แนวคิด ทฤษฎีและมาตรฐาน กระบวนการในการจัดระบบ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการจัดระบบเอกสารจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม Concepts, theories and standards, organization of archival and cultural heritage information and application of information technology.	3(3-0-6)



- 104 513 การจัดการองค์กรทางด้านจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม 3(3-0-6)
(Management of Archival and Cultural Heritage Information Organizations)
แนวคิด ทฤษฎี การจัดการองค์กรสมัยใหม่ การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการการเงิน ทรัพยากรบุคคล สิ่งแวดล้อม การจัดการความเสี่ยง การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ขององค์กรทางด้านจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม จริยธรรมของนักบริหาร
Concepts and theories of modern organization management including strategic planning, fiscal, human resource, risk and environmental management. Customer relationship in archival and cultural heritage information organizations. Ethics for executive.
- 104 514 การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล 3(3-0-6)
(Digital Collections Development and Management)
แนวคิด ทฤษฎี มาตรฐาน กระบวนการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล วงจรกลยุทธ์การจัดการ และเครื่องมือเชิงเทคนิค สำหรับจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Concepts, theories and standards of development process and management of digital information resources. Cycle of management strategies and technical tools for archival and cultural heritage information.
- 104 515 การอนุรักษ์และสงวนรักษาจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม 3(3-0-6)
(Conservation and Preservation of Archives and Cultural Heritage Information Collection)
หลักการอนุรักษ์และสงวนรักษา เทคนิคและวิธีการป้องกัน และการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการเก็บรักษาจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Principles of conservation and preservation, techniques and preventive methods and climatization of archival and cultural heritage information collections.
- 104 516 สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม 3(3-0-6)
(Seminar on Archival and Cultural Heritage Information Management)
สัมมนาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Seminar on major issues in archival and cultural heritage information management.
- 104 531 การจัดการเอกสาร 3(3-0-6)
(Records Management)
แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเอกสาร การพัฒนาระบบการจัดการเอกสาร ประเด็นการจัดการเอกสารในสภาพแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์
Concepts and theories of records management. Establishment of records management program, issues related to records management in electronic environment.



- | | | |
|---------|--|----------|
| 104 532 | การจัดการความรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
(Knowledge Management for Intangible Cultural Heritage)
ความหมาย ความสำคัญ คุณลักษณะ และประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการจัดการความรู้ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้
มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
Meanings, significance, attributes and types of intangible cultural heritage.
Concepts, theories and process of knowledge management. Laws and case studies related to
intangible cultural heritage. | 3(3-0-6) |
| 104 533 | ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน
(Oral History and Audiovisual Archives)
พัฒนาการ แนวคิด กระบวนการจัดการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการประวัติศาสตร์
บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน
Development, concepts, management process, and application of information
technology in oral history and audio-visual archives management. | 3(3-0-6) |
| 104 534 | อักขรวิทยาและเอกสารโบราณของไทย
(Palaeography and Ancient Thai Documents)
ที่มา พัฒนาการของรูปแบบและอักขรวิธีของอักษรโบราณของไทยที่ใช้ในภาคกลาง ภาคใต้
ภาคเหนือ และภาคอีสาน ประเภท ลักษณะทางกายภาพและเนื้อหาของเอกสารโบราณของไทย
Origin, development of forms and orthography of ancient scripts used in central,
southern, northern, and northeastern parts of Thailand. Types, physical forms and content of
ancient Thai documents. | 3(3-0-6) |
| 104 535 | พิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์
(Museums and Art Galleries)
ประวัติความเป็นมา แนวคิด วิธีการปฏิบัติงาน การบริหารงาน ประเภทของพิพิธภัณฑสถาน
และหอศิลป์ สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์
มีการศึกษานอกสถานที่
History, concepts, practices, administration, types of museums and art galleries.
Current situation on museums and art galleries management.
Field study is required. | 3(3-0-6) |
| 104 536 | การจัดการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์
(Cultural Heritage Information Management in Museums and
Art Galleries)
การจัดระบบ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการวัตถุพิพิธภัณฑสถานและสารสนเทศมรดกทาง
วัฒนธรรมในพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์
มีการศึกษานอกสถานที่ | 3(3-0-6) |



Organization and application of information technologies of collections and cultural heritage information in museums and art galleries.

Field study is required.

- 104 537 การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ 3(3-0-6)
(Learning Management in Museums and Art Galleries)
การส่งเสริมการเรียนรู้จากสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ การออกแบบสื่อสาร จัดแสดง และระบบสารสนเทศ มีการศึกษานอกสถานที่
Learning management from cultural heritage information in museums and art galleries including communication design, exhibition and information system.
Field study is required.

- 104 538 ประเด็นคัดสรรด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม 3(3-0-6)
(Selected Issues in Archives and Cultural Heritage Information Management)
ประเด็นคัดสรรด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม และประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง
Selected issues in archival and cultural heritage information management and relevant social, cultural and economic issues.

- 104 561 วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 39 หน่วยกิต
(Thesis)
วิจัยในหัวข้อเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Research related to archival and cultural heritage information management.

- 104 562 วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
(Thesis)
วิจัยในหัวข้อเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Research related to archival and cultural heritage information management.

- 104 563 การค้นคว้าอิสระ มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต
(Independent Study)
การศึกษารายบุคคลในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
Individual study in archival and cultural heritage information management.



เกณฑการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรฯ เพิ่มเติม

สำหรับนักศึกษาแผน ข ผลงานการค้นคว้าอิสระจะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (proceeding)



รายละเอียดของหลักสูตร
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(หลักสูตรพหุวิทยาการ/ ฉบับปี พ.ศ. 2562)

ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย	หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและ สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
ภาษาอังกฤษ	Master of Arts Program in Archives and Cultural Heritage Information Management

ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อเต็มภาษาไทย	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม)
ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ	Master of Arts (Archives and Cultural Heritage Information Management)
ชื่อย่อภาษาไทย	ศศ.ม. (การจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม)
ชื่อย่อภาษาอังกฤษ	M.A. (Archives and Cultural Heritage Information Management)

ปรัชญา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ปรัชญา

การจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมเป็นกำลังสำคัญในการเสริมสร้างสังคมแห่ง
การเรียนรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ความสำคัญ

การปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก
ทางวัฒนธรรม (หลักสูตรพหุวิทยาการ/หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) วางอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาเพื่อ
ตอบสนอง (1) นโยบายการพัฒนาประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 (2) การเตรียมความพร้อมของประเทศเข้าสู่
ยุคสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) นโยบายและมาตรฐาน
หลักสูตรตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework: Higher Education -TQF:Hed) (5) พันธกิจของ
มหาวิทยาลัยศิลปากร และ (6) แนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพจดหมายเหตุและการจัดการเอกสารซึ่งกำหนด
โดยสภาการจดหมายเหตุระหว่างประเทศ (International Council on Archives - ICA)

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและ
สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมได้ทำการศึกษาบริบทแวดล้อมทั้ง 6 ประการดังกล่าวและค้นพบว่า ประเทศไทย



2. ผลิตนักรจัดการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมและหรือบุคลากรหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการเอกสารและข้อมูลสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ที่สามารถนำหลักวิชาการทางการจัดการจดหมายเหตุและเอกสารและเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในความรับผิดชอบของตนให้คงอยู่และเข้าถึงได้

3. ผลิตนักรวิชาการด้านการจัดการเอกสารจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมที่สามารถทำวิจัยเพื่อนำองค์ความรู้ด้านการจัดการเอกสารจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมมาพัฒนากระบวนการเอกสารจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes)

การปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (หลักสูตรพหุวิทยาการ/หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ได้ดำเนินการอยู่บนพื้นฐานวิธีการจัดการศึกษาแบบ Outcome-Based Education (OBE) โดยยึดหลักการออกแบบหลักสูตรในลักษณะที่เรียกว่า Backward Curriculum Design โดยเริ่มต้นจากการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes - PLOs) ที่นักศึกษาจะต้องบรรลุเมื่อเรียนจบตามหลักสูตร แล้วจึงนำผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes - PLOs) ดังกล่าวมาออกแบบรายวิชาวิธีการสอน และวิธีการประเมินผล เพื่อสร้างให้มหาบัณฑิตที่จบออกไปสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes - PLOs) และมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรต้องการ

ในการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Program Learning Outcomes - PLOs) ยึดหลักการประมวลเอาความต้องการของ (1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรอันประกอบด้วย คณาจารย์ผู้บริหารและสอนในหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน มหาบัณฑิต และผู้ใช้มหาบัณฑิตซึ่งเป็นตลาดแรงงานของมหาบัณฑิตในหลักสูตร (2) ปรัชญา พันธกิจ วิสัยทัศน์ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ อัตลักษณ์นักศึกษาและมาตรฐานการศึกษาและวัตถุประสงค์ในการผลิตมหาบัณฑิตและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร (3) ผลการเรียนรู้ 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework: Higher Education - TQF: Hed) (4) เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (5) ปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ (6) แนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพจดหมายเหตุและการจัดการเอกสารซึ่งกำหนดโดยสภาการจดหมายเหตุระหว่างประเทศ (International Council on Archives – ICA)

จากความต้องการของทั้ง 6 ภาคส่วนดังกล่าว คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ จึงได้กำหนดออกมาเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร (Programme expected Learning Outcomes - PLOs) จำนวนทั้งสิ้น 10 ข้อที่ชัดเจนและสามารถประเมินได้ว่าผู้เรียนบรรลุตาม PLO ข้อนั้น ๆ หรือไม่

PLO ทั้ง 10 ข้อดังกล่าว ประกอบไปด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้เฉพาะสาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (subject specific outcomes) จำนวน 9 ข้อ และผลลัพธ์การเรียนรู้ทั่วไปที่เป็นทักษะจำเป็นต่อการทำงานในอนาคต (generic outcomes) จำนวน 1 ข้อ นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ยังได้นำหลักการเรียนรู้ 3 ด้านของ Bloom (Three Domains of Learning) มากำหนดลักษณะของ PLO ในแต่ละข้อเพื่อจะได้กำหนดวิธีการสอนและประเมินผลที่สามารถทำให้นักศึกษา

บรรลุ PLO ข้อนั้นได้จริง สำหรับ PLO ข้อที่จัดอยู่ในประเภทพัฒนาสติปัญญา (Cognitive Domain) จะถูกเรียงลำดับตามระดับการเรียนรู้ 6 ระดับของ Bloom’s Taxonomy (Revised) เพื่อที่จะได้ออกแบบรายวิชาการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลที่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาด้านสติปัญญา (Cognitive domain) ของมนุษย์นั่นเอง PLO ทั้ง 10 ข้อของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม มีดังนี้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้
2. อธิบายหลักการจัดการองค์การจดหมายเหตุได้
3. อธิบายบทบาทของนักจดหมายเหตุในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้
4. แนะนำการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมตามหลักสากลได้
5. วิเคราะห์บริบทและความต้องการขององค์กรเพื่อจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมได้
6. วิเคราะห์บริบทและความต้องการขององค์กรเพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน
7. แสดงออกถึงความตระหนักด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักจดหมายเหตุ เช่น การบิดเบือนแก้ไขเนื้อหาเอกสาร
8. สร้างองค์ความรู้ด้านจดหมายเหตุที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการขององค์กร
9. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
10. สามารถนำข้อมูลจากเอกสารวิชาการและเอกสารเผยแพร่ภาษาอังกฤษมาใช้ในการทำรายงานและวิทยานิพนธ์

จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม มี 3 แผนการศึกษา คือ แผน ก แบบ ก 1 แผน ก แบบ ก 2 และแผน ข

หมวดวิชา	จำนวนหน่วยกิต		
	แผน ก แบบ ก 1	แผน ก แบบ ก 2	แผน ข
หมวดวิชาพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)	9	9	9
หมวดวิชาบังคับ		18	18
หมวดวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า		9	15
วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	39	12	
การค้นคว้าอิสระ (มีค่าเทียบเท่า)			6
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	39	ไม่น้อยกว่า 39	ไม่น้อยกว่า 39



หมายเหตุ

1. การเลือกแผนการศึกษาของนักศึกษาขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ
2. นักศึกษาแผน ก แบบ ก1 อาจต้องเรียนบางรายวิชาเพิ่มเติมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และ/หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ เพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ โดยไม่นับหน่วยกิตรวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร
3. นักศึกษาแผน ข จะต้องสอบประมวลความรู้

รายวิชา

1. หมวดวิชาพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) จำนวน 9 หน่วยกิต

นักศึกษาแผน ก แบบ ก 1 , แผน ก แบบ ก 2 และ แผน ข ต้องเรียนรายวิชาดังต่อไปนี้

104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในสังคมฐานความรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Archives and Cultural Heritage Information in Knowledge-based Society and Creative Economy)	3*(3-0-6)
104 502	ทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ (Communication and Management Skills for Archival Professionals)	2*(2-0-4)
104 503	ทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักสารสนเทศวิชาชีพ (Basic IT Skills for Information Professionals)	2*(2-0-4)
104 504	การปริทัศน์วรรณกรรมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (Literature Review for Postgraduate Student)	2*(2-0-4)

หมายเหตุ

1. วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
2. นักศึกษาอาจต้องเรียนรายวิชาพื้นฐานเพิ่มเติมนอกจากรายวิชาเหล่านี้ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ
3. * หมายถึง รายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

2. หมวดวิชาบังคับ

นักศึกษาแผน ก แบบ ก 2 และแผน ข ต้องเรียนรายวิชาบังคับต่อไปนี้จำนวน 18 หน่วยกิต

104 511	แนวคิดและทฤษฎีการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Concepts and Theories of Archives and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)
---------	---	----------



104 512	ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Research Methodology for Archives and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)
104 513	การคัดเลือก การได้มาและการจัดเรียงเอกสารและวัสดุจดหมายเหตุ (Selection, Acquisition and Arrangement of Archival Documents and Materials)	3(2-2-5)
104 514	การอนุรักษ์และสงวนรักษাজดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Conservation and Preservation of Archives and Cultural Heritage Information Collection)	3(3-0-6)
104 515	เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (IT for Managing Archives and Cultural Heritage Information)	3(2-2-5)
104 516	สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม (Seminar on Archival and Cultural Heritage Information Management)	3(3-0-6)

3. หมวดวิชาเลือก

นักศึกษาแผน ก แบบ ก 2 ต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต และแผน ข ต้องเรียนรายวิชาต่อไปนี้ จำนวนไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

104 531	การจัดการเอกสาร (Records Management)	3(3-0-6)
104 532	การบริการและเผยแพร่จดหมายเหตุ (Archival Access and Outreach)	3(3-0-6)
104 533	ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน (Oral History and Audiovisual Archives)	3(3-0-6)
104 534	จรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพ (Professional Ethics and Codes of Conduct)	3(3-0-6)
104 535	พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ (Museums and Art Galleries)	3(3-0-6)
104 536	การจัดการองค์กรจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Managing Archives and Cultural Heritage Organization in Knowledge-based Society and Creative Economy)	3(3-0-6)

104 537	การจัดการเอกสารดิจิทัลและสารสนเทศ (Digital Records and Information Management)	3(3-0-6)
104 538	หอจดหมายเหตุชุมชน (Community Archives)	3(3-0-6)

นอกจากรายวิชาเลือกตั้งกล่าวข้างต้น นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชาในหลักสูตรอื่น ๆ ที่เปิดสอนในบัณฑิตวิทยาลัยได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

4. วิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ		
วิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาแผน ก แบบ ก 1		
104 561	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 39 หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์ สำหรับนักศึกษาแผน ก แบบ ก 2		
104 562	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
การค้นคว้าอิสระ สำหรับนักศึกษาแผน ข		
104 563	การค้นคว้าอิสระ (Independent Study)	มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต

แสดงแผนการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศ
 มรดกทางวัฒนธรรม (ฉบับปี พ.ศ. 2562)

1. แผน ก แบบ ก 1		
ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1		
รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3*(3-0-6)
104 502	ทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ	2*(2-0-4)
104 503	ทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักสารสนเทศ วิชาชีพ	2*(2-0-4)
104 504	การปรัทัศน์วรรณกรรมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	2*(2-0-4)
104 561	วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	6
รวมจำนวนหน่วยกิต		6

หมายเหตุ * หมายถึง รายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 561	วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	9
รวมจำนวนหน่วยกิต		9

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 561	วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	12
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 561	วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	12
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

2. แผน ก แบบ ก 2

ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3*(3-0-6)
104 502	ทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ	2*(2-0-4)
104 503	ทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักสารสนเทศ วิชาชีพ	2*(2-0-4)
104 504	การปรัศนัวรรณกรรมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	2*(2-0-4)
104 511	แนวคิดและทฤษฎีการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
รวมจำนวนหน่วยกิต		3

หมายเหตุ * หมายถึง รายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 512	ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
104 513	การคัดเลือก การได้มาและการจัดเรียงเอกสารและวัสดุจดหมายเหตุ	3(2-2-5)
104 514	การอนุรักษ์และสงวนรักษাজดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
	วิชาเลือก	3
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 515	เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(2-2-5)
104 516	สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
	วิชาเลือก	6
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 562	วิทยานิพนธ์ (มีค่าเทียบเท่า)	12
รวมจำนวนหน่วยกิต		12



3. แผน ข

ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 501	การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3*(3-0-6)
104 502	ทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ	2*(2-0-4)
104 503	ทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักสารสนเทศ วิชาชีพ	2*(2-0-4)
104 504	การปรัศน์วรรณกรรมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	2*(2-0-4)
104 511	แนวคิดและทฤษฎีการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
รวมจำนวนหน่วยกิต		3

ปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 512	ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศ มรดกทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
104 513	การคัดเลือก การได้มาและการจัดเรียงเอกสารและวัสดุ จดหมายเหตุ	3(2-2-5)
104 514	การอนุรักษ์และสงวนรักษাজดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก ทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
	วิชาเลือก	3
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

หมายเหตุ * หมายถึง รายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 515	เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(2-2-5)
104 516	สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม	3(3-0-6)
	วิชาเลือก	6
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

ปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2

รหัสวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต (บ-ป-น)
104 563	การค้นคว้าอิสระ (มีค่าเทียบเท่า)	6
	วิชาเลือก	6
รวมจำนวนหน่วยกิต		12

หมายเหตุ * หมายถึง รายวิชาที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชา

104 501 การจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมในสังคมฐานความรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(Archives and Cultural Heritage Information in Knowledge-based Society and Creative Economy)

เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U

ลักษณะ ความสำคัญของจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม ผลกระทบต่อสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาการ สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของหอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ จริยธรรมนักจดหมายเหตุ



- | | | |
|---------|---|----------|
| 104 502 | ทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ
(Communication and Management Skills for Archival Professionals)
เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
หลักการ เทคนิค และทักษะการจัดการและการสื่อสารสำหรับนักจดหมายเหตุ | 2(2-0-4) |
| 104 503 | ทักษะพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนักสารสนเทศวิชาชีพ
(Basic IT Skills for Information Professionals)
เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ครอบคลุมด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เทคโนโลยี
จัดเก็บข้อมูลและเทคโนโลยีเครือข่าย | 2(2-0-4) |
| 104 504 | การปริทัศน์วรรณกรรมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
(Literature Review for Postgraduate Student)
เงื่อนไข: วัดผลการศึกษาเป็น S หรือ U
การอ่านเชิงวิพากษ์ การเขียนเชิงโต้แย้ง การสรรหา การรวบรวม และการคัดเลือก
วรรณกรรมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจดหมายเหตุและ
สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม | 2(2-0-4) |
| 104 511 | แนวคิดและทฤษฎีการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(Concepts and Theories of Archives and Cultural Heritage Information Management)
แนวคิดและทฤษฎีการจัดการจดหมายเหตุ การวิเคราะห์และประยุกต์เพื่อสร้างแนว
ปฏิบัติให้เหมาะสมกับองค์กร | 3(3-0-6) |
| 104 512 | ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(Research Methodology for Archives and Cultural Heritage Information Management)
แนวคิด จริยธรรม กระบวนการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย ทิศทางและแนวโน้มของ
การวิจัยด้านการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม | 3(3-0-6) |



- | | | |
|---------|---|----------|
| 104 513 | การคัดเลือก การได้มาและการจัดเรียงเอกสารและวัสดุจดหมายเหตุ
(Selection, Acquisition and Arrangement of Archival Documents and Materials) | 3(2-2-5) |
| | <p>การประเมินคุณค่าเอกสาร ข้อปฏิบัติและข้อกำหนดเพื่อรับมอบเอกสารที่เชื่อถือได้
หลักการการจัดเรียงเอกสารจดหมายเหตุ จัดทำคำอธิบายและเครื่องช่วยสืบค้นเอกสารและวัสดุ
จดหมายเหตุ</p> <p>มีการฝึกปฏิบัติการจัดเรียง การจัดทำคำอธิบายและเครื่องมือช่วยค้น</p> | |
| 104 514 | การอนุรักษ์และสงวนรักษาจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(Conservation and Preservation of Archives and Cultural Heritage Information Collection) | 3(3-0-6) |
| | <p>วัสดุที่ใช้บันทึกเนื้อหาข้อมูล กระบวนการสร้างจัดเก็บทำลาย ความต้องการใช้
เอกสารจดหมายเหตุ การอนุรักษ์และสงวนรักษา เทคนิคและวิธีการป้องกัน และการจัด
สภาพแวดล้อมสำหรับการเก็บรักษาจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม</p> | |
| 104 515 | เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการจดหมายเหตุและ
สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(IT for Managing Archives and Cultural Heritage Information) | 3(2-2-5) |
| | <p>ความแตกต่างของเอกสารจดหมายเหตุในรูปแบบเดิมและรูปแบบดิจิทัล การใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสงวนรักษาและให้บริการเอกสารจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดก
ทางวัฒนธรรม</p> <p>มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่และฝึกปฏิบัติ</p> | |
| 104 516 | สัมมนาการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
(Seminar on Archival and Cultural Heritage Information Management) | 3(3-0-6) |
| | <p>สัมมนาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง
วัฒนธรรม</p> | |
| 104 531 | การจัดการเอกสาร
(Records Management) | 3(3-0-6) |
| | <p>แนวคิดและหลักการในการจัดการเอกสาร มาตรฐานการจัดการเอกสาร การพัฒนา
ระบบการจัดการเอกสาร ประเด็นการจัดการเอกสารในสภาพแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์</p> | |



- | | | |
|---------|---|----------|
| 104 532 | การบริการและเผยแพร่จดหมายเหตุ
(Archival Access and Outreach)
การให้บริการจดหมายเหตุ การเผยแพร่ การให้การศึกษาแก่ผู้ใช้ กฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง | 3(3-0-6) |
| 104 533 | ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน
(Oral History and Audiovisual Archives)
พัฒนาการ แนวคิด กระบวนการจัดการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุโสตทัศน | 3(3-0-6) |
| 104 534 | จรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพ
(Professional Ethics and Codes of Conduct)
นิยาม ความสำคัญของจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพ วิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจดำเนินการตามหน้าที่ภายใต้กรอบจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพ | 3(3-0-6) |
| 104 535 | พิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์
(Museums and Art Galleries)
บทบาท หน้าที่ ประเภท สารสนเทศในพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ การบริหารงาน การจัดเก็บการจัดแสดง และการประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการออกแบบพิพิธภัณฑ์สถานและหอศิลป์ในแบบเสมือนจริง
มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ | 3(3-0-6) |
| 104 536 | การจัดการองค์กรจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม
ในสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์
(Managing Archives and Cultural Heritage Organization in Knowledge-based Society and Creative Economy)
แนวคิดและทฤษฎีการจัดการองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการการเงิน ทรัพยากร บุคคล สิ่งแวดล้อม การจัดการความเสี่ยง การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และการพัฒนาระบบงานจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสังคมฐานความรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ | 3(3-0-6) |



104 537	การจัดการเอกสารดิจิทัลและสารสนเทศ (Digital Records and Information Management) นิยามเอกสารดิจิทัลและสารสนเทศ ระบบสารสนเทศ แนวคิดและกระบวนการจัดการ ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการจัดการเอกสารดิจิทัล	3(3-0-6)
104 538	หอจดหมายเหตุชุมชน (Community Archives) แนวคิด ทฤษฎี บทบาท หน้าที่ วิธีการปฏิบัติงานของหอจดหมายเหตุชุมชน หอ จดหมายเหตุแบบต่าง ๆ ในชุมชน	3(3-0-6)
104 561	วิทยานิพนธ์ (Thesis) วิจัยในหัวข้อเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม	มีค่าเทียบเท่า 39 หน่วยกิต
104 562	วิทยานิพนธ์ (Thesis) วิจัยในหัวข้อเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
104 563	การค้นคว้าอิสระ (Independent Study) การศึกษารายบุคคลเกี่ยวกับการจัดการจดหมายเหตุและสารสนเทศมรดกทาง วัฒนธรรม	มีค่าเทียบเท่า 6 หน่วยกิต

